3884 67

ATEITIS

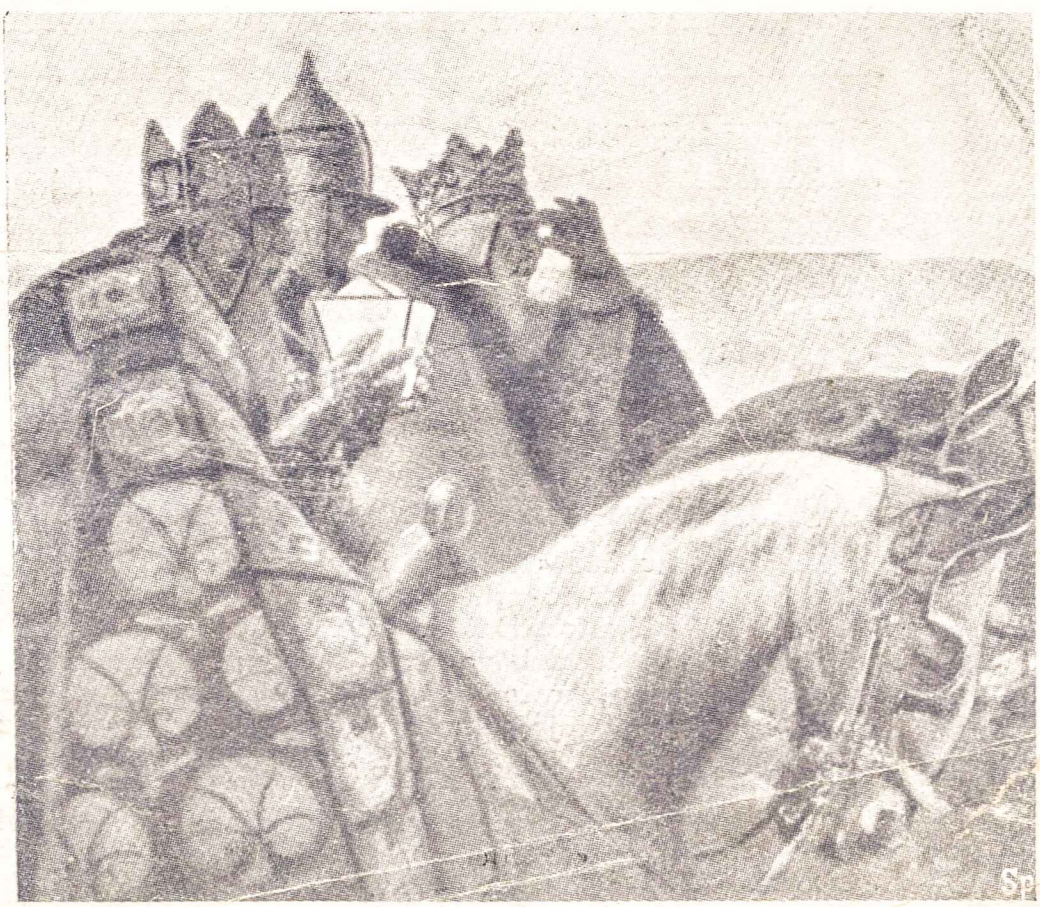

Nr. 1 1932

MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ ŽURNALAS

TURINYS

	pusl.
Feliksas Breimeris Už tėviškės ribų	2
K. Grigaitytė * * *	3
Nelė Mazalaitė * * *	3
Dr. Michael Buchberger Valstybė ir teisė su Dievu ir be Dievo (vert. stud. J. Burbulevičius)	4
A. Vaičiulaitis Dvi operacijos	8
A. Maceina Katalikiškoji Akcija	14
Fr. V. Försteris Bedieviškas šių dienų universitetas (Vert. J. Misevičius)	22
A. A. kun. Jurgis Tilvytis M. I. C. (A. Žalvarnis)	24
A. Žalvarnis Giesmė Kristui Karaliui	25
K. Paunksnis Apuolės piliakalnis	26
Ejnar Mikkelzen Fairbanko įsteigimas (Vert. V. Literskis)	28
Mirė Šv. Sosto atstovas Lietuvai Mons. dr. A. Faidutti	37
Goethe Ištikimasis Ekartas	38
Kun. A. Grauslys Pornografija ir kova su ja	39
A. Žirgulis Garharto Hautmanno „Hanelė“	44
M. Johnson Žirafa, Dievo užmirštas padaras (Vert. A. J.)	50
A. Valašinas Dėmesys ir jo lavinimas	54
M. E. G. Volmer Kalifornijos mokykla	59
Apžvalga	61
Iš Vilniaus Krašto	62
Mūsų veikimas	63
Padėka	64
Atsiųsta paminėti	64

„ATEITIES“ { Redakcija ir Administracija; Kaunas Laisvės Alėja. 3, Telef. 26-76

„Ateities“ kaina: Lietuvoje metams 15 lt., pusm. 8 lt. Moksleiviams: metams 6 lt., pusm. 3 lt. Užsieny: metams 20 lt., pusm. 10 lt. Moksleiviams perpus pigiau. Atskiras num. 1,75 lt.

„Ateities“ platintojų žiniai.

Su šiuo «Ateities» n-riu siunčiame 1931 m. **„Gamtos Draugo“** lapkričio-gruodžio mėn. lanką ir š. m. I-mą lanką. Praeitų metų «Gamtos Draugo» siunčiame platintojams tiek egz., kiek tų metų II pusm. buvo skaitytojų ir platintojai turi juos įteikti tiems asmenims, kurie 1931 m. II pusm. buvo «Ateities» skaitytojais.

Platintojus, kurie dar nepranešė, kiek egz. keno vardu ir kokiu adresu siuntinėti š. m. I pusm. «Ateities», «Ateities Spindulių» ar «Židino», prašome skubiai tatai pranešti ir atsiskaitant už praeitus bei einamuosius metus prisilaikyti tvarkos, kuri yra paskelbta 1931 metų «Ateities» 1 Nr. 62—64 pusl.

„Ateitį“ skaitys dovanai

visi tie, kurie 1932 met. dėl jos šiek tiek padirbės. Plačiau apie tai skaitykite 4 viršelio pusl.

ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

1 Nr. 1932 m. sausio mėn. XXII

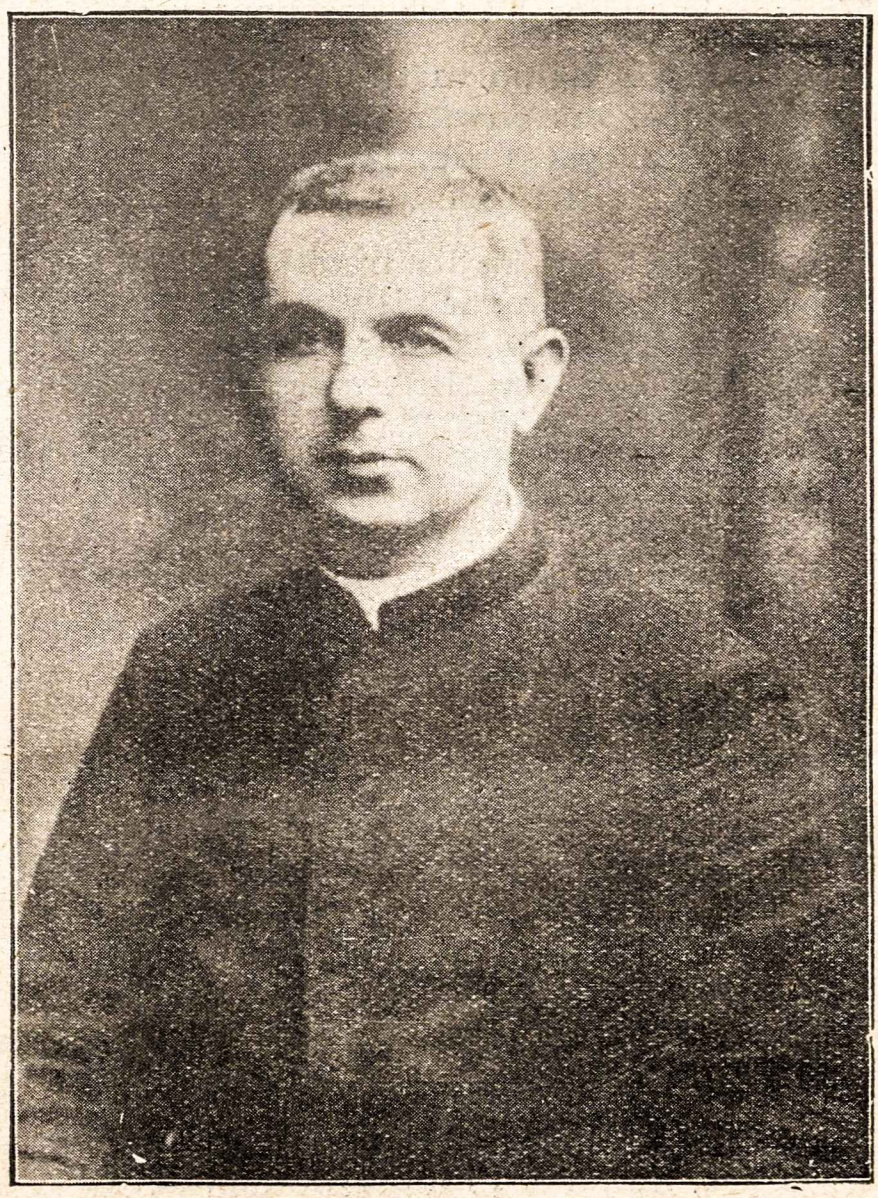

A. a. Ateitininkų Himno autorius
kun. Jurgis Tilvytis — A. Žalvarnis
Mirė 1931. XII. 24

Feliksas Breimeris

Už tėviškės ribų

Apleidau aš gimtinės sodybas,
Kur mano jaunos dienos taip nejučiomis praslinko.
Aš jaučiaus peržengęs siaurą akiračio ribą
Ir plačiam pasauly paskrajoti linkęs.

Sudiev, gimtasis mano kaime!
Sudiev, bekraščiai laukai ir ūnksnėtos girios!
Aš, kaip erelis jaunas, ieškosiu savo laimės,
Vargo skaudžios buities dar nepatyręs.

Ir už aukštų kiemo vartų ąžuolinių
Palikęs visa, kas buvo man brangu,
Palikęs kūdikystės dienų atsiminimą,
Aš leidausi eiti naujuoju keliu.

Ir ėjau ten, kur širdis traukė.
O pasaulis tolyn mane viliojo.
Man rodės vis, kad kažkas manęs laukia...
Ir žengiau sparčiau, linksmai ranka pamojęs.

Pasaulis — titanas! O aš prieš jį nykštukas...
Vienas po kito slinko nežinomi kraštai,
Bet mano sielai vis kažko dar truko,
Ir nuolat ji šnabždėjo: „Savo laimės tu dar neradai“...

O mano kelias tęsėsi be galo...
Ir, nusiminęs, galvą aš nuleidau...
Mano širdyje beribiai jausmai apšalo,
Ir giedrėjanti viltis pradingo nuo saulėto veido...

Ne! Ne! Aš nebenoriu jau klajoti!
Aš nenoriu matyti svetimų kraštų!..
Man baisus pasaulis, tas milžinas Kolósas,
Kur mano sielos jausmus pavertė ledu!..

Išeidamas ieškoti savo laimės,
Aš palikau ir gimtąją bakužę ir kvapsnų šilą,
Bet aš nepalikau tėvynės meilės,
Kuri dabar į širdį man prabilo.

— Grįžk, klajūne, į savo gimtąją šalį,
Kur tavęs išsiilgę laukia jaunieji draugai!
Pasaulis duoti laimės tau negali,
Nes tu ją gimtinėj palikai!..

Ir džiaugsmu nušvito siela manoji...
Aš palieku tuos beribius šaltus plotus
Ir, kaip erelis jaunas, ten plasnoju,
Kur laukia manęs laimužė išsvajota!..

K. Grigaitytė

* *
*

Iš juodo, juodo nerimo
Tu išnešei mane ant rankų,
Kur toliai mėlyni žibuoklėmis nusnigti,
Kur kelias žvilga aukso smiltim.
O buvo laimė, kaip vijoklis,
Bet vis tik laimė...
Tu pavogei ir ją ir juodą nerimą.
Naujasis mano džiaugsme,
Aš nežinau, ar bemokėčiau verkti
Ir ašaras pamilti —
Aš nežinau...
Iš juodo nerimo
Aguonos rausvos skleidžiasi,
Kažkas dar siūbtelė elegijom,
Ir paskutinė ašara širdy sudužo.

Nelė Mazalaitė

* *
*

Ach, nuo tol, kaip kūdikiu man esant užmerkė motina akis —
Manę dar niekas nemylėjo.

Kam tat prirašytos pilnos knygos apie meilę,
Kam apie ją tiek daug kalbėjo!

Kam visų akyse, lyg šventadienio vėliavos,
Tas vienas vardas iškaišytas? —

Meilė! — O aš kaip elgeta raupsuotas —
Man visos durys uždarytos.

Jeigu galėčiau sudeginti visas knygas su tuo vardu,
Ir žmonėms įkalbėt užmiršti jį!

Ach ne! — Vistiek — žydėtų jis pievose, skambėtų upėmis —
Ir verktų manoje širdy.

Dr. Michael Buchberger

Valstybė ir teisė su Dievu ir be Dievo

Lengviau pastatyti debesyse miestą, negu valdyti tautą be religijos.

Platonas

Santykiavimas su Dievu ir jo garbinimas neturi likt tik idealų ir jausmų srity, bet turi spinduliuoti tikrovėj, praktiniam amens bei visuomenės gyvenime. Visų pirma jis turi duot tvirtus pamatus ir pagrindinius dėsnius valstybės ir ūkio gyvenime.

Tikėjimo šviesoj visokia valdžia yra kilus iš aukštesnės Dievo valdžios, ja remiasi, joje turi savo pagrindus, ribas, tikslą. Dievo Įstatymo — ir tai ne tik ant akmens iškalto Dekalogo, bet ir žmogaus širdin įdiegtos prigimtosios teisės — turi laikytis kiekvienas, kuris valdo, rašo žmonėms įstatymus ir pagal juos teisia. Dievo įstatymas saugoja kiekvieną, kad ir mažiausį bei silpniausį, nuo neteisėtumo ir priespaudos. Jei valdantieji išnaudoja savo valdžią — įveda priespaudą, pasidaro pavaldiniams tironai, o patys — savo įgeidžių vergai, jų nepasmerks žemės teismas (nes jie ir jį valdo), jie gal išvengs Nemezio*) rankų, bet dar nereiškia, kad neteisėtumas, kad bloga—tapo gera, kad pasaulis jau apverstas aukštyn kojom. Teisė yra ne tai, ką žmonės šiuo vardu vadina ir kas įstatymų knygose surašyta, bet tai, kas sutinka su Dievo valia ir Jo Įstatymu. Tikroji teisė ir moralė lieka šventa ir privaloma, nors ir kažin kaip dažnai ji būtų peržengiama. Ne teisė ir moralė turi taikintis prie žmonių ir keistis pagal jų norus, bet žmonės turi taikintis prie jų. Tauta tegali jaustis rami ir apsaugota tik Dievo Įstatymo globoj, pagal kurį turi būt tvarkomas žmonių gyvenimas, įstatymų leidimas ir jų pildymas.

Krikščionybė pripažįsta teisės bei pareigos šventumą, pripažįsta paklusnumo bei tvarkos reikalingumą, bet taip pat pripažįsta ir visų žmonių laisvę, lygybę ir brolybę.

„Jūs visi esate broliai“ (Mat. 23,8). Prieš Dievą nėra skirtumo tarp laisvo žmogaus ir vergo; tikėjimo šviesoj mes visi turime Dievo vaikų laisvę, dvasia nesame niekeno vergai ar tarnai, net neturime būti tarnai mūsų geidulių ir silpnybių. Mes ir patys nuo savęs turime būt nepriklausomi, laisvi. Tikėjimo šviesoje mes visi esame lygūs, lygūs visų pirma pagal mūsų dvasi-

---

*) Keršto.

nę prigimtį ir visų bendrą paskyrimą, lygūs prieš teisę, lygiai verti ar neverti maloningojo, bet ir teisingo Dievo akyse. Iš esmės paėmus, mes turime taip pat lygias teises ir į žemiškąsias gėrybes. Laisvės, lygybės ir brolybės pagrinde taip pat stovi krikščionių religija. Žinoma, ši brangenybė pilną vertę įgauna tik viso krikščionių mokslo ir krikščioniškųjų pareigų vainike, o ne išlupta iš šio vainiko — paimta pati viena atskirai, — ir jos be galo reikšmingas turinys yra visai kitoks, negu kad socijalizmas ir komunizmas — sąmoningi falsifikatoriai — moko. Pagal krikščionių mokslą laisvė, lygybė ir brolybė taip pat turi viešpatauti ne tik tarp kurios nors vienos klasės, tautos, luomo narių, bet lygiai tarp visų žmonių, nepaisant to, ar jie dideli ar maži, ar vargšai ar turtingi, ar mokyti ar bemoksliai, ar šiai tautai priklauso ar kuriai kitai. Todėl krikščionybė klasių kovos, kaip ir kraštutinio nacionalizmo, netoleruoja, nes tai yra apraiškos priešingos krikščionybei.

Kuo labiau teisės ir valstybės gyvenimas tolsta nuo Dievo bei prigimtosios teisės ir kuo labiau atsipalaiduoja pozityvių krikščionybės dėsnių, tuo netikresniam padėjimui pakliūva visas valstybės gyvenimas, labiau pradeda svyruot valstybės pamatai, tuo silpnesnis darosi valstybės įstatymų pagrindas bei jų gerbimas. Valstybės valdžia nustoja autoriteto ir pasidaro pašaipos bei pirštais badymo objektu; teisė nustoja savo pastovumo ir būna tampoma pagal visokias pažiūras; teise pradedama vadint tai, ką valstybė užantspauduoja, kaipo įstatymą, nepaisant, ar tai suderinama su Dievo Įstatymu, ar Jį atitinka, ar Jam prieštarauja.

Dažnai su purvinom kojom įeinama į šventą *religijos* bei *Bažnyčios* teisių sritį, kurioje taikomi kitoki matai negu kitur. Dažnai spaudžiama religija ir Bažnyčia, jei tik geiduliai bei praktiniai išrokavimai tai padiktuoja. Panašiai įsilaužiama ir į *šeimos* teisių ritį, priešingai Dievo Įstatymui iškraipoma šeimos ištikimybė, šventas, nenutraukiamas vedybų ryšys tik pajuokiamas, užspaudžiamas įstatymų antspaudas ant tokių dalykų, kuriuos net pačių iniciatorių sąžinės (žinoma, jie to stengiasi neparodyt) laiko tik begėdišku įsikišimu į aukštesnę, šventesnę teisę. O tokiais darbais padaroma gili žaizda valstybės valdžios autoritetui. Žmonės pamato, kad valstybei jau nieko švento bei neliečiamo nepaliko. Tai kam dar čia sustot prie vieno arba kito įsakymo? Kur čia dabar riba tarp valstybės iškraipytos ir neva pripažintos Dievo įsakymų srities? Kodėl gi pav. 6-jo įsakymo dar nesusiaurint, kai tai jau vieną kartą padaryta? Kodėl gi visko negalima išaiškint „kūno reikalavimo“ dėsniu? Ir kam sustot prie 6-jo įsakymo ir nesusiaurint 5-jo? Ir jeigu žmogžudžio rankai leista nutraukt paskutinį gyvybės siūlelį motinos kūne, tai už ką baust motiną, jei ji nužudo tik ką gimusį vaiką? Ir jei nesaugojama vos pražystanti jaunutė gyvybė, kam tada saugot vystančią, einančią rudeniop ir laukiančią

mirties gyvybę? Jei nesaugojama gyvybė, — tas didžiausias žmogaus turtas, — kam tada nuosavybės neliečiamybė? Lyg ji svarbesnis dalykas už gyvybę? O jei valdžiai galima kištis į Dievo įsakymų sritį, kodėl tada negalima atskiriems individams? Ir kas tada paliktų iš visokios teisės, pareigos, atsakomingumo? Ir jei „tauta jau nusikratė visų ją varžančių retežių", kas uždraus, jei „tauta" to pareikalaus, pakeist iš pagrindų visą teisinį gyvenimą? Ar ne pagal šį principą ir Rusijoj dabar viskas griaunama ir „statoma"? Ir jeigu valstybės vidaus gyvenime bus nusikratyta visų tų „retežių", kodėl to nepadaryt tarpvalstybiniam gyvenime? Kodėl nepanaikint visokių tarptautinių teisių? Ir net šis paskutinis dalykas argi jau nepradėtas vykdyti? Argi tautų tarpusavio santykiuose dabar ne daugiau reiškia politinė, militarinė bei produkcijos jėga už visokią teisę bei pareigą?

Moderniškose konstitucijose jau nebeminimas (ir tai sąmoningai) Dievo vardas ir dviejų tūkstančių metų Kristaus Bažnyčia statoma į eilę kitų „konfesinių organizacijų" ir lygiai su kitomis traktuojama. Tačiau jose ne tik vengiama paminėt Dievo vardo, bet ir jų dvasia visai nutolusi nuo Dievo, nors tikslas — išstumti religiją iš valstybės gyvenimo — aiškiai nepasakomas. O katalikiškom valstybėms atskyrimas Bažnyčios nuo valstybės — atskyrimas Dievo nuo valstybės. Tada jau nepalieka jėgos kuri būtų iš Dievo, nelieka pareigos, kuri turėtų aukštesnę sankciją, nelieka autoriteto, kuris siektų toliau policijos. Moderniškose konstitucijose žymu iškilmingas paskelbimas valstybėj religijų laisvės. Bet ar tai nėra taip pat ir iškilmingas paskelbimas autoritetų laisvės valstybėj? Sąryšis tarp krikščionių Bažnyčios ir krikščioniškos valstybės panaikintas, tačiau ar jis nerišo ir daugiau dalykų, kurie valstybės tvirtumui turi didžiausios reikšmės?

Taip pat ir *tautų tarpusavio santykiuose* neatsižvelgiama į Dievą ir dieviškąją teisę. Tautų Sąjungos tarybose, rodos, nei karto dar nebuvo galima išgirsti žodį „Dievas". Tenai nesvarstoma dieviškoji teisė ir žmonių teisė, kuri remiasi Dievo Įstatymu. Ir rodos, kad tie, kurie ten svarsto žmonių bei tautų likimą, neturi jokios atsakomybės prieš Dievą, o atsako tik prieš seimą arba net tik prieš savo partiją (kur seimo nėra). Todėl jie, neturėdami reikalingos pajėgos, yra tokiam kvailam padėjime, kad negali priverst nei pildyt teisingumo nei atsisakyt nuo neteisybių. Ten (Tautų S-goj) visi dideli ir maži — tik elgetos. Jie gauna tik tai, ką jie iš kitų išsidera ir išsiprašo. Ir jie neša šitą sunkią bet ir nepaprastai juokingą naštą, beveik visai neatsižvelgdami, kad kažkur daromos skriaudos, kažkur didesnė valstybė smaugia mažesnę. Ir jiems leidžiama daryt tai, kas jokiam nusikaltėliui neleidžiama — jie pats prieš savo įsitikinimus su paslėpta apgaule pasirašo savęs apkaltinimo dekretą. O tai, kas čia daroma, nepraeis be atbalsio. Šio fakto baisios pasekmės

jau dabar matomos. Argi tai ne pasijuokimas iš Tautą S-gos nieko negalėjimo, kai Rusų metropolitas Sergijus praneša, kad Rusijoj Bažnyčia visai nepersekiojama, tuo tarpu, kai Georgetown'o universitete viceprezidentas, praneša, kad jis pats patyręs, kad vyskupai gyvi sudeginami, arba į negesintas kalkes įmetami ir vandeniu užpilami, arba po biauriausių sužalojimų nužudomi, arba pakariami sakyklose, arba nakčia šaltu vandeniu tol pilami, kol pavirsdavo ledo stulpais! Tik aklas tegali nematyti dalykų eigos ir jų pasekmių. O jei Ženevoj ar Haagoj jėga traktuojama, kaip teisė, ir viskas sprendžiama persvara — ar tai balsų ar tai jėgų — kodėl to netaikint kitur?

Taip įsibrovė praktinis ateizmas į valstybės gyvenimą, taip įsibrovė į teisinį žmonių gyvenimą paneigimas ar tik ignoravimas Dievo ir prigimtosios teisės tenai, kur jis logiškai ir konsekventiškai ir galėjo įsitraukti, tenai, kur griuvo visokios teisės pamatai, kur buvo paniekintas teisės pastovumo principas. Dabar ten jau nieko tvirto nėra — viskas braška, girgžda, nes jau nebeliko tvirtų pagrindų. Kas Hegelio ir teisinio pozityvizmo pirmiesiems sekėjams tebuvo tikslas, šiandien tas jau įkūnyta: jų dievaitis — valstybė, nacionalizmas, — daugiau gal šiandien garbinamas ir penimas (žinoma, ne visų — tik dalies žmonių), negu pats Hegelis svajojo. Tačiau principines klaidas žmonės ne taip lengvai taiso, nors jos ir baisiausias pasekmes turėtų. Ir apie Tautų S-gą, jos pastangų neniekinant, galima pasakyt, kad vargiai iš jos suolo susilauksim sekmingo darbo prispaustos ir skriaudžiamos žmonijos gerovei ir išsigelbėjimui. Tam truksta pagrindo. Kol ant Tautų S-gos Tarybų rūmų nestovės parašas: „Garbė Dievui aukštybėse", tol negalėsim prirašyti: „Ramybė ir taika žmonėms žemėje". Nėra kitokio išsigelbėjimo, kaip tik grįžimas prie Dievo, dieviškos teisės ir Jo įstatymo.

„Valstybė, kuri laiko valdovu ne Dievą, bet mirtingąjį, niekados neras išsigelbėjimo iš nelaimių ir vargo". (Platonas)

Sulietuvino stud. *J. Burbulevičius*

Teisybė yra viena visiems. Nėra tokių privilegijuotų nusidėjėlių, prieš kuriuos ji turėtų nutilti. Teisybė yra visiems, taip pat ir tiems, kurie sėdi sostuose, aukštose valdžios vietose ir aukso kedėse.

R. Maeder

A. Vaičiulaitis

Dvi operacijos

Brolis parvažiavo iš kalvės. Pas duris paliko šiaudų prikimštas klumpes.

— Oras kaip naginė, — tarė jis, susisukęs papirosą. — Vaike, atnešk ugnies.

— Ką duosi? — paklausiau.

— Papasakosiu, ko tavo ausys dar negirdėjo.

Suieškojau degtukus ir paraginau:

— Pradėk!

— Gerai. Sakyk, ar pažįsti Rūklio piemenę?

— Ar tą skarmaliuvienę?

— Taip.

— Kas jos nepažįsta!

— Ją ūkininkas atvedė pas kalvį, užnarino už danties virvę, pririšo prie vagio, paskui uždegė šiaudų gniūžtę ir kyštelėjo jai į panosę. Ji kaip šoks atbula — danties ir nėra.

— Ar ji labai klykė?

— Kaip skerdžiama.

— Kvailė...

— Palauk, ir tu rėksi, kai ten pateksi.

— Aš neisiu.

— Gerumu tavęs niekas nė neklaus: už apikaklės — ir keliauk!

— To jau nebus.

— Na, na...

— Man dantys nekris.

— Pasisaugok, kad dar šiandie neimtų klibėti. Tada jau niekas neišgelbės.

— Aš pabėgsiu, — pagrasinau ir priėjau prie lango.

Klevų viršūnėmis yrėsi žemi debesys. Nuo stogo vanduo čiurškėte čiurškėjo. Parginti gyvuliai kieme klampojo. Tarnaitė braidė, pasikasojusi sijoną, pro kurį talaškavo permirkę marškiniai. Pievose telkšnojo balos.

Atnešė pietų. Baltoje sriuboje plaukiojo raudonos ir susprogę vyšnios. Susižvejojęs traškinu jas. Tik susyk ėmė ir grikštelėjo burnoje. Visą kairįjį žandą nusmelkė. Metęs šaukštą nubėgau į priemenę, užlindau už piestos ir palypstėjau dantį... Kliba! Dievulėli tu mano! Dabar aš jau žuvęs...

Sugirgždėjo durys. Pasirodė sesuo. Truktelėjau ją už žiurstо. Ji krūptelėjo ir mane pamačius tarė:

— Ko čia?

Ak, kaip baisu pasisakyti!

— Mane pas kalvį ves, — miksėjau verkšlendamas.

— Kur?

— Pas kalvį — dantų traukti.

— Jam nė galvoj tavo dantys.

— Ir dar virvę narins. Brolis sakė.

— Jis tik juokėsi iš tavęs

— Bet aš vistiek sveikas žlugęs... Dantį trauks...

— Jis pats iškris. Tik niekam nesakyk.

— O jei sužinos?

— Jei tylėsi — nė lapė nesulos. Na, nusišluostyk ašaras, ir einam.

Į kambarį žengiau, kaip į žarijų duobę. Ar nebus jie mano paslaptį suuodę? Gal jau mano pražūties laukia?.. Bet į mane niekas nė nedėbtelėjo. Pastovėjau ties durimis, kad užkluptas galėčiau greičiau pabėgti, paskui nudūlinęs susiriečiau ant suolo ir žiūrėjau į kiemą.

Debesys buvo skystesni. Ant kluono tupėjo pašiurpęs garnys. Pastogėj slapstėsi šlapios vištos.

Praėjo valanda. Tėtis aukštininkas miegojo ir knarkė. Ties klėties stogu, pro pat vėjinę rodyklę, nusišypsojo mėlynas dangaus sklypas, didėdamas kilo aukštyn ir pasiekė ąžuolo viršūnę. Debesio kraštai ėmė balti ir pasipuošė žėrinčiu vainiku. Iš aukštumų šviesūs stulpai nusidriekė žemyn ir įsirėmė už Žaliosios girios. Nuo Preikšiūno sodybos atbėgo geltonas ruožas, nušvietė mūsų trobas ir sužvilgėjo lapuose.

Kas ten sukrutėjo ties kalneliu? Aha! Tai Preikšiūno Tamošiukas pas putotą srovę tupėjo ir plukdė popierines valtis. Gal jis turi ir vandeninį malūnėlį...

— Mama...

— Ką?

— Ar galiu eiti į lauką?

— Dar peršalsi.

— Saulė jau tokia šilta... Ir Tamošiukas...

— Kas — Tamošiukas?

Pagalvojau: kažin ar užsiminti apie popierines valtis ir malūnėlį? Gali prie vandens neleisti. Aš užsikirtau.

— Jis andai sakė... sakė, kad... sakė...

Aš persigandau. Ką gi pagaliau jis man galėjo sakyti?

— Uršule! — surikau seseriai, kuri paprastai mane iš bėdos išvaduodavo, — ką Tamošiukas sakė?

— Ar nežinai: kad tave į pievą leis, kai liausis liję.

— Kaip tik taip. Dabar ir aš atsiminiau.

— Nieko nepadarysi, — tarė mama. — Eik.

Perbėgti per sodą, išlįsti pro tvorą ir nutekšlenti pas Preikšiūniuką — tai tik ranka mostelti. Vanduo tiško man iš po kojų. Pabaidytos antys suvirto į griovį, kuris tekėjo kaip didelė upė.

— Tamošiuk! — šūktelėjau.

— Olia! — atsiliepė jis. — Pasiskubink: siunčiu paskutinį laivą į Ameriką.

— Su žmonėmis?

— O kaip!
— Ir su kapitonu?
— Ir dar kokiu!
— Parodyk.
— Še.

Jis paėmė valtį ir atkišo man. Joje gulėjo penki žirniai.

— Baltasis — tai kapitonas, — paaiškino Tamošiukas. — Ten matai mano močiutę, o šalia jos Rėbliauskų tetą. Anas yra Sutkaus bernas, o pryšaky pūpso mūs kaimo seniūnas.

— Kurgi jų daiktai? Į tokį kelią tuščiomis rankomis nesileis.

— Teisybė. Bet tai maža bėda.

Ir Tamošiukas iš praplyšusio skverno išplėšęs vatos padarė penkis kamuolėlius — visiems keleiviams po vieną. Paskui paplukdėm valtį. Iš pradžių ji stabtelėjo. Po to pryšakiu pakilo į viršų, pasviro į šoną, ir tada pagriebę vilnys nunešė ją tolyn.

— Kur tavo malūnėlis? — paklausiau, kai mūsų laivas išnyko.

— Ką duosi, jei parodysiu?
— Kai ką pasakyčiau tau.
— Na?
— Pirma parodyk.
— Matai jį ten už kupsto!
— Ir koks diedukas prie jo pritaisytas.
— Tai malūnininkas. Ką ketinai sakyti?
— Ar prižadi tylėti?
— Prižadu.
— Kad ir kažin kas būtų...
— Kad ir kažin kas...
— Tai klausyk: man dantys kliba.
— Būta naujienos — man jau seniai visi išbyrėjo!
— O ar tau narino virvę?
— Virvę? Ne.
— Matai — toki ten tavo dantys. Man narins ir pas kalvį ves. Oho! — didžiavausi.

Tamošiukas buvo priblokštas. Bet pasiduot kur jis tau pasiduos! Apsidairęs tarė:

— Ar tu peršoktum per griovį?
— Dar klausi — man tik nusispjaut.
— Pabandyk!
— Gerai. Bet pirma tu šok.

Jis nusimetė žiponiuką, pasiraitojo kelines ir įsibėgėjęs liuoktelėjo per grabę. Dabar buvo mano eilė. Pasileidau pirmyn ir... O, koks platumėlis! Man susyk kojas pakirto.

— Bijai?
— Ne. Tik man ant tako kažkas pasipainiojo.

Ir vėl šokau. Pataikiau į pačią vandens gilumą ir ligi kak-

lo panirau. Kaip skandinamas kačiukas išsikapsčiau ant kranto. Išlipau ir nusiminęs žiūrėjau į Preikšiūniuką. Stovėjau ir nežinojau ką daryti. Ėmiau drebėti. Šalta... Kaip bus, taip bus — pareiti vistiek sykį reikės.

— Lik sveikas, Tamošiuk, — numykiau ir apsisukęs nukulniavau namo.

Kokia laimė — priemenėj susitikau seserį. Nusivedusi į seklyčią, ji man davė naujus marškinius ir liepė persivilkti. Persirengęs įsiknisau į lovą ir užmigau.

Nubudau tik kitą dieną. Man perštėjo kaklą, liežuvis buvo sustingęs, burnoje kartu ir smilkiniuose karšta. Išlipau iš lovos. Jau buvo vėlu. Nuėjau į virtuvę. Mama paklausė:

— Ar nori valgyti?

— Taip, — sušvagždėjau, lyg gaigalas, ir pastirau iš išgąsčio.

Buvau užkimęs! Atsikosėjau, krenkščiau, bet gerklės pataisyt nepataisiau. Tai tau vakarykščia maudynė!

— Sėsk pas pečių ir sėdėk, — tarė mama. — Aš tau išvirsiu liepžiedžių, aprišiu kaklą ir parūkinsiu švento Blažiejaus žvake, kuri nuo užkimimo gydo.

Vaistai negelbėjo. Kiekvieną žodį man reikėjo traukte traukti. Į pavakarę mama seserį Uršulę kažkur išsiuntė. Po pusvalandžio mačiau ją grįžtant su teta Rėbliauskiene. Buvo tai sena, pražilusi ir raudonveidė moteriškė, per ilgą amžių spėjusi išbarstyti visus savo dantis. Vilkėjo ji sijoną su tokia daugybe kvoldų, jog juose kaip girioj galėjai paklysti. Žinojau, kad teta gyveno gale kaimo, vasarą rankiojo žoles, šaknis, nuo kurių karvės daugiau pieno duodavusios ir smetona pariebėdavusi, gydė geltligę, sukatą, kaltūną ir žinojo, kokiais vaistais merga gali sau vyrą prisivilioti.

Įėjusi Rėbliauskienė pasibučiavo su mama ir paklausė:

— Kur tas jūsų ligoniukas?

Ausis suglaudęs sėdėjau užpečky.

— Pirma dar neatsisakyk šio to užkąsti.

Ir mama ją pavaišino medum ir sūriu su vyšnių koše. Paskui pašaukė mane:

— Eikše ir pasirodyk tetai.

Atsistojau vidury aslos. Pažvelgiau į duris. „Bėgsiu, jei bus blogai“, pagalvojau.

Rėbliauskienė pakilo, paėmė mane už rankos, nusivedė prie lango ir jau nepaleido. Patekau į nelaisvę.

— Išsižiok, — paliepė ji.

Aš nė nekrust.

— Ko neklausai, — tarė mama.

Atsidusau ir iš visų jėgų išskėčiau nasrus. Teta viena ranka mane paėmė už smakro, antrą padėjo ant kaktos ir visai arti prisikišus pažiūrėjo man į gerklę. Stovėjau kaip nudiegtas.

Nė mirktelti nedrįsau. Mačiau, kaip jos rudos ir mažos akutės bėginėjo po mano burną.

Paskui teta paėmė šaukštą, jo kotą pavilgė į medų, vikstelėjo man liežuvėlį ir pridėjo:

— Gal rastumėt siūlą?

— Ką veiksit? — paklausė mama, imdama kamuolį.

— Vaikui dantukas kliba, — atsakė ji.

Sulig tais žodžiais aš pasispardžiau, nubildėjau nuo suolo, smukau prie durų ir, susidūręs su įeinančia seseria, nusiritau į aslos vidurį. Gelbėtis, gelbėtis! Atsistojęs moviau į virtuvę. Teta rėkė:

— Laikykit tą ungurį, laikykit!

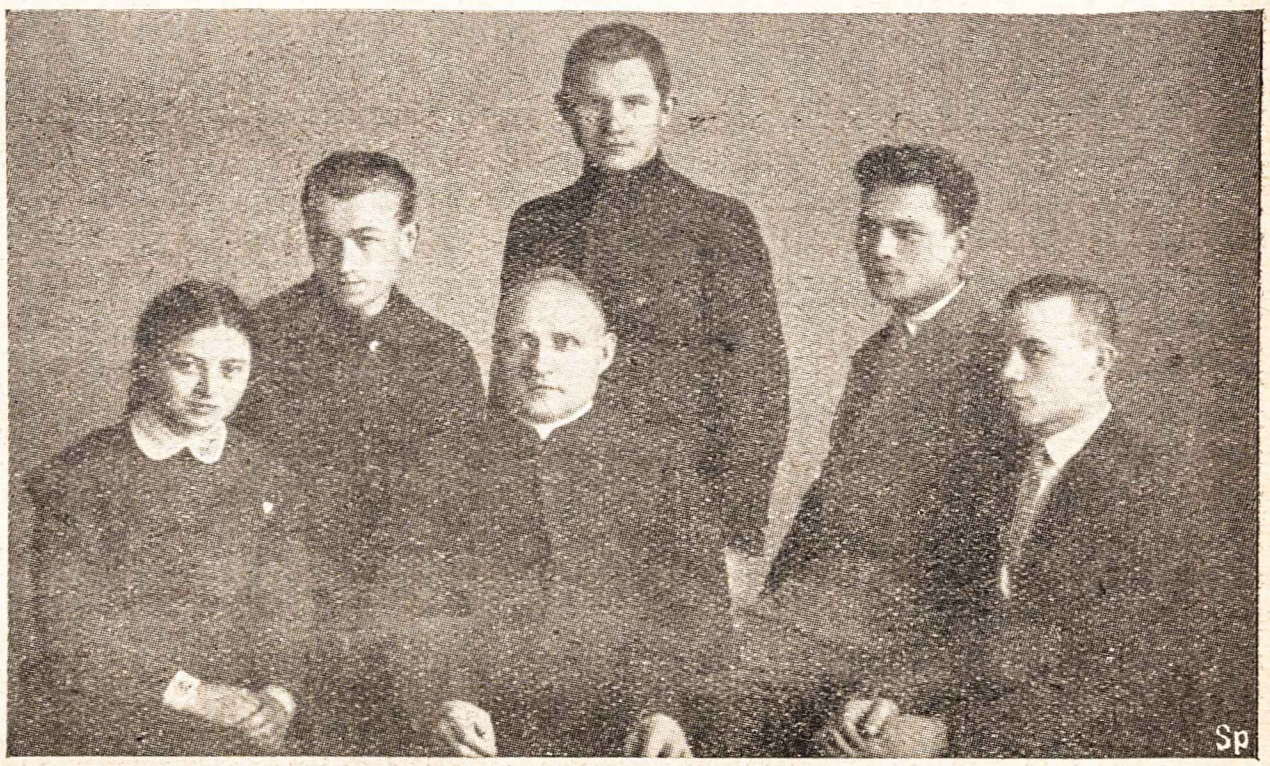

Vilniaus Vytauto Didžiojo Gimnazijos Eucharistininkų kuopos valdyba. Vidury euch. dvasios vadas gimnazijos kapelionas kun. V. Gaškūnas. Iš kairės į dešinę sėdi G. Kisielytė — pirmininkė, šiek tiek aukščiau Petras Matkevičius — knygininkas (1928 m. buvęs pirm.), I. Bukauskas — sekretorius ir P. Galickas — vicepirmininkas; stovi A. Vengris — iždininkas. (1930 m. buvęs pirmininkas).

Aš suklupau ant šluotų ir nurepetojęs palindau po girnomis. Mane pagavo už kojos. Aš spardžiausi ir rėkiau, kiek užkimusi gerklė leido. Rankomis pasiekiau grūdų maišą ir laikiausi įsikibęs į jį. Moters turėjo daug vargo, kol mane iškrapštė ir paėmę į glėbį nusinešė į pirkią. O, kaip tada mano kojos į visas puses švaistėsi! Ant suolo pastatytas trepsėjau, mušiausi ir tampiausi ištrūkti.

— Ne, ne, ne! — verkiau ir spardžiausi.

— Kas čia nematė, turi klausyti! — įspėjo mama.

— Ne, ne, ne! — šniokščiau.

Viešpatie tu mano! Kas tada atsitiko! Baisu pamanyti! Mane paėmė per juosmenį ir laikė taip stipriai, jog aš nė pasikrutint negalėjau. Paskui pražiodino. Teta... ai, net plaukai piestu stojasi, kai pagalvoji! Teta, teta... Jos pirštai vikriai pasisuko aplink dantis. Aš nė cyptelti nespėjau, o ji jau kalbėjo:

— Dabar bėk sau sveikas.

Bet mano dantukas, kur jis? Ar jo netrauks? Tik štai tetos rankose pastebėjau siūlą ir prie jo kauliuką baltuojant. Vargšas mano dantelis! Ir ėmiau rėkti! Kaip nerėksi — juk man dantį ištraukė. Tokia baisi kančia!

— Ką tu čia bjaurybės raudi, — sesuo guodė mane. — Jo vietoj užaugs geresnis. O šitą paėmęs numesk į užpečkį ir sakyk: „Te tau, pele, kaulinį, duok man geležinį".

Nedrąsiai atlikau tą darbą ir nukiūtinau į virtuvę. Čia radau veidrodžio šukę, prieš kurią puošdavosi tarnaitė Agnieška, ir pasižiūrėjau į gerklę. Gerklė kaip gerklė! Danties vietoj buvo tuščia vieta. Įkišau pirštą ir pačiupinėjau. Koki minkšti smegenys! Ir nė kiek neskauda! Nuostabus daiktas!

Pirkioj rodytis bijojau. Nejuokai su tomis bobomis — dar naują ligą išras! Pagaliau Rėbliauskienė atsisveikino ir išėjo. Girdėjau, kaip ji sakė:

— Nesibijokit, dėdiene, vaikas bus sveikas kaip krienas.

Įbėgęs į pirkią pažvelgiau pro langą. Teta jau buvo ant Nudegusios Pušies Kalnelio. Ėjo ji sulinkusi po daugybe metų. Vėjas sukosi aplinkui ir žaidė jos sijono kvoldais. Ties jos galva raudonavo didelė vakaro saulė.

Grįžo mama ir tarė:

— Išgerk liepžiedžių ir gulk.

Įlindau į lovą. Ėmiau migdytis. Lubas užtraukė palši rūkai. Iš jų pakilo saulė — tokia raudona, tokia didelė. Ji nusišypsojo. Aš pamačiau, kad jos burna be dantų. Ak, tai būta ne saulės, tik tetos Rėbliauskienės! Ji išsinėrė iš miglų, priėjo prie manęs ir meduotu šaukštu pakuteno man gerklę. O buvo taip saldu, taip saldu...

A. Maceina

Katalikiškoji Akcija

Keletas įvedamų paaiškinimų

Katalikiškosios Akcijos vardas šiandie jau yra žinomas visam pasaulyj, o josios turinys nekartą jau buvo virtęs karštų ginčų objektu. Dabartinis Popiežius Pijus XI nuo pirmosios savo enciklikos 23 d. gruodžio 1922 m. ligi paskutinių savo kalbų visados primena Kat. Akciją, kaip jam labai brangų dalyką, kurį jis labai vertina ir iš kurio laukia atnaujinimo taip paskirų žmonių, taip šeimos, taip visuomenės. Popiežiaus rūpesčiu net Lietuvos (25 str.) ir Italijos (43 str.) konkordatuose yra įrašyti specialūs straipsniai, normuoją Katalikiškosios Akcijos sutvarkymą ir veikimą.

Nekatalikiškai nusistatę žmonės Kat. Akciją nekartą vadina popiežiaus sukurtu fašizmu, kuris turįs pasipriešinti Musolinio fašizmui. Katalikų Akcijoj yra ižiūrimas politinis pobūdis, pridengtas religijos skraiste. Šiandie manoma, kad religijos veikimas turįs apimti tik maldas ir pasninkus, o visoks kitoks susilietimas su pasaulio reikalais (net ir labdarybė) išeinąs iš religijos kompetencijos. Tuo tarpu krikščionybė į šiuos dalykus žiūri visai kitaip. Todėl ir Kat. Akcijos pobūdis išeina visai kitoks, negu jo norėtų Katalikybės priešininkai. Štai dėl ko ir kyla konfliktai.

Visi šitie dalykai verčia kiek geriau ir plačiau panagrinėti Kat. Akcijos atsiradimo priežastis, josios esmę ir tikslus. Ji yra naujas judėjimas, todėl reikia ją nagrinėti šių dienų šviesoje ir išeinant iš šio amžiaus reikalavimų. Dėl šitų priežasčių ir pasiryžta įdėti į „Ateitį“ visa eilė straipsnių Kat. Akcijos reikalu. Šitų straipsnių planas bus maždaug toks:

I. Religijos ir kultūros atsiskyrimas.
II. Bandymai sujungti religiją ir kultūrą.
III. Krikščioniškojo gyvenimo tipai.
IV. Aktingojo tipo formavimas.

Du pirmieji straipsniai nagrinės Kat. Akcijos atsiradimo priežastis. Trečiasis nustatys, koki yra krikščioniškojo gyvenimo tipai ir koks tipas reikalingas šiais laikais. Ketvirtasis parodys, kad Kat. Akcija yra ne kas kita kaip aktingojo tipo formavimas. Čia bus nagrinėjama Kat. Akcijos apimtis, josios santykiai su šeima, visuomene, asmeniu, jai daromos kliūtys ir priekaištai. Čia taip pat bus nustatytas Kat. Akcijos idealas ir galutinis siekimas: įgyvendinti Dievo karalystę visose gyvenimo srityse, išugdant naujo šventojo tipą.

I. RELIGIJOS IR KULTŪROS ATSISKYRIMAS

1. Moderniškos pažiūros į religiją

Jeigu šiandie dažnai kalbama apie tikrą nuomonių chaosą įvairiais kultūros klausimais, tai pažiūros į religiją pasidarė dar chaotiškesnės. Netekęs sintetinės nuovokos, moderniškasis žmogus šiandie įsižiūri į vieną kurią dalelę ir mano iš jos vienos pažinimo turįs pilną teisę spręsti apie visumą. Pamatęs religijoj vieną ar kitą elementą, jis palieka šalia visus kitus ir dideliu užsispyrimu tvirtina, esą tik tas elementas sudaraąs religijos esmę.

Šiandie žinomas yra *mokslinis* religijos supratimas, kuris religiją apgyvendina *prote* ir josios paskyrimą mato pasaulėžiūros atbaigime. Religija turinti įeiti į žinijos sistemą ir padėt ištirti kai kuriuos mokslo klausimus. Tai esąs vienintelis josios tikslas ir josios buvimo pateisinimas.

Žinomas irgi yra *praktinis* religijos supratimas, kuris religiją laiko *valios* veiksmu. Ji esanti ne kas kita, kaip vykdymas dorovinių mūsų pareigų, kylančių iš praktiškojo mūsų proto nurodymų. Religija žmogui esanti būtinai reikalinga, nes kitaip nė dorovingumas nėra galimas. Iš to kilo visiems žinomas posakis, kad „jei religijos nebūtų, ją reikėtų išrasti".

Žinomas taip pat ir *estetinis* religijos supratimas, religijai pagrindo ieškąs *jausmuose*. Kaip radikalus racionalizmas religiją laiko visiška kvailybe, taip šis religinis estetizmas viską jai pripažįsta, išskyrus *rimtumą*. Religija jam esanti tik gražį mirganti spalva irracionalaus gyvenimo margumyne. Jam patinka tik tie josios elementai, kurie yra estetiško pobūdžio. Religijos vertė ir josios tikrumas matuojama estetikos kiekio matu.

Visos šitos pažiūros kaip tik ir yra ano sintetinės nuovokos netekimo vaisius. Religijoj yra ir teoretinis, ir praktinis, ir estetinis momentas. Religija atbaigia pasaulėžiūrą, religija pagrindžia dorovę, religija teikia estetinio pasigėrėjimo. Vis tai yra tiesa, bet *nepilna tiesa*. Visi šitie elementai religijoj yra, bet jie vieni, paimti *kiekvienas skyrium*, dar nesudaro religijos, ir juose ieškoti josios esmės reiškia pražudyti pačią esmę. O blogiausia, kad visos šitos pažiūros verčia religiją tarnauti: vienos mokslui kurti, kitos dorovei palaikyti, trečios jausmams švelninti. Šitoks religijos degradavimas į priemonių eiles yra didžiausias josios pažeminimas ir visiškas josios esmės iškreipimas. Religija yra tikslas, ne priemonė, ir todėl ji negali niekam tarnauti. *Religija yra žmogaus santykiavimas su Dievu*, „ordo hominis ad Deum", taip puikiai yra pasakęs šv. Tomas Akvinietis; santykiavimas *viso* žmogaus su *visomis* savo prigimties galiomis. Todėl nieku būdu negalima sakyti, kad religija esanti *tik* proto, *tik* valios arba *tik* jausmų veiksmas. Tikroji religija yra *pilnutinis gyvenimas Dievui*, ir kiek tas pilnutinis gyvenimas

yra realizuotas individe, tiek jis subjektyviai yra religingas. Religija nugali mumyse ir už mūsų esantį blogį, bet nugali ne kaip priemonė, tik kaip tikslas, su kuriuo blogis nesiderina. Aišku, kad, minėdami religiją, čia visur turime galvoj katalikybę, nes tik ji viena sudaro tą pilnutinį gyvenimą, kurio kitose religijose randame tik nuotrupas. Tik joje vienoje žmogaus

Žiema Dzūkijoje

santykiavimas su Dievu pasiekia tokio laipsnio, kad jis visiškai atitinka taip Dievo, taip žmogaus prigimtį. Todėl *krikščionybė yra tikroji dieviškoji ir kartu tikroji žmogiškoji religija.*

Ypatingą moderniškojo žmogaus pažiūrų į religiją bruožą sudaro jo nusistatymas *religijos ir tautybės* santykių atžvilgiu.

Stabmeldybės laikais ne krikščioniškų religijų dievai taip glaudžiai buvo surišti su paskiromis tautomis, jog su jomis laimėdavo arba žūdavo. Nugalėtojų tikyba dažniausiai būdavo primetama ir nugalėtiesiems. Tuo tarpu Kristus savo religiją pastatė aukščiau tautiškų sienų, liepdamas savo apaštalams eiti ir mokyti *visas* tautas. Kelias į Atpirkimą negalėjo būti apribotas viena kuria filosofine mokykla arba vienos kurios tautos sienomis. Jis turėjo būti atidarytas *visiems* taip laiko, taip erdvės atžvilgiu.

Deja, reformacijos, arba geriau pseudo-reformacijos, metu pradėta ir krikščionybė terpti į tautiškas sienas. Juk tuo laiku skambėjęs šūkis „cuius regio, eius religio" buvo ne kas kita, kaip stabmeldybės atgaivinimas, kada valdovai galėjo kištis net į savo valdinių sąžinės dalykus. Luterio mokslas davė pradžią mūsų dienų nacionalizmui. Tautos idėja pradėta aukščiau statyti už religijos idėją, o to pasėka kaip tik ir buvo reformacijos sukurta „vokiškoji krikščionybė", arba protestantizmas. Ir nuo šio laiko prasideda tas didis tautų viena nuo kitos skyrimasis, kuris pagimdė mūsų dienų įnirtusį šovinizmą, sukėlusį tokių baisių katastrofų. Europos tautos kovojo viena kitos išnaikinimo kovą visokiomis, tiesiog demoniškomis, priemonėmis. Nacionalistinė neapykanta pasirodė esanti daug stiprenė už religiją. Galop, net pati religija buvo ir yra verčiama tarnauti tautiniam egoizmui. Viduriniais amžiais popiežius nekartą kovojo su įvairių tautų valdovais, juos ekskomunikuodavo ir detronizuodavo. Tačiau tada beveik niekas nekalbėjo apie tautines bažnyčias. O šiandie dažnai dėl labai menko valdančiųjų nesusipratimo su Krikščionybės Galva tuoj šaukiama: „Los von Rom!" Ir jeigu vienoj arba kitoj šalyj dar nedrįsta tiesiog atsiskirti nuo popiežiaus, tai tik dėl to, kad tokia tautinė bažnyčia „neturi, negali turėti ir neturės tokio didelio autoriteto, kokį turi katalikų Bažnyčia". Šiandie nacionalistiniu karščiu apsvaigusiems žmonėms visiškai nesuprantama, kaip seniau Rytų žmogus galėjo būti kurio nors Vakarų miesto vyskupas. Galime įsivaizdinti, kas atsitiktų, jei šiuo metu popiežius Paryžiaus kunigą paskirtų Berlyno vyskupu. Todėl, pasak A. Rodemacherio „teisingai kalbama apie moderniškąją nacionalizmo ereziją, kurią artimiausias Bažnyčios susirinkimas turėtų pasmerkti"[1]). Tik paskutiniais metais suprasta ir Trier'o vyskupo Korum žodžiai, kuriuos jis pasakė dar 1900 metais: „Man rodos, kad nacionaliz-

---

[1]) „Religion und Leben" 76 p.

mas yra didžiausias Europos pavojus; jis yra blogiausia erezija, jis yra atkritimas nuo krikščionybės“ [2]).

Visa tai rodo, kad kraujo ryšiai stipriau surišo žmones, negu eucharistinis bendravimas. Kad tautinis egoizmas labiau apvaldė moderniškąją sielą, negu religijos dvasia. O visam tam pateisinti ieškoma būdų, kaip Krikščionybę, kaip pasaulinės galybės jėgą, būtų galima pavartoti nacionalistiškiems savo interesams. Šia prasme ir yra kalbama apie įvairias reformas, neva būtinas Bažnyčios naudingumui. Tuo tarpu tai yra tik paslėpti norai tų reformų pravedimą panaudoti savo reikalams. O reikia žinoti, kad negalima krikščionybės dėti į tautiškos kultūros ar politikos rėmus ir tempti, kaip norima. Negalima niekam, nė jokiais motyvais vaduojantis — nei dėl moderniškų idėjų, nei dėl politiškų tikslų, nei dėl taikos, nei kokiam pasauliškam autoritetui spręsti, kas krikščionybėj yra laikina, kas dar vartotina, kas reformuotina ir kas visai atmestina. Krikščionybė anaiptol nėra smilčių ar grūdų krūva. Ji yra gyva, nedalinama ir organiška vienuma, jungianti savyj prigimtąjį ir antprigimtąjį pasaulį į vieną pilnutinį, gyvenimą.

Minėtos moderniškojo žmogaus pažiūros į religiją kaip tik ir veda prie visiško krikščionybės paneigimo arba, geriausiu atveju, prie neaiškaus panteistiško religingumo. Tuo tarpu mums neužtenka kažkokios miglotos dievybės. Mums reikia triasmenio Dievo. Mums neužtenka kažkokios svajingos amžinybės. Mums reikia amžino asmeninio gyvenimo, gyvenimo pas asmeninį Dievą meilės vienybėje, kuris yra šaltinis laiko ir amžinybės, gamtos, kultūros ir religijos. Šitokį gyvenimą kuria tik krikščionybė, nes visa kita yra tik nuotrupos, tik skeveldros ir gražūs prisiminimai iš tų laikų, kad žmonija dar gyveno vienybėje su Dievu. Gyventi šitomis nuotrupomis ir iš jų laukti pagalbos yra tiek pat neišmintinga, kiek ir audros metu palikti laivą, o gelbėtis ant praplaukiančio pro šalį rąsto.

* * *

Taip nusistatę mūsų amžiaus augintiniai religijos atžvilgiu, vadinasi, laikydami ją *tik* priemone arba pasaulėžiūrai atbaigti, arba dorovei palaikyti, arba širdžiai kilninti, aišku, negalėjo prieiti nė kitokių išvadų praktikos gyvenime. Šiandie net ir tarp katalikų pasitaiko žmonių, kurie *mąsto jau nekatalikiškai.* Jų pažiūros į autoritetą, į nuosavybę, į santykius Bažnyčios su valstybe, į popiežiaus ir vyskupų teises remiasi ne Kristaus mokslo principais, bet nuo visokių pagrindų atpalaiduotos ir tik į šios žemės tikrovę linkstančios pasaulėžiūros sofizmais. Šitie žmonės galvoja juristiškai, galvoja racionalistiškai, galvoja, kaip

[2]) Cit. Fr. Zach. „Modernes oder Katholisches Kulturideal?“ 177 p.

šiandie mėgstama sakyti, tautiškai, galvoja taip, kaip rašo jų laikraščiai — tik *nekatalikiškai*. Todėl, kai reikia nustatyti praktiškus santykius tarp religijos ir kitų gyvenimo sričių, dažnai prieiname labai liūdnų išvadų. Suprasti Kat. Akcijos atsiradimo ir tokio didelio bei karšto pritarimo priežastis čia kaip tik keletu bruožų ir bandysime paaiškinti, kaip moderniškasis pasaulis žiūri į šituos santykius.

2. Atsiskyrimo faktai

Koks yra charakteringas mūsų laikais religijos ir kultūros santykiavimo bruožas? Jį trumpai galėtume pavadinti: *atsiskyrimas*. Jau nuo pat naujųjų amžių kultūros pradžios ėjo skilimas ne tik tarp paskirų kultūros sričių, kas galutinėj sąskaitoj pasireiškė specialiųjų mokslų klestėjimu, bet ir tarp kultūros ir religijos apskritai, tarp prigimtojo ir antprigimtojo gyvenimo, tarp žmogaus ir Dievo. Kiek vidurinių amžių žmogus, lyg kūdikis, visur pasaulyj matė paslaptingumą ir net betarpišką Dievo įsikišimą, tiek naujųjų laikų žmogus pabandė nutraukti tą slaptingumo skraistę ir paskelbti neradęs ten jokio Dievo, jokio demono, tik nepermaldaujamus gamtos dėsnius. Šiandie tas susiskaldymas ir atsiskyrimas yra įvykęs faktas, ir, prieš jį pastatyti, turime tinkamai įvertinti taip jį, taip iš jo išplaukiančias pasėkas. Nežiūrint individualių pastangų užgrįsti tą pasidariusį plyšį tarp kultūros ir religijos, jis vis dėlto dar stipriai jaučiamas ir sudaro vieną iš charakteringų mūsų laikų gyvenimo bruožų.

Jeigu imsime *mokslą*, jame rasime vis dar tebesilaikantį prietarą, kad tarp tikėjimo ir žinojimo gali būt prieštaravimo, kad juodu yra toki dalykai, kurie vienas kito visiškai neliečia ir ką vienas teigia, kitas gali neigti — ir abu liks teisūs. Dar ir šiandie reikalaujama, kad teologija būtų išskirta iš mokslų eilės, kad mokslas visiškai nesiimtų svarstyti jokių metafizinių klausimų [1]), kad nebūtų moksliškais darbais pripažinta visa tai, kas pagrįsta religine pasaulėžiūra. Įvairios naujos hipotezės, net tokios, kurios, rodos, yra labai specialių mokslų išdava, buvo ir yra stengiamasi panaudoti prieš religiją, kad ją sugriautų ir pašalintų iš gyvenimo vertybių eilės. Reikia tik atsiminti descendencijos teoriją, Einšteino reliatyvizmą, Freudo psichoanalyzę — kaip šitie dalykai be jokio pateisinimo stengiamasi paversti pasaulėžiūra, bandančia atstoti religiją. Garsių mokslininkų išsitarimai prieš religiją išpopulerinami visu uolumu, tuo tarpu užmirštama, kad galima būti geriausiu specialistu fizikoj, matematikoj ar medicinoj, o paskutiniu ignorantu religijoj. Jau Schopenhaueris pastebėjo, kad gamtininkai dažnai peržengia savo kompetencijos ribas: „Žmonės, kurie nieko daugiau nežino, kaip tik savo varliakulšius ir galvanines baterijas, drįsta šiandien aiš-

[1]) „*Vaga*" 1 nr. „Kas yra tikras mokslas?" Prof. V. Dubas

kinti pasaulį ir žmogų“[1]). Atrodo, kad moderniškasis mokslas paskelbė kovą religijai ir veda ją visu atkaklumu.

Nė kiek ne geresni yra santykiai tarp religijos ir *meno*. Šiandie vis dar tebelaikoma labai juokingu dalyku kalbėti apie krikščioniškąjį meną, nors nesuprantama, kad kiekvienas *tikras* menas jau tuo pačiu yra krikščioniškas menas, nes krikščionybė, būdama *pilnutinio gyvenimo* reiškėja, kaip tik ir įėmė savin kiekvieną *tikrosios* kultūros apraišką. Šiandie bėgama nuo religinių normų, kurios tvarkytų literatūrą, tapybą, teatrą ir kitas meno rūšis, menininkus norima paskelbti stovinčius anapus gėrio ir blogio. Religinio meno sunykimas gal būt aiškiausiai rodo, kad tarp religijos ir estetinės kultūros srities įvyko skilimas, kad antprigimtiniai idealai neteko įtakos dailiajai kūrybai.

O blogiausi santykai yra tarp religijos ir *praktikos gyvenimo*. Krikščionybės dvasia dar vis nėra persunkusi plačių masių. Žmonijos žygiai ūkyje, politiniam ir socialiniam gyvenime eina dar tais pačiais keliais, kaip ir stabmeldybėj. Mūsų didmiesčiai kvėpuoja ta pačia stabmeldiška atmosfera, kaip ir prieš Kristų. Vieno paūgėjusio miesto vaiko žodžiai: „Kaip juokinga vidury Berlyno matyti bažnyčia“[2]), labai gražiai apibūdina šių dienų civilizacijos veidą. Valstybių santykiuose machiavelizmo dėsniai vis dar tebegalioja. Kovą tarp darbo ir kapitalo valdo ne artimo meilė, bet jėgos pajautimas. Krikščioniškos tautos savo bendradarbiavime neranda reikalo vaduotis religijos principais. Vienos šalies katalikai kovoja su kitos šalies katalikais, o kai reikia taikintis, vėl nerandama religinio pagrindo, o laukiama pagalbos iš socializmo ar masonerijos. Garsieji Vilsono 14 punktų, kuriais jis užbaigė Didįjį karą, yra didžiausia krikščioniškoms tautoms gėda. Pasauliniukai, visiškai atsiskyrę, nuo dvasininkų, beveik nesirūpina religijos dalykais, atrodo, jog jie manytų, kad Bažnyčią sudaro vieni dvasininkai ir jie vieni tėra atsakingi už Dievo Karalystės platinimą. Pasaulininkai šiandie bijo pareikšti savo nuomonę religijos dalykuose, mat, nesą specialistai. Deja, jie užmiršta, kad religija nėra specialybė ir apaštalavimas nėra profesija.

Privatiniam gyvenime religija ir kultūra irgi eina šalia kita kitos. Tas pats žmogus vieną kartą yra kultūros žmogus, kitą — religijos. Maldoje jis kreipiasi į Dievą, darbe vėl nuo jo atsitraukia. Išėjęs iš bažnyčios, jis nieku nesiskiria nuo netikinčiųjų. Religija šiandie nėra širdies kraujas, kuris gaivintų visas organizmo dalis. Tiesa, ji dar yra organizmo narys, bet toks narys, kaip plaukai ar nagai, kuriuos galima be skausmo nukirpti ir numesti.

---

[1]) Žiūr. A. Rodemacher „Religion und Leben“ 2 Aufl. 1929 m. 79 psl. Freiburg im Brsg.

[2]) F. V. Förster. „Kristus ir žmogaus gyvenimas“ 4 psl.

Ir visa šitų gyvenimo sričių veržimosi iš po religijos globos prasmė nėra ta, kad jos pasitrauktų iš tų vietų, kurias neteisėtai buvo užėmusios, ir tuo būdu duotų religijai didesnę laisvę, bet ta, kad religiją išstumtų iš visur ir padarytų ją užkampio arba, kaip šiandie mėgstama sakyti, *privatišku dalyku*. Tam tikram laipsny atskyrimas yra reikalingas, kad būtų galima išsilaisvinti iš tos pradinės vienybės, kuria pradžioje esti jungiami visi gyvenimo elementai, ir paskui sueiti *išvidinėn* vienybėn. Bet kada tas atsiskyrimas eina jungiančiojo prado — šiuo atveju religijos — neigimo kryptimi, tai jau yra bloga. Tai ženklas, kad kultūra pasirinko nesveiką kelią. Juk atsisakyti nuo vedamųjų religijos principų galutinėj sąskaitoj reiškia būti pavergtam gamtos dėsningumo. Kultūra tik tada apvaldo gamtą, kada ji esti vedama religijos. Kitaip ji patenka į neišvengiamą gamtos dėsningumo vergiją. Todėl bus suprantama, kodėl moderniškoji kultūra, taip labai mėgstanti girtis savo laimėjimais, vis dėlto neturi jėgų nei išeiti iš to užburto mechanizacijos rato, kuris įtraukia savin ir tokius švelnius dalykus, kaip menas, nei sustabdyti prasimušusio chaoso gaivalingumo, kuris pasireiškė karo ir revoliucijos metu. Šitokia laisvė nuo religijos yra vergavimas gamtai. Tik religijos vadovaujamas taip individas, taip sutelktinė gyvenimo forma eina tikru keliu į savo tikslą.

Taigi *neigiamas nusistatymas religijos atžvilgiu yra* ta žymė, kuri ryškiai charakterizuoja dabartinius religijos ir kultūros santykius. Mūsų amžiaus kultūros darbai daugumoj eina religijos neigimo kryptimi. Štai kas sudaro moderniškojo gyvenimo tragediją! Vidurinių amžių žmonės, norėdami įplaukti į išganymo uostą, vistiek, koks išganymas būtų buvęs jiems reikalingas, visados žiūrėdavo į Dievo pastatytuosius švyturius. Tuo tarpu mūsų laikai juos išgriovė ir leidosi į ūžiančias gyvenimo jūras girdamiesi, esą jei perplauksime, tai patys, jei žūsime, tai irgi patys.

Aiškus dalykas, kad toks skilimas negali ilgai trauktis, nes nuo to nukenčia taip religija, taip kultūra. Pradžioj matėme, kad pažiūros į religiją šiandie yra labai nevykusios. Taip pat buvo minėta, kad kultūra, paneigusi religiją, patenka į gamtos vergiją. Visa tai šiandie pamažu pradedama suprasti. Šiandie vėl bandome sujungti tas dvi gyvenimo sritis, kad gyvenimas būtų tikrai krikščioniškas ir kad kultūra po ilgų klaidžiojimų vėl būtų grąžinta į tikrąjį kelią. Bet kokiu būdu? Apie tai kitą kartą pakalbėsime.

Fridrichas Vilhelmas Förseris

Bedieviškas šių dienų universitetas

Šių dienų universitetų betikslišķumas ir pakrikimas yra jau tiesiog baisus. „Universitas“ vadinasi, toji įstaiga, kur vienas visai nesirūpina kitu, vienas kitam prieštaraujantį mokslą skelbia, jokio bendro tikslo, jokio auklėjimo plano, pagal kurį būtų rūpinamasi tvarkyt atskiruosius dalykus visatos atžvilgiu, kur niekad nėra bandoma žinias organingon visumon suvest, pavedant jas vienam Visųšvenčiausiajam, tiekiant tuo būdu visas žinias šiuo aukštesniuoju tikslu. „Universitas“ vadinas toji įstaiga, kuri labiau negu kuri kita rezervuoja sau teisę paakint universiteto išsiilgusį jaunimą į dvasišką proto išbadėjimą, siaurinant visus jo aukštesniuosius etiškuosius interesus pagal savo specialybės, auklėjant tuo būdu moksliškas pusiau žmogystas, kurios paskui išdidžiai bus skiriamos tautai „vadais“. Kai kurį laiką buvo bandžiusi filosofija pasiimt kitąsyk teologijos turėtus uždavinius. Ji stengės duot pilnutinę gyvenimožiūrą. Bet štai jau kelintas dešimtmetis, kaip ji virsta ne kuo kitu kaip tik moksliška specialybė. Filosofą Kantas vadina „vadu į idealą“. Tačiau kas pasižiūri į paduodamas kataloguose filosofijos paskaitas, turi juoktis ir verkti, pagalvojęs apie jų definicijas. Tai yra tik „nurodymai, kaip daktaratą įsigyti“, — daugiau nieko. — Išimtys (gal kokios trys visoj Vokietijoj) patvirtina taisyklę.

Jau iš tiesų kažkas baisaus, kai šiandie Vokietijoj jaunoji karta aukštosiose krašto mokyklose paliekama be tikro auklėjimo, be aiškios dvasinės vadovybės, be etiškų patarimų, be religinio įsigilinimo, be tikro filosofiško dvasios apšvietimo. Kas iš to gali išeiti? Tai yra lyg signalas, pranašaująs audrą, o niekas, tačiau, dėmesio į tai nekreipia, nieks nestato sau klausimo, kas iš tokio visiško atmetimo rūpinimosi jaunuomenės dvasios reikalais pačiu jos kritiškiausiu periodu gali išeiti. Nelabiau džiugina nė kairiosios sferos. Ką gali padėt tyčiojimos iš suklaidintos jaunuomenės, nė kibirkštėlės nesirūpinant, kaip būtų galima išdirbti tuose aukštuosiuose daktarų produkcijos pečiuose, tuose išimtinai betikslės protinės kultūros fabrikacijos namuose dvasinė kultūra, charakteriškumas ir tikras dvasinis apšvietimas?

Didžiuliame muamediškame universitete Kaire yra parašyta: *„Chemija yra svarbu, bet Dievas dar svarbiau“*. Ir Platonas sakydavo: *„Be žinojimo apie tai, kas gera, visi kiti mokslai nieko verti“*. Iš to juokiasi paviršutiniškasis intelektualistas, ar nenori justi tų tamsių jėgų, kurios glūdi giliai žmoguje ir kurios tik su pagalba aukščiausiųjų religiškai morališkų galių gali būt suvaldomos, sustiprinama žmogiškoji inteligencija, kuri atitrauktų jas nuo visokios rūšies suktumų, nuodijimų, trukdymų ir paimtų

jas į savo tarnybą. Pirmosioms filosofiškoms pamokoms kiekviename universitete turėtų būti skiriamas Schopenhauer'io straipsnis apie valios primatą užsnūdusioj sąmonėj, kad jaunieji žmonės iš anksto suprastų, jog — anot Paskalio žodžių — prie supratimo daug daugiau kas prideda, negu pats supratimas, būtent, visų pirma, pažinti tąją žmogiškosios prigimties būklę, pagal kurią nuomonė triumfuoja prieš įsitikinimą, kitaip sakant, nugalinčioji geidulių, norų, troškimų galia esti virš mąstomojo proceso, logiškų išvadų nukreipimas dėl interesų magnetiškumo, objektyviškumo trukdymas dėl savimeilės ir partiškumo: kas tatai gerai supranta, tas jau žino, kad jau prie logikos moklo daug daugiau negu vieno intelekto reikalinga, būtent, charakterio, kurs tiek malonią, tiek ir nemalonią ir net pavojingą tiesą, ypač šią pastarąją, tinkamai įvertina, kurs įstengia pastatyti gyvenimo idealą, nesurištą su individo subjektivizmu, palenkdamas visas žmogaus pastangas vienam aukščiausiam Gėriui ir Tikslui.

Technika, industija, politika, menas, seksualinis gyvenimas — visos šios sritys paliktos pačios sau. Šios klaidos pasekmes jau šiandie gauname patirti, bet juo toliau, tuo ryškiau tos blogybės pasireikš. Pagaliau turės baigtis iliuzijų epocha, kuri prasidėjo XVIII šimtmety, sušvitus klaidingiems mokslo žiburiams. Tai buvo žmogaus proto iliuzijos, kurios šimtmečiais jį klaidino religinio apšvietimo ir religinių idėjų atžvilgiu. Tik tokioj būklėj būdamas protas galėjo prileist, kad demonas kyla pats iš savęs ir kad pageidimų labirinte esą galima „autonomiškai" tikrąjį kelią surasti. Tik tada, kai ši iliuzija visoj savo plotmėj kraujo ir ašarų praliejimu, nuodais ir gaisrais, suirutėmis ir bado nelaimėmis bus patirta — tik tada tegrįš atgal vėl tokia era, kuri tvarką ir vadovaujančias žmogaus gyvenimui idėjas statys ant tikrovės pagrindų, ant teisingai suprastos žmogaus prigimties.

Tada vėl klajūnas protas ims rūpintis stipriai susirišt su egzistencijos pagrindais ir bus jaučiamas reikalas ano unum necesarium visai auklėjimo dvasiai pagrįsti, ano tvirto žinojimo su sąžinę susirišimo, ano nuosaikaus atskyrimo nesvarbaus nuo tikrai reikalingo ir stiprinančio, atmetant taip vadinamą lavinimą — ne ką kitą, kaip nulavinimą ir užmaskuotą barbarizmą.

Vertė *J. Misevičius.*

Žmogus gerai išmankštintas grynai fiziniu žvilgsniu ir dargi išlavintas realine proto pakraipa, bet tinkamai neišauklėtas doros ir aukštųjų jausmų atžvilgiu, gali dažnai būti civilizacijai daug pavojingesnis už laukinius žvėris.

Prof. St. Šalkauskis.

A. a. kun. Jurgis Tilvytis M. I. C.
(A. Žalvarnis)

Kalėdų švenčių metu liūdna žinia apskriejo Ateitininkų šeimą. Kūčių dieną mirė kun. Jurgis Tilvytis — A. Žalvarnis, Ateitininkų Himno autorius. Mirė staiga ir netikėtai — sakydamas pamokslą ant kapo savo bendrabrolio marijono. „Budėkite tat, nes nežinote nei dienos nei valandos“, — buvo paskutiniai Velionies žodžiai. Juos ištaręs staiga krito ant žemės ir numirė. Jo staigi mirtis tapo didžiu patvirtinimu tų jo pasakytųjų Evengelijos žodžių. Dievo kunigas net savo mirtimi patvirtino Evengelijos žodžių teisingumą.

Kun. Jurgio Tilvyčio mirtis yra skaudi ir visai Lietuvai ir ypač ateitininkijai. Velionies asmeny mes nustojome didžio žmogaus. Lietuva neteko didelio patrioto, Bažnyčia gero kunigo, vargšai nenuilstamo rūpestingo globėjo, katalikų visuomenė uolaus darbininko, ateitininkai — pajuto neturį savo eilėse to žmogaus, kuris iškilmingoj giesmėj sukaupė ir išreiškė ateitininkijos idealus, pasijuto nebeturį savo eilėse Himno autoriaus ir buvusio dvasios vado.

Didžiadvasiškumas ir pasišventimas kilniems idealams raudona gija eina per visą Velionies gyvenimą. Dar gimnazijos suole jis jau drąsiai stoja prieš rusų biurokratijos smurtą. 1896 m. įsakius Mintaujos gimnazijoj kalbėti rusiškai maldą jis, kaip ir daugelis kitų, sutinka geriau būt išmestas su vilko bilietu iš gimnazijos, negu nusileisti smurtui ir išsižadėti gimtąja kalba melstis. Šis mūsų Himno Autoriaus gyvenimo epizodas vaizdžiai parodo iš vienos pusės jo didžiadvasiškumą iš antros — kad dvasia vsuomet laimi prieš smurtą. Rusų despotinis rėžimas buvo priverstas nusileisti prieš, palyginti, silpnus bet didžiadvasius moksleivius.

Visas Velionies gyvenimas buvo pašvęstas tų aukštų idealų tarnybai, už kuriuos taip drąsiai stojo dar jaunas moksleivis būdamas. Štai vos ima Lietuvos katalikiškasis jaunimas telktis po Bažnyčios ir Tėvynės vėliavomis, gema Ateitininkų organizacija — kun. Tilvytis ne tik džiaugsmingai sveikina jų pastangas, bet ir pats dalyvauja slaptų dar tuo metu būrelių susirinkimuose, remia juos, parašo jiems giesmę, kurią ateitininkai savo Himnu pasiėmė.

Ateina nepriklausomybės kovų metai. Kaip feniksas iš pelenų kyla laisva Lietuva. Kun. Tilvytis visas jėgas aukoja, organizuoja savanorius. Kaip lietuvis jis paliko gražiausį tėvynės meilės pavyzdį. Kaip kunigas jis pašvenčia visas savo jėgas Dievui tarnauti, skelbti jo Žodį, nešti visokeriopą pagalbą savo artimui. Ypač vargšams padėti jų sunkioje buityje Velionis labai daug dirbo.

A. Žalvarnis

Giesmė Kristui Karaliui

Karalių Karaliau!, erškėčių karūna...
Švenčiausias Dieve — su latrais mirštąs,
Valdai milijonus rinktinių galiūnų
Ir auklėji dangui tautas ir kartas
Palaimintas Kristau, Hosana, Hosana!

Dangaus ir pasaulio Valdovas esi.
Hosana per amžius, Hosana, Hosana!
Tik Tu mus į laimę vedi ir vesi.
„Pas Jėzų, su Jėzum! Golgotos keliu“ —
Kalbės mano siela: „Aš Jėzų myliu“.

Jam šviečiant, šventieji čia išminties semia,
Jam meile liepsnojant, jų dega širdis;
Nesunku kovoti, kai Viešpats juos remia,
Dangaus aureolėj jiems žvilga mirtis.
Palaimintas Kristau, Hosana, Hosana!

Skaisčiai spinduliuotos Jo meilės vilyčios,
Į Dangų kelionėj — jėga ir šviesa,
O Jėzau, Valdove šventosios Bažnyčios,
Paliepk, kad grįžtų žmonija visa.
Palaimintas Kristau, Hosana, Hosana!

Deja, gražus ir vaisingas Velionies darbas buvo netikėtai staigios mirties nutrauktas ir katalikiškoji Lietuva liūdi nustojusi taip uolaus ir taip reikalingo darbininko.

Miręs kun. Tilvytis iš Panevėžio, kur ligi mirties darbavosi, Marijonų vyresnybei įsakius buvo pervežtas į Marijampolę ir ten palaidotas. Į amžino atilsio vietą palydėjo gausinga minia, susirinkusi išreikšt pagarbą ir dėkingumą už jo didelius darbus. Ant kapo ateitininkai pagiedojo Ateitininkų Himną ženklan, kad jie ištikimai eis užsibrėžtu keliu ir šio galingo Himno žodžiai bus įgyvendinti. Nors Himno Autorius mirė, bet jo darbai ir idėjos gyvos jaunuomenės širdyse, kuri vardan jų gyvens, dirbs ir kovos.

Lietuvą Dievas apveizdi ir gina.
Amžiais suvargusios jos neapleis.
Ateičiai dvasios galiūnus gamina
Vesdamas juos stebuklingais keliais.

K. Paunksnis.

Apuolės piliakalnis

Mūsų kraštas dar beveik visai nėra ištirtas. Daug įvairiausių paslapčių glūdi Lietuvos kapinynuose, piliakalniuose ir šiaip įvairiose archeologinėse vietose. Ligi šiol archeologai tyrinėję priešistorinę Lietuvos praeitį daugiausia dėmesio kreipdavo į kapinynus ir apskritai į laidojamąsias vietas. Žinoma, daug ko galima čia iš radinių išskaityti apie tų laikų žmonių kultūrą, apie laidojimo būdą ir kitą, bet kur ir kaip lietuviai yra gyvenę, kokios jų buvo sodybos — maža teturime surinktos medžiagos. Sodybų archeologija (vokiškai Siedlungsarchäologie) ligi šiol tebėra nejudinta. Iš tikrųjų, kapinynai ar kitos laidojimo vietos yra pažymys, jog toji apylinkė kurį laiką buvo apgyventa, jog netoliese būta gyvenamųjų sodybų. Įdomu ištirti surastų sodybų pėdsakus, nustatyti kuriuo būdu buvo statytos trobos, kokia buvo trobėsių išvaizda, nors iš užsilikusių pamatų spręsti labai sunku ir pavojinga, kad niekniekių nepriplepėtum, bet vis dėlto šiek tiek galima koks nors žodis ištarti. Sodybų tyrimo darbas sunkus ir reikalauja didelio atsidėjimo ir laiko. Pernai ir užpernai prof. Volteris, generolas Nagevičius ir Švedijos profesoriai pradėjo pirmuosius mūsų krašto sodybų, kiek jiems leido sąlygos, archeologinius darbus Apuolės piliakalnyje.

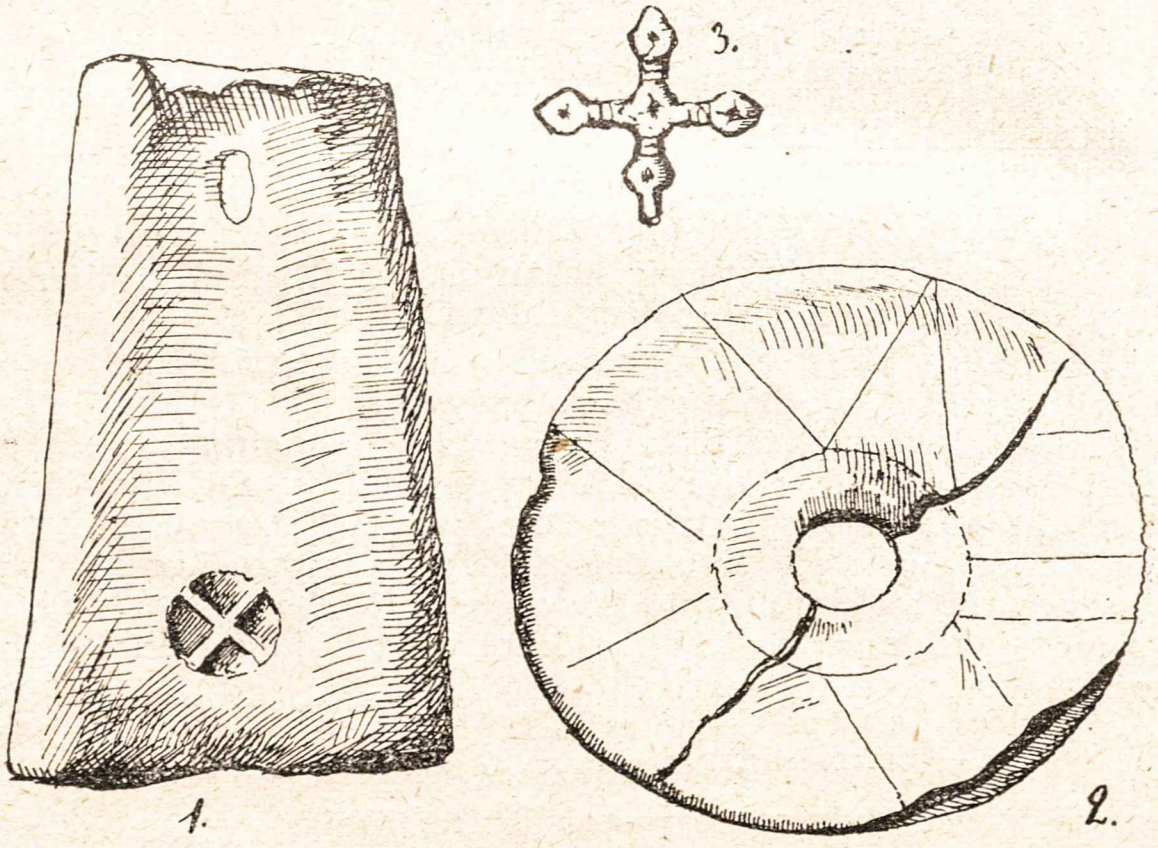

Iškasenos senovės sodybų vietose: 1) audimo svarelis, 2) varpsties skritulėlis ir 3) kryželis, panašus į krikščionių.

Apuolės piliakalnis jau žinomas mūsų kultūros istorijoje IX šimt. Jį mini kronikininkas Rimbertas „Scriptores Rerum Germanicarum“ (išleista Hanuoverae 884 met.) 60 — 62 pusl. Kronikininkas pasakoja, kad švedų karalius Olovas (Olef 853 m. Kristui gimus) buvo sumanęs užkariauti ir apiplėšti turtingą kuršių kraštą. Jau 853 m. norėdami apiplėšti kuršius į šią vietą buvo atsilankę danai; jiems atrodė, kad didesnius kuršių miestus bus lengva užkariauti ir apiplėšti. Bet kuršiai sunaikinę pusę danų karių, atėmę iš priešų pusę didžiųjų laivų, taip pat aukso, sidabro, ginklų ir t. t.

Dėlto Olovas surinko didelę kariuomenę, su kuria jam pavyko užklupti kuršius svarbiausiame uoste Jurpily (Seeburg prie pat Liepojos): jie užėmė ir sudegino miestą, nors čia buvo 7000 vyrų kuršių kariuomenės. Tada švedai, palikę savo laivus šiame mieste, su dideliu entuziazmu eidami 5 dienas, nuėjo ligi Apuolės, kurią gynė 15.000 kuršių vyrų kariuomenės. Apsupę Apuolę švedai 8 dienas veltui stengėsi paimti miestą; kuršiai buvo labai gerai įsitvirtinę. Švedai neradę kitokios išeities, kaip tiktai grįžti namo, bet pamėgino prašyti krikščionių Dievą pagalbos. Visi metė burtus į krikščionių Dievą, kuris dažnai padeda tiems, kurie tiki jį. Tada užpuolikai puolė visomis jėgomis 9 dieną Apuolės miestą. Kuršiai pasidavė. Jie atsipirko nuo kovos auksu, sidabru, ginklais ir įkaitais (30 vyrų), sutiko sumokėti duoklę ir pripažino priklausomybę švedų karaliui.

Kaip matyti, persvara buvo švedų pusėje. Užpuolimas buvo nelauktas, todėl kuršiai negalėjo priešintis milžiniškai Olovo kariuomenei, nesujungę visų savo sričių — tvirtovių punktų. Jie atsipirko nuo švedų. Šis pasakojimas duoda labai charakteringų žinių apie senovės Apuolę ir kitas svarbias kuršių gyvenamas vietas.

Prof. Volteris su kitais mokslininkais darė plačius kasinėjimus Apuolėje, netoli Skuodo miestelio ir Bartos aukštupio. Mokslininkai rado kuršių kapinėse labai daug iškasenų. Iš tų iškasenų galima spręsti, kad kuršiai tuo laiku labai gražiais švedų pagamintais žalvariniais papuošalais puošdavosi: žalvario fibulomis su drakono galvutėmis, taipgi ir aguoninėmis galvutėmis ir gausiai ornamentuotomis žalvario apirankėmis. Su tais daiktais iškasta dviašmenis vidury su raveliais kraujui nutekėti geležinis kardas su žalvarine turtingai papuošta rankena ir daug kitokių. Apuolės piliakalnyje rado vandens baseiną 4 × 4 m., o prie piliakalnio rado šulinį 2 m. gilumo ir iškasė vandeniui semti samtį (Rytų Lietuvoj vadina nalivočius). Kasinėjant pasisekė dar ištirti šulinio rentinį, kuris pasirodo iš 7 rąstų; rąstus sujungti kampuose iškirstos apyskritės iškartos. Prof. Volteris jau rado 1930 metais gyvenamų trobesių liekanas, kuriose iškasta gąlastuvėlis, audimo svarelių (žiūr. pav. 1) padarytų iš molio ir su įspaustais kryželiais, varpsties skritulėlį taip gi išbraižyta saulės ženklais (žiūr. 2 pav.). Taip pat rado gana daug grūdų.

Ejnar Mikkelsen.

Fairbanko įsteigimas

1902 metų vasarą Jukono upe prieš vandenį, smarkiai alsuodamas ir stenėdamas, plaukė mažas garlaivis. Iš suskeldėjusio kamino smarkiai vertėsi dūmai. Jis dūsavo, kad prieš srovę, vėją ir ledus dar daug reikia plaukti. Didžiausias jo noras buvo pasiekti Davsoną pirmiau, negu ledai upę užklos. — 800 mylių jis dar turėjo keliauti; laimingesni jo draugai pravažiavo pro šią vietą, kur jis dabar yra, jau prieš tris savaites. Iš visų keistų laivų, kurie Jukonu kasmet pravažiuoja, šitas buvo keisčiausias; jis mažiausia turėjo pagrindo save laivu vadinti. Taip dideli jo trūkumai nedavė tinkamo žodžio jam pavadinti. Kad ir vargiai, bet plaukti juo dar buvo galima. Tuo jis ir panešėjo į kitus laivus. Iš tikrųjų, jis atrodė tik sudužusio laivo liekanos; jo mašinos staugė ir švilpė, kaip nusivylimo ištiktos.

Laivas, aprūdijęs ir dūmais aptrauktas, atrodė vargingai. Ir už mylios ausiai buvo didelė kančia klausyt jo duslių stenėjimų, kai jis pasiekia didžiausią greitį — tris mylias per valandą.

Garlaivis nepajėgė toliau važiuoti. Po ilgo ir nepastovaus

---

strėlų ir žalvarinį kryželį, panašų į krikščionių (žiūr. pav. 3). Iš šių davinių matome, kad Apuolės gyventojai yra buvę žemdirbiai ir gyvulių augintojai; jie, kaip ir protėviai, verpė, audė savuose namuose audinius.

Dar Apuolės kasinėjime atlikti dideli darbai gen. Nagevičiaus, kuris ištyrė piliakalnio konstrukciją dviejose vietose jį prakasdamas. Jis parodė, kad pylimas 4 kartus pakeistas. Pylimo dugne statyti ąžuolinių rąstų pamatai (manoma, kad buvo ir bokštai pastatyti, bet sudegę). Ant rąstų liekanų buvo užpilta molio sluogsnis, kad būtų pakeltas pylimas. Ir taip kartojosi 4 kartų deginimas. Dar labai charakteringa, kad Apuolės pylimo tarp gulsčių rąstų sienose kaikuriose vietose įdėta akmenų ir sukalti basliai, kaip buvo rasta Latvijoje Rauno Taniso kalno iškasenose. Bet Apuolės piliakalnyje tai padaryta daug charakteringiau.

Iš visų davinių matome, kad kuršių tuo laiku būta kultūringų žmonių, naudotasi tų laikų paskutiniais išradimais.

Tuo būdu išeina, kad kalbant apie senovės kuršių santykius, pirmoje eilėje reikia turėti tokie daiktai arba prekės, kur buvo susitelkę daugiau prabangos žymių ir savybių. Tokie daiktai ir buvo arba galėjo būti Pabaltmario pakraščių gintaras, už kurį buvo galima gauti tų prabangos dalykų, kurių čia nebuvo, o gal ir dar kas nors. Ir tokie prabangos dalykai randami Apuolėje ir kitur — tai žalvarinės puošmenos.

gyvenimo jis pateko į senienų uostą, kur turėjo baigti savo dienas. Uostas buvo menkas; čia aprūdiję ir suskeldėję, kaip rėtis, kaminas, ten guli sudaužyti seni laivo ratai...

Bet šis garlaivis didžiavosi savo vieninteliu papuošalu — didele paauksuota lentele, kurioje buvo giliai išspaustas jo gražus vardas: „Jukono grožybė“, apie kurį daug kas girdėjo.

Vieną dieną atėjo į uostą mažas, gelsvas vyras, japonas, mėgęs senus daiktus, nupirko šį „Jukono grožybę“ ir atgabeno prie kranto, šalia didelių maisto sandėlių, kurie taip pat japonui priklausė. Jis mėgo daug dirbti ir vakarais, sėdėdamas kajutoj, pats sau kalbėdavo ir skaičiuodavo kelis kartus tą patį: „Aš turiu šimtą tonų provianto, tai yra du šimtai tūkstančių svarų; jei aš nuvažiuosiu į Davsoną, tai už svarą gausiu dolerį, gal būt ir daugiau; aš būsiu turtingas, gausiu mažiausia du šimtu tūkstančių dolerių. Gerasis „Jukono grožybė“, ką aš be tavęs pradėčiau, tik nedaryk man jokių rūpesčių!“

Garlaivis buvo blogas, bet jo įgula dar blogesnė; niekas blogesnės bandos nebuvo matęs. Tai buvo gauja susibėgusių valkatų, jų užsiėmimas buvo labai blogas, blogesnio negalėjo būti visoje Alaskoje. Jie buvo žmogžudžiai, plėšikai, apgavikai, su kuriais niekas nenorėjo susitikti. Jie buvo žinomi visoje Alaskoje.

Ant vienintelio stiebo plevėsavo vėliava. Laivas buvo parengtas. Ant kranto buvo pilna žmonių, kurie atėjo pasižiūrėti, kaip šis laivas pradės savo kelionę. Daugumas džiaugėsi, kad jis su visais plėšikais nuskęs. Tada Alaska bus laisva nuo tokio gaivalo.

Ant kranto stovėjo japonas, viso laivo savininkas. Viskas buvo parengta ir laukė, kada mašinistas pradės važiuoti.

Pagaliau sušvilpė mašinos, ir didysis ratas pradėjo suktis. „Jukono grožybė“ pajudėjo, bet su tokiu staugimu, lyg skausmui apėmus. Žmonės, kurie stovėjo ant kranto, negalėjo susilaikyti iš juoko. Kelionė į Davsoną buvo pradėta. Pirmą kartą pamačiusieji šią baidyklę turėjo išsigąsti.

Jis plaukė lėtai. Diena ėjo vakarop. Tanana buvo jau netoli, Bet Davsonas — taip, šiam garlaiviui jis galėjo ir mėnulyje būti, vistiek jo nepasieks, nes jau žiema čia. Upė buvo pilna ledo gabalų. „Vėlai, vėlai“, kalbėjo žmonės, „kvailiai jūs esate, kurie dar tikite pasiekti Davsoną: ar jūs sugriausite ištisą ledų tiltą?“

Kelionės pasisekimu niekas netikėjo. Tik japonas dar vis galvojo apie Davsoną, nes jis niekad nebuvo šia upe važiavęs ir nenumanė, kad jo žmonės yra labai nepatenkinti. Vieni manė, kad geriausia būtų grįžti atgal į Mykolo uostą ir čia žiemoti; kiti norėjo pasisavinti visą japono proviantą. Bet daugiausia buvo šalininkų, kurie norėjo laive pasilikti, kol jis pasieks vietą prie kelio, kuriuo būtų galima rogėmis važiuoti. Tenai reikia pastatyti lindynę ir žiemoti.

Prie Tanano intako „Jukono grožybė“ važiavo sraigės greičiu. Jo jėgos baigėsi, ir visų akys ieškojo pakrašty vietos, kurioje būtų medžiagos lindynei pasistatyti. Prie Jukono upės medžiagos yra daug, bet ji kaštuoja darbo: reikia medžiai kirsti, kas japono palydovams buvo labai sunku. Taip ir stovėjo visas jų darbas prieš akis.

Jie gerai žinojo, kad plėšimai taip pat yra blogi, kaip ir papratimas vienas kitą aptušinti. Už plėšimus čia jie visi galėjo savo galvas į kilpą sukišti. Šitoks jų galvojimas nedavė pakrašty „Jukono grožybei“ vietos sustoti.

Pagaliau jie rado medžių krūvą, ir nusprendė sustoti. Visa įgula labai nudžiugo.

Bet japonui buvo didelė kančia, nepasiekti Davsoną. Jis anksčiau turėjo žinoti, kad kelias yra labai sunkus. Jam buvo labai sunku klausyti pašiepiančių žodžių.

Visa tai dar buvo pakenčiama. Bet blogiausia, kad jo vyrai labai tingėjo dirbti; jie reikalavo didelio atlyginimo. Japonas turėjo jiems nusilenkti. Šį kartą baltieji jį apgavo, bet kas paskutinis juoksis, dar nežinia. Jei jis pasiektų Davsoną, tai galėtų iš visų pasijuokti.

Laivo įgula jam kėlė daugiausia rūpesčių. Čia jis galėjo palikti patį save ir visą savo turtą, kuris Davsone jam daug

„Išgelbėtas angliakasis“ — reljefas iškaltas iš smiltakmenio prof. Lederer. Jis patalpintas Aukš. Silezijos kasyklų darbininkų namo fasade.

dolerių duotų. Jis buvo labai sujaudintas, kad negalėjo palaikyti glaudaus ryšio su visa įgula; jo vardas vis dažniau buvo pajuokiamas. „Jukono grožybė“ dar vis rodė savo gyvybę: jis staugė ir dūsavo, kad net už mylios buvo girdėti. Savininkui tai buvo paguoda, ir jis energingai stvėrėsi darbo. Atėjęs vairininkas jam pranešė, kad jie dabar stovi Tanano intake.

Kadangi visi aimanavo, tai ir japonas turėjo tą pat daryti, nes „Jukono grožybė“ jau liovėsi judėti. Garas ėjo lauk iš sugedusių katilų, atsisakydamas visas mašinas varyti. Su dideliu vargu pasisekė „Jukono grožybę“ pritraukti prie seklumos. Čia jis paliktas ramybėje ne žiemai, ne metams, bet amžinai. Jo gyvenimas jau baigėsi, nepalikdamas japonui vilties Davsoną pasiekti.

Nusiminęs japonas nuėjo į garlaivį, kuriame jis skaičiavo ir skaičiavo, kiek būtų gavęs Davsone pinigų už visą savo proviantą. Bet didelis atstumas jį dar skiria nuo Davsono.

Žiema atėjo greičiau, negu jis baigė skaičiuoti. Ledas tvirtai paėmė garlaivį į savo rankas. Japonas skaičiavo tą patį iki gruodžio pabaigos. Pagaliau jis baigė savo skaičiavimą.

Buvo tai keturiolika dienų vėliau. „Jukono grožybė“ tvirtai stovėjo lede. Jame buvo likę tik vairininkas ir mašinistas. Bet nuostabus dalykas, kad šiuodu vyrai, japono manijos pagauti, irgi pradėjo turtus popieriuje skaičiuoti. Juodu visą dieną sėdėjo kajutoj ir gerdami skaičiavo. Japonas nežinia kur prapuolė: ar sniege sušalo, ar įkirto kur nors į eketę.

Mintis apie liūdną jo gyvenimo galą jiems nedavė naktį užmigti. Bet tikrovė aiškiai sakė, kad laivas, koks jis dabar yra, ir proviantas priklausys jiems. Japonas buvo tikrai prapuolęs. Mašinistas ir vairininkas pasistatė save jo turto paveldėtojais, skaičiavo ir vėl gėrė, turėdami galvoje, kad juodu jau turtingi.

Toli nuo Tanano upės, aukštai kalnuose, apsuptas aukštų eglių, kurių šakos dėl drėgno sniego siekė žemę, šalia vežimo gulėjo vyras ir miegojo. Jis juokėsi per miegus, jo lūpos, kažką skaičiuodamos, judėjo. Nuo pirmo švystelėjimo jisai pabudo. Prie karavano sėdėjo pakinkyti šunes ir staugė. Vyras skundėsi: „Mane, turtingą vyrą, mane apgavo baltieji vyrai, mane, labai gudrų!“ Tai buvo japonas, vyras, kurio gėrimus Tanano upėje sustojusiame garlaivy du vyrai geria; juodu sėdi ir skaičiuoja, kaip jie turtingi yra.

Japonas pasiekė Davsoną. Jis buvo išsisėmęs ir suvargęs. Bet aukštas jo tikslas jam davė jėgų. Jis apsigyveno Davsone ir vaikščiojo po trobeles ir smukles, kalbėdamas, kad japonas buvo mūšyje. Jis save labai išgarsino.

Dalykas buvo nedidelis, bet savotiškas. Japonas gyveno mieste ir turėjo valyklą. Kalbėdamas su ūkininkais, jis jiems suminėjo apie auksą. To ir pakako: šis žodis skriejo po visą

Davsoną iš burnos į burną — auksas, auksas rastas paliai Tanano upę...

Miestas buvo išjudintas, ir japonas pasidarė dienos karžygis. Dabar atsirado daug draugų, kurie net gatvėje jam siūlė įvairių gėrimų. Jie viliojo ir saldžiai liežuvavo, bet japonas buvo nekalbus. „Auksas? Aš gerai nežinau, kodėl mane klausiat?“

Sėkla buvo pasėta ir greitai dygo. Per kelias valandas šį dalyką žinojo visas miestas, kad japonas paliai Tanano upę rado aukso kraštą ir atėjo į Davsoną pasiųsti apie tai laiškų kitur.

Visi apie tai kalbėjo. Šeimininkės ir šokėjos sėdėjo savo paauksuotuose kambariuose ir nuobodžiavo. Joms nebuvo kaip šiuo amatu užsiimti. Vyrams nebuvo laiko nuobodžiauti. Jie rengėsi į didelę kelionę. Kur? Tai vis paliai Tanano upę, kur daug yra aukso. Jie dirbo iki vėlyvos nakties, kad kiek galint greičiau išsirengtų į kelionę. Kiekvienas norėjo būt pirmas prie Tanano upės.

Šitą jų darbštumą įkvėpė japono žodis „auksas“. Jiems rūpėjo ne pats japonas, bet tik tai, ką jis žinojo. Jie visi tvirtai tikėjo patekti į tą kraštą, netoli Tanano, kurį japonas buvo minėjęs.

Taip jie visi skubėjo, norėdami kiekvienas būt pirmutinis. Bet jie nepastebėjo, kad šių gandų skleidėjas, japonas, buvo prapuolęs.

Šitai pastebėję, jie dar labiau skubėjo: pirko šunis, maistą ir roges — ir tuojau viskas buvo paruošta. Daugybė rogių paliko Davsoną ir pasileido visais galimais keliais. Išvažiavę iš miesto, jie visi sukdavo į pietų vakarus, — ten, kur buvo tikriausia kryptis prie Tanano. Kiekvienas tikėjosi būt pirmas, bet vilties buvo nedaug, nes per du šimtu rogių ir daugiau kaip penki šimtai vyrų iš Davsono skubėjo į Tanano paupį.

„Jukono grožybėje“ sėdėjo vairininkas ir mašinistas. Juodu jau užmiršo japoną, kurs prieš du mėnesiu buvo prapuolęs. Juodu dar vis skaičiavo, kiek galėtų gauti už visą proviantą, ir gėrė. Jų apskaičiavimu, šio provianto turėjo užtekti visam gyvenimui.

Bet juodu neapskaičiavo vieno dalyko, kurs suardė visas jų sąskaitas. Vieną gražų rytą juodu pamatė ledu vienas roges atvažiuojant. „Oho, ateina svetimas, baik darbą ant kranto, drauge, mes norime tam neprašytam velniui parodyti, kad mes esame turtingi ir gerai apie tai suprantame“.

Kada rogės priartėjo, juodu pažino, kad tai buvo japonas, viso jų turto savininkas. Jis pasveikino draugus, kurių veiduose buvo žymu pykčio ir nusistebėjimo.

„Aš vėl čia, aš tik padariau mažą kelionę. Dėkoju jums už gerą „Jukono grožybės“ saugojimą“.

Tik po dviejų dienų juodu įsitikino, kad japonas kažko laukia. Juodu suko galvas, kokiu būdu sužinoti, apie ką japonas

kasdien galvoja. Kiekvieną dieną japonas eidavo į laukus ir žiūrėdavo laukiančiu žvilgsniu. Pagaliau vieną dieną horizonte jis pastebėjo ant sniego juodą tašką, po jo ir daugiau. Japonas labai nudžiugo ir dėkojo Dievui: „Dėkoju už pagelbą, mielas Dieve, dabar aš išgelbėtas, mane baltieji buvo prigavę!“

Jis buvo ant kranto, kai privažiavo pirmos rogės. — „Alio, kaip tu čia atsiradai? Ar tu turi visą laivą? Juk tavo vardas labai išgarsėjo, ką tai reiškia?“

Didelį smalsumą sukeltų ir kalnai, jei kas iš jų paslaptį išklaustų. Taip ir japonas nesidavė klausiamas, bet tik atsakinėjo su juoku ir išsisukinėjimais. Tai ir buvo savotiškas jo gudrumas, iš kurio paaiškėjo visa aukso ieškojimo paslaptis.

Į šią vietą atvažiavo daug žmonių. Buvo tai aukso ieškotojų ir šiaip nuotykių mėgėjų. Atvažiavo ir jaunų damų, kurios mėgo naujame krašte gražiai pagyventi. Pagaliau čia atvažiavo ir juodosios bei geltonosios rasės žmonių. Žodžiu, čia sugužėjo visokių žmonių, kurie norėjo didelių gėrybių čia rasti.

Kiekvienas pasisavino po gabalą išgirtos žemės. Tuo būdu naujakuriai, tikėdamiesi daug laimės, užėmė didelį žemės plotą ir laukė vasaros, kada saulė įšildys žemę.

Šis naujasis palapinių miestelis stovėjo paliai Tanano upę, netoli „Jukono grožybės“. Viename susirinkime buvo nutarta šį miestelį pavadinti „Fairbanku“.

Kad miestas galėtų išlaikyti savo vardą, reikėjo didelių namų.

Vyrai tuojau išvažiavo į aplinkinius miškus medžių kirsti. Pirmiausia buvo pradėta statyti didžioji gatvė. Iš storų medžių išpiovė lentų. Malonu buvo pažiūrėti. Pirmasis Fairbanko namas gavo „Auksinės vilties“ vardą. Čia buvo žaidimų salė.

Kai pirmoji pastogė buvo baigta, mieste prasidėjo didelė šventė. Čia buvo pasakyta daug kalbų. Kiekvienas save laikė jau mažu milijonierium, nors turtai dar buvo žemėje. Nuotaikai pakelti reikėjo spirito. Bet kur jo gauti?

Čia laivo mašinistas taria išganingą žodį: „Draugai, japonas turi spirito!“

Vienas ištroškusių sielų atstovas kreipėsi į japoną: „Gal degtinės?“ — „Taip, aš jos turiu, bet ji labai brangi. Aš turiu ir maisto, bet jis dar brangesnis. — Aš turiu visko, bet viskas brangu.“ Tai buvo jo atsakymas.

Bet japono atėjimas į „Auksinę viltį“ sukėlė džiaugsmo. Šventė buvo triukšminga. Visi šaukė: „Aukštai gerbiamas japone, pirmiausia rask aukso, tada pardavinėk spiritą ir maistą. Gaila, kad tu nesi baltasis, bet vistiek tu būsi mūsų užvaizda“.

Šventės nuotaika buvo gera. Visi gėrė ir žaidė. Visą naktį groja armonika. Lauke spinduliuojančia šviesa žibėjo sniegas. Visi gerokai įsismagino.

Tai buvo pirmoji Fairbanko šventė, kuri truko iki ryto.

Pagaliau namas stovėjo šalia namo, ir miestas buvo baig-

tas. Dabar nebuvo kas veikti, nes aukso ieškoti dar ne laikas. Visi laukė vasaros, kada ištirps sniegas ir nutekės vanduo. Dar reikėjo du mėnesiu laukti.

Japono maistą smarkiai pirko ir vežė rogėmis. Viskas buvo parduota. Jis gavo didelę sumą pinigų. Už svarą jam mokėjo po du ir tris dolerius. Čia japonas pasiekė nelauktų laimėjimų. Dabar jam vasara nerūpėjo.

Visą dieną ir naktį jis skaičiavo auksinius. Džiaugsmas kuteno jam širdį: „Mane gerai apgavo baltieji, bet niekas to nesupras, aš greit pasišalinsiu. Dabar aš turtingas!“

Tuo tarpu atsitiktinai viskas paaiškėjo. Dabar jis negalėjo susigriebti, kad kvailai padarė, ir leido save sugauti.

Japonas išėjo į miestą ir susitiko vyrą, kurio žinioje buvo visi žemėlapiai ir knygos. Jis reikalavo japoną ateiti pas save. Čia jį ištardė ir gavo nelauktų rezultatų: jo knygose nebuvo įrašytas tas kraštas, kurį japonas sakėsi suradęs ir dėl to čia suvažiavo daug žmonių; nebuvo įrašytas ir japono vardas.

„Klausyk, japone, tu žinai, kad aš registruoju į knygą visus mūsų apgyventus sklypus ir juos pažymiu žemėlapyje. Bet kur yra tavo sklypas? Kur tavo ženklai?!“

Tai buvo japonui didelis netikėtumas. „Tu užmiršai, tu pats paklydai, tu neturi jokio sklypo paėmęs! Kiekvienas gali suprasti, kad tu ir aukso nesi radęs, kad visa tai tik prigavimas!“

Vyresnysis sėdėjo prieš jį ir negailestingai žiūrėjo.

„Ką gali pasakyti, japone? Kodėl tu jokio sklypo neturi paėmęs. Iš kur tu ką žinai apie auksą, jei tu niekad neturėjai rankose kastuvo? Tu žinai, ką tai reiškia? Žinai, ką Fairbankas darys, jei sužinos, kad čia tik melas ir prigavimas? Ar tu žinai, ką dabar darys tie vyrai, kuriuos tu išviliojai iš Davsono į šį kraštą, kuriame jokio aukso nėra? Čia jie rado tik tavo surūdijusį laivą ir maisto, kurį tu labai brangiai jiems išpardavei. Sakyk, kur yra tavo auksas?“

Japonas tylėjo, nes žinojo, kad teisintis yra labai sunku. Jis nesugebėjo šiame padėjime susivokti. Jam buvo per sunku atremti aštrius klausinėjančio žvilgsnius. Pro nesučiauptas jo lūpas buvo matyti balti jo dantys. Jo veidas nerodė susijaudinimo. „Na, japone, prigavai mus, tu nieko nežinai, apie auksą, velnias čia tave atnešė!“ tai buvo kaltintojo žodžiai.

Trobelėje, kurioje jie kalbėjosi, buvo visai tylu. Vienas rodė didelį savo pyktį, o antras — atkaklumą. „Tu čia pasilik, kol aš sugrįšiu!“

Vyrai išėjo, užrakino duris ir uždarė langus, kad japonas negalėtų niekur išeiti. Trobelėje liko tik japonas. Iš sniego girgždėjimų jis suprato, kad vyras eina į miestą. Jį apėmė nusiminimas, nes jis gerai žinojo, kad nieko gera jo nelaukia. Lauke buvo girdėti didelis riksmas, kuris vis didėjo. Visi reikalavo japonui mirties. Bet japonas buvo ramus, nes žinojo, kad dabar jau nežaidimas. Visos jo viltys buvo užgesę.

Durys atsidarė su tokiu trenksmu, kad net trobelė sudrebėjo. Visi sugužėjo į vidų. — „Na, eik šen, japone!“

Jis paklausė ir tvirtais žingsniai ėjo prie durų. Jis pateko į vidurį minios, kuri buvo taip įpykusi, kad su juo elgėsi labai žiauriai. Dabar japonas atrodė kaip belaisvis, jį tvirtai saugojo. Mėnulio šviesoje žibėjo revolverių vamzdžiai.

„Vesti į „Auksinę viltį“ buvo visų balsas, ten daugiau vietos“. Ir minia pradėjo varyti japoną, kuris čia tik vienas buvo ramus. „Kam toks triukšmas?“ galvojo japonas.

„Auksinėje viltyje“ turėjo būti teismas. Į salę atėjo išdidus teisėjas. Skundėjas jau seniai čia buvo, jam buvo lengva. Bet gynėjas turėjo būti pats japonas. Kas galėjo šitokį prigavimą užtarti?

„Prašau ramybės!“ sušuko vyresnysis. „Mano ponai, teisėjas yra jau čia, aš irgi esu, ir kaltasis yra savo vietoje!“

Paklusnusis japonas priėjo prie stalo, jį iš visų pusių apstojo vyrai, pirmiau buvę jo draugai, dabar priešai. Teisiamasis buvo jų galioje.

„Mano ponai!“ pradėjo kaltintojas, „čia jūs matot pirmiau buvusį draugą, kuris anksčiau atvažiavo į Davsoną ir paleido paskalų apie aukso radimą prie Tanano upės. Mes turėjome daug vargo, kol čia atvažiavome, bet tą užmirškime. Jis žadėjo surasti aukso. Mes čia atkeliavome ir radome gerą kraštą, kuriame įsteigėm miestą. Mes pirkomės nuo japono maistą ir jam gerai mokėjome. Mes tikėjome, kad jis yra radęs aukso. Bet dabar apie auksą jis nustojo ir kalbėjęs. Man pasisekė surasti, kad ir jo vardas nebuvo įrašytas jokiose knygose. O visas kraštas jau buvo jums išdalintas. Aš radau mūsų visų vardus, bet jo tenai nebuvo. Jis nebuvo jokio sklypo paėmęs ir visai neieškojo aukso, kaip garbingas ieškotojas. Jis mus suklaidino. Dabar jis labai praturtėjo. Bet iš kur? — Mano ponai, tai iš mūsų kišenių!

Kai aš jį paklausiau, kur užkasė savo pinigus, jis atsakė: „Kvaily, aš jus visus prigavau!“ Mano ponai, jei pirmiau jis mums ranką tiesė ir mes jį kaip draugą priėmėme, tai dabar jis iš mūsų pasijuokė — „Kvailiai, aš jus visus prigavau!“

Apskųstasis, ką tu dabar pasakysi?“ kreipėsi į japoną, kuris kantriai klausė visos jo kaltinamosios kalbos.

„Tu gerai kalbėjai“, atsakė japonas, „aš jus sukvailinau, bet mane prigavo baltasis vyras, velnias čia jus sunešė!“

Pakilo triukšmas, visi rėkė ir grasė. Jie trypė žemę ir išsiėmė revolverius. Jie tvirtai spaudė kumštis ir dar garsiau rėkė. Jie reikalavo apgavikui mirties. Bet dar geriau sušuko vyresnysis: „Ponai, ponai, prašau teisme ramybės. Mes turime rasti puikų būdą kaltinamajam pasmerkti“.

Triukšmas nutilo. „Ar turi ką dar pasakyti? — paklausė prisiekusis. Bet japonas tylėjo;, jis pakratė galvą. Tarp įpykusių vyrų jis atrodė kaip statula — „taip, dar aš turiu kartą pasakyti, velnias čia jus atnešė!“

Vėl įniršimas buvo neapsakomas, visi rėkė: „Nušauti, pakarti, sudeginti, užmušti, bet greitai!“

Čia jau truko ilgai, kol juos nutildė. „Jis atsisakė teisintis, ponai, dabar padarysime sprendimą!“

Prisiekusieji liko sėdėti vietoje, tada atsistojo vyresnysis ir pranešė: „Kaltininke, — prisiekusieji išnagrinėjo tavo kaltę, ir pagal mūsų šalies paprotį aš pranešu sprendimą. Tu turi mirti — bet kaip, tai dar bus nustatyta“.

Valandėlę buvo tylu. Pirmasis Fairbanko sprendimas visiems patiko. Reikėjo įvykdyti — bet kaip, penki šimtai balsų dar vis triukšmavo, kad nebuvo galima nė suprasti. Vidury šito mišinio stovėjo japonas ir tylėjo.

Staiga vienas vyras užšoko ant stalo ir sušuko: „Draugai, jis nuteistas mirti“, parodė į ramųjį japoną, „draugai, mes turime teisę parinkti jam mirties būdą. Draugai, jį reikia nušauti, tai geriausia. Aš galiu tai padaryti — dabar!“ — ir paėmė ranka už ginklo. „Bet gaila parako“, sumurmėjo jisai. „Mes galėtume jį pakarti. Bet tai, būtų perlengva mirtis. Draugai! Tai klausykite, ką aš pasakysiu: leiskime mes jam kastis į žemę, kur mes nustatysime; jei jisai ras aukso, tai mes jį paleisime, bet jei nieko neras, tai iš tos duobės jis daugiau niekur neišeis. Žemės Alaskoj yra pakankamai, galės būti jis užkastas“.

Ši kalba atšaldė susirinkimą. Bet dar visi pasiliko labai užkietėję. „Taip, taip!“ šaukė iš visų pusių, „jis turi sau duobę išsikasti, bet čia „Auksinėje viltyje“, kur jis stovi!“

Teismas pasibaigė, teisėjas išėjo, ir šitoks mirties būdas liko patvirtintas. „Auksinėje viltyje“ buvo per tamsu. Japonas pagyvėjo. Dar buvo vilties išsigelbėti, nes Alaskoje gali būti aukso.

Kitą dieną jis pradėjo ardyti „Auksinės vilties“ aslą. Jis supiaustė lentas ir užkūrė ugnį. Dūmai vertėsi per langus. Kai visos malkos sudegė, japonas pradėjo kasinėti žemę. Aplink jį stovėjo daugybė susirinkusiųjų žiūrėtojų, kurie su nepasitikėjimu sekė jo darbą.

Nors jis visą dieną dirbo su kapliu ir kastuvu, bet jam nedavė laiko nė pavalgyti. Vakare, kai jau negalėjo daugiau dirbti, jis įžengė į savo kalėjimą ir vaikščiojo šiurpaus nerimo kamuojamas.

Prie darbo, kai jį sekė daug akių, jis susitelkė, nenorėdamas, kad jo budelis įvykdytų baisią mirties bausmę, kuri jo laukė.

Kai jis liko vienas ir visur buvo jau tamsu, jis pradėjo galvoti apie savo ateitį. Ne tik jo kūnas buvo nelaisvėje, bet ir jo dvasia. Jis dar nenumanė, kokiu būdu išeiti iš šių storų kalėjimo sienų.

Ne, jis dabar galėjo galvoti tik apie didelę tenai namo kampe duobę, arba kaip giliai jis jau įsikasė ir kiek dar reikia kasti, kad pikti vyrai jį žemėmis užbertų. Jis niekada neparodys

esąs išsigandęs. Bet dabar jis galvojo, kaip drėgna žemė pradės ant jo kristi ir jo kūną tvirtai prislėgs.

Dieną jis vėl dirbo vildamasis rasti aukso, bet tai buvo sunku. Daugiausia jis galvojo apie savo kvailybę, kuri jį išdavė.

Jis dar vis kasė savotišką duobę, ir leidosi gilyn. Jau perkasė sušalusį sluoksnį ir pasiekė minkštą žemę. Dabar jo darbas palengvėjo; ant krašto išaugo didelė krūva žemių, kurios turėjo jį užbirti, jei jis jokio aukso neras.

Tylėdamas jis kasė vis gilyn. Jis dirbo tyliai, nežinodamas, kuo viskas dar baigsis — džiaugsmu ar kentėjimu.

Giliau, kaip iki akmens sluoksnio, jis negalėjo pasiekti. Fairbanko žmonės rinkosi apie duobę, kiekvienas norėjo vis arčiau prilįsti ir pamatyti, kada jo kastuvas pajudins akmens sluoksnį, kurio nuo pasaulio pradžios dar niekas nėra matęs. Jie laukė, kada pasirodys aukso grūdeliai.

Dabar visi tylėjo. Įtempimas buvo didelis. Jie klausėsi sunkaus japono kvėpavimo. Visi manė, kad reikia kasti dar nors dvi pėdas. Į duobę nuleido kibirą, kurį japonas prisėmė drėgno smėlio. Smėlį papylė ant krašto ir pradėjo žarstyti. Rado gerų ženklų. Įtempimas dar pakilo. Kibiras vėl pateko į duobę. Jį prisėmė smėlio. Visi žiūrėjo į duobę. Ten giliai buvo matyti plikas iki diržo geltonasis, kuris smarkiai kasė smėlį.

Iš duobės pasigirdo skardus balsas. Kastuvas pasiekė akmens sluoksnį.

Pusė tuzino vyrų stovėjo pasirengę su kastuvais purenti žemę. Bet vienas, geriausias aukso valytojas visame krašte, sėdėjo su savo keptuvu šalia vandens kibiro.

Kibirą dar kartą ištraukė iš duobės ir smėlį supylė į keptuvą. Buvo girdėti silpnas metalo skambėjimas.

Visi sustojo apie valytoją. Bet tenai giloje duobėje dar vis sėdėjo japonas, jo darbas buvo baigtas. Jis išsitiesė, pasidėjo šalia kastuvą ir pradėjo šluostyti prakaitą.

Ant kranto buvo tylu. Net tie, kurie vis triukšmavo, norėdami japoną užkasti, dabar nurimo. Visi žiūrėjo į aukso valytoją, kuris keptuve žarstė įkaitusį smėlį. Vienas vyras stovėjo šalia su vandeniu. Košė pasidarė skysta. Dabar prasidėjo paskutinis darbas. — smėlio ir žemės plovimas. Pagaliau smėlis buvo išplautas. Aukso valytojas turėjo žinoti rezultatus. Bet jis tylėjo.

Jis atsistojo ir daug žadančiu žvilgsniu pažiūrėjo į susirinkusius vyrus. Paskui jis vėl pažiūrėjo į keptuvę: „Žiūrėkite, draugai“, prakalbėjo valytojas į tylinčius vyrus, kurie jį apgulė iš visų pusių. „Auksas, auksas, gryno aukso dulkės ir grūdeliai!“ visi šaukė.

Vyrų įtempimas atslūgo. Jų balsuose buvo girdėti daug

Mirė Šv. Sosto atstovas Lietuvai Monsinjoras dr. A. Faidutti

Pereitų m. gruodžio 18 d. 3 val. ryto Karaliaučiuj mirė šventojo Sosto atstovas Lietuvai monsinjoras Aloyzas Faidutti. Mos. A. Faidutti buvo kilęs iš prieškarinės Austrijos. Buvo geras politikas ir gabus diplomatas. Mylėjo Lietuvą ir buvo įsigijęs visų tikinčiųjų lietuvių simpatijos. Velionio laidotuvėse dalyvavo vyriausybės ir kat. organizacijų atstovai ir dideli būriai žmonių. Palaidotas Kaune Bazilikos kriptose.

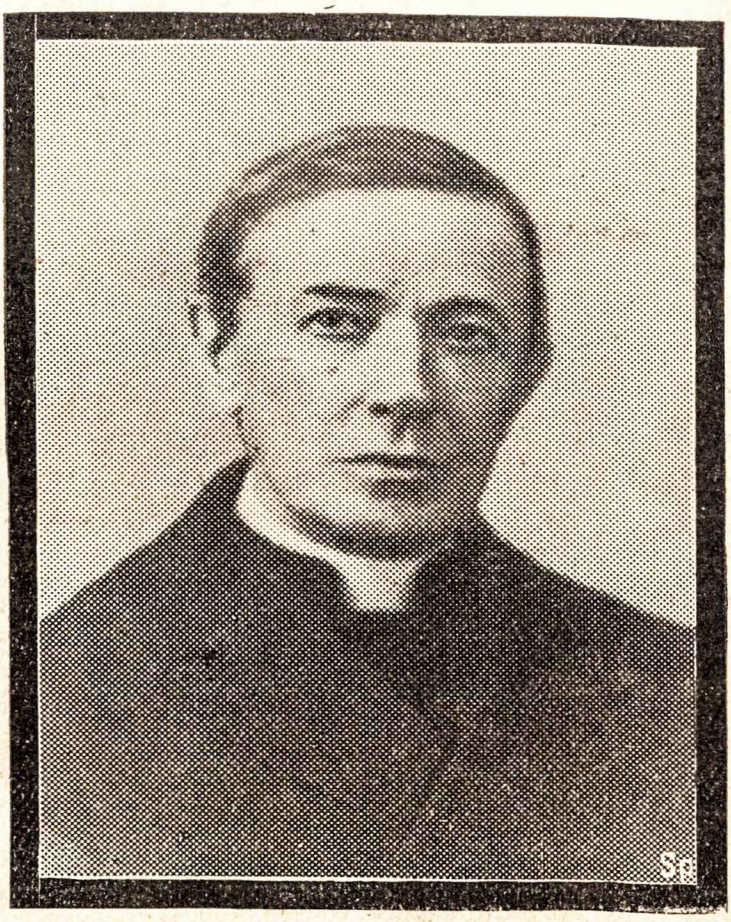

A. a. mons. Al. Faidutti

---

džiaugsmo. Bet giliai žemėje dar vis sėdėjo tylusis japonas. Jo sprendimas dabar turėjo būt pakeistas.

Pagaliau pasigirdo daug balsų: „Japone, eik šen!“ Bet jis ramiai ilsėjosi ir nesijudino. Tada jie vėl pakartojo „Japone, eik šen!“ Japonas iš lėto pradėjo kopėčioms lipti, nuo jo veido varvėjo stambūs prakaito lašai.

Jo akyse sužibo pirmoji tos dienos šviesa, kurios jis nesitikėjo daugiau matyti. Ir kas tai buvo? — tai stovėjo vyras, kurio plaukuose, barzdoje, ant pečių, drabužiuose gulėjo maži aukso gabalėliai.

Buvo tylu. Japonas atsistojo ir lėtais žingsniais pradėjo eiti. Vyrai buvo labai nustebę. Japonas atėjo pas savo „Jukono grožybę“ ir niekas jo daugiau nematė.

Vertė *Vl. Literskis*

Goethe

Ištikimasis Ekartas

Kad būtume mes bent arčiau prie namų!
Jos eina, ateina nakties baisumu,
Tai jos, tos baisingosios sesers.
Jos skrieja čionai ir čionai mus nutvers,
Sunkiai mūsų atneštą alų išgers,
Pakeisk mums tuščiuosius ąsočius.

Taip kalba vaikučiai ir glaudžias ankštai,
Ir mato ateina senelis šitai:
Tylėkit, vaikučiai! tylėkit!
Jau raganos eina, ką taikstos nutvert;
Jei duosit kiekvienai, kaip tinka, išgert,
Tad bus jums tos raganos mielos.

Ir tarė padarė! Štai pulkas baisus
Jų slenka artyn čia, toks pilkas, blausus,
Ir šliurpia ir ryja puikiausiai.
Alaus nebėra jau, ąsočiai tušti,
Nuūžia, nušlamšča pulkai palaidi
Į tolimus slėnius ir kalnus.

Ir lekia vaikučiai bailiai link namų,
Sustinka su žmogum tuo ištikimu:
Mažyčiai, manęs nebijokit! —
Mes gausime barti ir lupt kruvinai. —
Ne, ne, viskas klosis gerai, dyvinai,
Tik tartum pelytės tylėkit.

Ir tas, kurs įsako, kurs pataria tai,
Yra, su vaikais sau bežaidžiąs mielai,
Ištikimas senas Ekartas.
Stebuklų jums teko girdėt nuolatai,
Bet nieks negalėjo patvirtint tatai,
Dabar štai matysit jį patys.

Jie grįžta namolei, jie deda indus
Kiekvienas tėveliams be žodžio, kuklus
Ir laukia barimo ir rykščių.
Bet štai, paragauja: Puikus tai alus!
Tris keturis geria ratu jau kartus
Ir dar nesibaigia ąsotis.

Stebuklas, jis trunka lig ryto šviesos.
Ir klausia, kas klausti tik gali, tiesos:
Kas yr čia su šitais ąsočiais?
Pelytės, jos šypsos tyliai ir linksmai;
Bet išplepa, viską sužino namai,
Ir štai tuoj nė lašo ąsočiuos.

Kun. A. Grauslys

Pornografija ir kova su ja

Paskutiniu laiku sujudo visa katalikiškoji Lietuva, protestuodama prieš tuos pavojus, kuriuos neša tautai geltonoji spauda. Tikrai, vienas svarbiausių šių laikų visuomeniniai dorinių klausimų yra tai kova su pornografija. „Kova su pornografija"— noriu tuo pasakyti, kad neužtenka vien tik kovoti su geltonąja spauda, bet reikia paskelbti kovą visokeriopam pornografijos pasireiškimui ir šalia spaudos. Šita pornografija, šitas rafinuotas paleistuvingumas, kurstomas šiandien įvairiausiais būdais. Knygos, žurnalai, laikraščiai, kino filmos, atvirutės, stovylėlės, teatras, šokiai, visokios reklamos ir skelbimai ir t. t. vis tai plati dirva pornografijai pasireikšti. Mūsų krašte pornografija ypač plečiasi per spaudą ir kino filmas. Atrodo, kad kai kurių mūsų savaitraščių ir net dienraščių yra svarbiausioji užduotis kurstyti žemuosius geidulius. Tas įtarimas sustiprėja, kuomet pamatai su kokiu tiesiog malonumu jie gaudo nešvarias seansacijas iš gyvenimo. Nenuostabu, tad, kad mes vis dažniau išgirstame apie įvairius pasibaisėtinus įvykius, kurių seniau žmonės niekuomet negirdėjo. Nemažiau pragaištingos įtakos turi ir nedoros kino filmos. Jau patys provokuojantys tų filmų pavadinimai ir gatvėje prie kino pakabintos filmų nuotraukos daro baisios įtakos gausiai prie tų kinų susigrūdusiems vaikams. Užtenka tik pasiklausyti, ką jie tuomet kalba, kaip jie dalijasi savo įspūdžiais, ir kiekvienam darosi baisu dėl jų ateities. Kas iš to, kad šiandien pas mus neleidžiama vaikams be suaugusiųjų globos eiti į kino, jeigu jie gali pačius šlykščiausius dalykus matyti gatvėje prie kino paveikslų?!

Tad nenuostabu, kad visi, kurie tik bent truputį galvoja, visi, kuriems tik rūpi visuomenės dorinė sveikata, visi tie matotą prakeikimą, kurį neša mūsų tautai pornografija. Mes rašome ne tam, kad padejuoti, bet kad tiems cinikams, kurie mūsų tautos dora prekiauja, paskelbti stačiai kryžiaus karą. Nors šiandien ir šaukiama apie tarpusavę žmonių taiką, bet negali būt taikos su begėdžiais ir visuomenės piktadariais. Karingumas, kuris siekia Kristaus idealus įkūnyti visuomenėje, visuomet bus didvyriš-

---

Ir jeigu ištikimu veidu, vaikai,
Mokytojas, tėvas, senelis koksai
Kalbėtų, jo griežtai klausykit!
Tad reik liežuvėlį prikąsti mokėt,
Plepėti žalinga, geriau užtylėt:
Alum tad ąsočiai prisipildys.

Vertė *A. Tyruolis*

kas karingumas. Jaunimas, kurs nori viską atnaujinti Kristuje, turi būti pirmas tautos doros sargyboje.

Šiam rašinėly noriu nurodyti vieną antrą žinotiną mintį bekovojant su pornografija, o be to, keletą bruožų ir užsieenių kovos metodų su šia blogybe.

Pirmiausia reikia žinoti, kad pornografija stengiasi savo šlykštumą pridengti meno vardu. Ir todėl kovojančius su pornografija išjuokia kaipo žmones, visai nenusimanančius mene, kaipo atsilikėlius nuo gyvenimo, kaipo viduramžių asketus — fanatikus ir t. t. Visai nenusigąstant šitų priekaištų, reikia tačiau turėti rimto supratimo, kas yra pornografija, o kas yra menas, kokie jų yra santykiai su dora ir t. t. Nesuprantant šito ir tinkamai nesiorentuojant šiuose dalykuose, per netaktingą elgesį galima visą šią kovą išstatyti pajuokai.

Pirmiausia turime nusikratyti aklos pagarbos menui. Žodis menas neturi būti kažkoks hipnotizuojantis žodis, kuriam mes be jokios kritikos nusilenktume. Prieš meną, kaip prieš kokį stabą, aklai lenktis suvis nėra reikalo. Turime žinoti, kad menas gali būt ir nedoras (tik, žinoma, tuomet yra jau didelis klausimas, ar toks „menas“ vertas meno vardo! argi ištarus žodį menas, mes instinktyviai nejaučiame, kad tai turi būti kažkas švento, kilnaus?!) Žiūrint krikščionies akimis nuosekliai į visą gyvenimą, argi neaišku, kad menas negali būti nepriklausomas nuo Dievo ir Jo moralybės įstatymų. Pasaulis visas išėjęs iš Dievo, turi visuose savo gyvenimo apsireiškimuose Jo klausyti. Neopagoniškas estetizmas — geriausiai išreiškiamas Renano posakiu: viskas, kas gražu, yra leista, — yra priešingas krikščionybei. Anot to posakio, būtų pav. leistos labiausiai nedoros knygos, griaunančios visą dorą, jeigu tik jos būtų apvilktos gražiu literatūrinės formos rūbu! Mes gi tvirtiname, kad, kas yra nedora ir dar gražia forma išreikšta, tai tas yra dar labiau pavojinga, nes juo blogumas mažiau pastebimas, tuo labiau per gražią formą įsiskverbia į žmogaus sielą. Daugelis atstumtų nuo savęs nuogą nedorybę, bet pamatę ją šilkais pasidabinusią ir taip kvapią, maloniai ją priima. Tad labai svarbu, kovojant su pornografija, žinoti, kad *apie meną ir pornografiją sprendžia ne tiek graži forma, kiek moralus ar nemoralus turinys.*

Dabar klausimas, kas šioje srityje yra moralu ir nemoralu, kitaip sakant, kas yra pornografija, o kas nėra ja. Hellwig'as savo vokiečių įstatymo iš 1926 m. apie pornografiją aiškinime sako, kad pornografija yra tie dalykai, kurie daro kenksmingos įtakos jaunimo dvasinei ir moralinei sveikatai ir nesveikai sujaudina vaizduotę. Daugelis kitų panašiai mano. Tačiau tokia pornografijos sąvoka nėra nei aiški, nei pilna. Pirmiausia, toje sąvokoje minimas tik jaunimas. Tarytum pornografija kenktų tik jaunimui. Ir suaugusieji nėra apsaugoti nuo sugedimo. Kažin ar daug tokių žmonių yra pasauly, kuriems pornografija visai nekenktų?! Tad nenuostabu, kad Katalikų Bažnyčia, draudžia skai-

tyti pornografinius raštus ir nedaro jokio skirtumo tarp vaikų ir suaugusių. Be to, minėtoji pornografijos sąvoka, dar netinka ir dėlto, kad joje perdaug imamas domėn subjektyvus sprendimo elementas, visai nenurodant objektyvių pornografijos žymių. Mums netiek svarbu žinoti, sudarant pornografijos sąvoką, kokią ji daro įtaką, bet, *kas joje daro tą įtaką.*

Kiti kovotojai su pornografija duoda kitą, jau žymiai geresnę, jos sąvoką. Anot jų, pornografija gali būti pavadinti tokie dalykai, kurie, neturėdami jokios mokslo nei meno vertės, jau savo įgimtimi daro, dvasiniu bei doriniu žvilgsniu, blogos įtakos. Čia jau nurodyti objektyvūs pornografijos pažymiai: neturėjimas mokslo nei meno vertės ir savo įgimtimi arba išanksto paskyrimu tvirkinimas žmonių. Atrodo, kad šita sąvoka yra artima Bažnyčios minčiai, nes Bažnyčios įstatymuose (Can. 1399) draudžia tas nepadorias knygas kurios „ex professo" apie nepadorumus rašo. Žodis „ex professo" ir yra ne kas kita, kaip „savo įgimtimi", „specialiai", „pirmoje eilėje" ir t. t. šito minėto tikslo t. y. *tvirkinimo siekia.* Kito rimto tikslo tokie kūriniai turėti nenori ir nemano. Ne svarbu, pagaliau, mums, kokia buvo autoriaus mintis, nesvarbu, ką jis norėjo pasakyti, bet svarbu pati vidujinė kūrinio mintis. Praktiškai, šitą pornografinę kūrinio tendenciją žmogui bent kiek pažįstančiam gyvenimą nėra jau taip sunku suprasti.

Dar šį tą reikia pasakyti apie nuogybių vaizdavimą mene. Nuogumas savaime nevisuomet yra pornografija. Tai parodo ir tas faktas, kad net ir bažnytinis menas toleruoja nuogybes. Bet reikia pastebėt, kad nuogybė nuogybei nelygi. Kas kita *reliatyvi,* o kas kita *absoliuti* nuogybė. Ta absoliuti nuogybė tikslu kelti gašlumą ir yra smerktina, tuo tarpu reliatyvi nuogybė nevisuomet smerktina. Todėl tai ne kiekvienas nuogumas mene jau iš anksto turi būti smerktinas. Net ir taip didžio doringumo laikais, būtent pirmųjų krikščionių amžiais, mes sutinkame nuogybių jų religiniam mene. Kaip tai visa išaiškinti?! Kad geriau dalyką supratus, reikia žinoti, kokios yra pažvalgos į nuogybę. Vieni kiekvieną nuogybės vaizdavimą smerkia, nes jie laiko žmogaus kūną kažkuo blogu. Šita pažvalga yra klaidinga. Ją savo laiku skelbė manichejų sekta. Tokia pažiūra nesutinka su katalikų pažiūromis. Katalikai kūną kaip tokį nelaiko blogu. Nuogybė smerkiama todėl, kad ji kelia žmoguje gašlumą, o ne todėl, kad žmogaus kūnas kaip toks būtų blogas. Kiti, dar labiau klysdami, būdami stabmeldiško kūno kulto sekėjai, pataikauja šioje srityje neribotai laisvei. Katalikai, sako, kad žmogaus kūnas nėra tai kaž kokia blogybė. Prieš pirmą nuodemę nuogybė buvo vienintelis rūbas skaistiems pirmiesiems tėvams. Po nuodėmės žmogaus kūnas nepasikeitė, tik pasikeitė žmogaus vidujinė būklė. Walter savo veikale „Der Leib und sein Recht in Christentum" sako, kad nuogybė, žiūrint krikšionybės akimis, nėra kažkas menko, į ką reikėtų su panieka žiūrėti. Ne nuogumas, sako jis toliau, pasi-

keitė per nuodėmę, bet mes pasikeitėme. Priežastis, dėl kurios mes negalime be skriaudos savo sielai žiūrėti į nuogybę, glūdi ne žmogaus kūno gražiose formose, bet mūsų esybės disharmonijoje. Mūsų disharmoningi geiduliai, kurie visuomet yra pasirengę pakelti maištą prieš dvasią — štai kur žiūrėjimo į nuogybę pavojus. Taip sako minėtasis rašytojas.

Iš to aišku, kad pilnos laisvės nuogybei mene negali būti vietos krikščionybėje. Tačiau, kuomet minėto pavojaus normaliems žmonėms nesudaro, nuogybė gali būti toleruojama. Nuogybė gi tuomet tampa nepavojinga, kuomet ji tampa absoliutinio grožio atspindis, kuomet ji perstato aukštesnį pasaulį. Tokių nuogybių mene yra nedaug. Nes tokių nuogybių kūrėjai turėjo būti patys aukštos doros žmonės, kurie patys nepasiduodami geiduliams, tų geidulių neįkūnijo ir savo kūriniuose. Dauguma gi nuogybių, neturi tos dvasios savyje ir, skelbdamos tik kūną, į kūną tik ir teprakalba. Ir todėl yra pragaištingos, yra pornografiškos. Tai viena antra mintis, kuri gal šiek tiek padės orentuotis šitoje kovoje su kalbama blogybe.

Užsieniuose, kuriuose tas klausimas yra dar labiau aktualus, stengiamasi įvairiomis priemonėmis kovoti su pornografija. Steigiamos kovai su pornografija organizacijos, stengiamasi įstatymų keliu ją sudrausti, daromos demonstracijos, nukreiptos prieš ją, kaikur imamasi labai radikalių ir apčiuopiamų priemonių kovai su ja ir t. t. Bet drauge su tuo, stengiamasi ir pozityviai veikti: steigiami katalikiški kino, leidžiami atitinkami romanai, kuriami ir rašomi geri teatro veikalai ir t. t.

Sekcijose kovai su pornografija, kurios kūriamos prie katalikiškų organizacijų užsieny, šitoji kova vedama šitaip: kiekvienas sekcijos narys savo veikimo ir darbo srityse, kur tik gali, naikina pornografiją; toliau, jis seka kur pornografija pasirodo ir kur ji pardavinėjama; pastebėję viešai išstatytus pornografinius dalykus, sekcijos nariai nors maloniai, bet griežtai reikalauja juos pašalinti ir, jeigu tai nepadeda, kreipiasi į policiją (savaime aišku, kad tas kreipimąsis tik galimas ten, kur yra atatinkami įstatymai); toliau, sekcijų nariai stengiasi susekti, kurie pornografiniai leidiniai yra viešose bibliotekose, rūpindamiesi tuos leidinius iš apyvartos išimti; sekcijos išsirūpina sau teisių dalyvauti kino filmų cenzūroje, nes ne kartą valdiški cenzoriai dėl stokos dorinio jautrumo savo uždavinį netinkamai atlieka.

1926 m. gruodžio 18 d. Vokietijoje išleistas įstatymas prieš pornografiją. Neseniai Prancūzijoje įsikūrė „Vaiko sielos apgynimo sąjunga“. Jos tikslas — iškovoti prancūzų gatvės moralumą. Sąjunga stengiasi pašalinti gatvėse visą tai, kas gali vaiko nekaltą sielą sugadinti, jo skaisčią akį pažeisti, pav. dviprasmes reklamas, nepadorias fotografijas ir atvirutes ir t. t.

Kadangi kartais ir katalikiškieji laikraščiai nėra šiuo žvilgsniu be priekaišto, pavyzdž. talpindami netinkamų kino filmų reklamas, dėdami atkarpose netinkamus beletristinius dalykėlius ir

t. t., tad įvairių kraštų vyskupai stengiasi ir į tai atkreipti katalikų redaktorių dėmesį. Taip pav., 1928 m. Strassburgo vyskupas msgr. Ruch išsiunnėjo savo vyskupijos katalikų laikraščių redakcijoms raštą, įspėdamas dėl netinkamų skelbimų, kurių kartais būna katalikiškuose laikraščiuose. Tame rašte jis nurodo, kad katalikiškasis laikraštis negali būti nuodėmės priežastim ir kad jis neturi teisės išnaudoti savo skaitytojų pasitikėjimo. Joks išskaičiavimas negali minimų laikraščių redakcijų pateisinti, nes tikslas nepateisina priemonių.

Beskaitant užsienio žurnalus, nesykį surandi pranešimų apie vienur ar kitur konfiskuojamus pornografinius leidinius, apie jų viešus deginimus ir t. t.

Nesykį katalikiškosios sąžinės protestas prieš pornografiją pasireiškia ir labai radikaliomis priemonėmis. Taip pav. 1929 m. gegužės mėn. 4 d. Fridrichas v. Dalwigk-Lichtenfels Coesfeldo miesto gelžkelio stoties kioske sudraskė kelias dešimtis pornografinių leidinių. Jis pareiškė kiosko savininkui, kad už tą skriaudą jis atsilygins tik tuomet, jeigu teismas jį nuteis. Kilo didelis triukšmas. Atvykęs žandarmas pavadino jo darbą nedorybe. Į tai kaltinamasis atsakė, kad nedorybė yra tokiais leidiniais pūdyti žmoniją, o ypač jaunimą, ir jis, kaipo katalikas, to negalėjo pakęsti. Po to, palikęs kiosko savininkui raštelį „Fridrichas v. Dalwigk-Lichtenfels nori teismo už spaudos leidinių sunaikinimą“ — pasišalino. Tikrai drąsus protestas, kuris primena Kristaus pasielgimą Jeruzalės šventykloje, kuomet jis varė iš ten prekiaujančius!

Kituose kraštuose kovojama prieš tą blogybę, ir mes turime kovoti. Kaip skaudu, kad, kuomet kūno nuodai laisvai nepardavinėjami ir už jų pardavinėjimą be gydytojo leidimo, regis, net baudžiama, tuo tarpu dvasios nuodai lengvai gaunami. Koks baisus dvasios vertybių neįkainavimas!.

Pornografija siundo žmonijos vieną pusę prieš kitą, vyrus prieš moteris ir tuo būdu visų dora puola. Jinai pastato mergaitę pažeminančioje šviesoje ir ypač jos garbę teršia. Tad, rodos, iš niekur negalėtų toks galingas protesto balsas kilti, kaip iš moterų ir mergaičių pusės!

Kova su pornografija tai kova už religiją, nes religinė išmintis gali tik būti sveikoje, nesugadintoje sieloje.

Kova su pornografija tai patriotinis darbas, nes maža tauta gali užimponuoti tik pasauliui savo dvasine energija ir doringumu. Jeigu nedora pakasė didžiųjų tautų ir valstybių pagrindus ir jas sunaikino, tai kas bus su maža?!..

Ar nelaikas tat pradėti organizuotą kovą, ar nelaikas kurti specialę organizaciją kovai su visokeriopa pornografija“! Ir tai reikia skubiai daryti, nes supūdyta tauta greit nustos visų idealų ir taps palankiausia dirva bolševizmui plisti. Laikas, rodos, kad ir įstatymai paremtų tą kovą už tautos moralinę sveikatą ir paskelbtų kovą viešiesiems piktadariams ir ivsuomenės doros griovikams.

A. Žirgulis

Gerharto Hauptmanno „Hanelė“

H. gimė 1862 m. Obersaltzbrunne, Silezijoj. Mokėsi realinėj mokykloj Breslaue. Iš pradžių norėjo būti ekonomu, bet po kiek laiko pradėjo lankyti meno mokyklą Breslaue. Po to keliavo į Jeną, kur visus metus lankė un-tą. Iš čia keliavo Prancūzijon, Ispanijon, Italijon. Iš Romos, sveikatos reikalų spiriamas, grįžo atgal, kiek laiko apsistodamas Dresdene; vėliau apsistojo Schreiberhaue. Ten ir gyvena. 1905 mt. Oxfordo un-tas suteikė jam garbės daktaro laipsnį; yra taip pat ir kelių vokiečių un-tų garbės daktaras. Nobelio laureatas. Išaugęs iš natūralizmo pamato, pasidavęs iš pradžių jo doktrinai ir praktikai, tačiau greitai ir nesulaikomai veržiasi į tolimesnes sritis. Šiandie jis stovi vokiečių dramos viršūnėje. Negalima teigti, kad šiandien jįjį, visoj jo kūrybos platumoj, būtų galima sutalpinti vienos kurios literatūrinės krypties rėmuose. Kaip ir kiekvienas didelis rašytojas jis yra plačiašakis, — reikia pažymėti, be galo produktingas, — ir įvairiaspalvis. Aukščiau pažymėtas jo kūrinys (iš pradžių jo vardas buvo „Haneles Himmelfahrt“) priklauso eilei tų kūrinių, kuriuose Hauptmannas, kaip rašytojas, pasirodo visam savo talento didume, o kaip žmogus — žmoniškumo aukštumoje.

I.

Pasirodžius „Haneles Himmelfahrt“, daug kas tame kūriny matė Hauptmanno kūrybos persilaužimo punktą. Iki tol buvo pripratę jį laikyti konsekventišku natūralistu, o čia rašytojas leidžiasi į tokį kelią, kaip „svajos pasaką“, vaizduojančią net „dangun žengimą“. Argi tai ne slidus natūralistui kelias? Bet tai jo natūralistinei sąžinei gal dar nesudaro sunkumų. Ne tiek svarbu, k ą rašytojas vaizduoja, bet daugiau svarbu, k a i p jis tai perduoda. Kad rašytojas persikelia į aukštesnės žmogiškosios srities vaizdavimą, tai dar nebūtinai turi reikšti jojo persilaužimą. Vis dėlto negalima užginčyti, kad jau čia jis stovi kely į naujų srčių ieškojimą. Ir ištikro, toliau Hauptmannas, semdamas medžiagą iš pasakų pasaulio („Paskendęs varpas“, „Ir Pippa šoka“ ir kt.), užgriebia vis naujas ir naujas žmogiškos buities kerteles.

„Hanelė“ *) yra giliai pagaunantis kūrinys. Išaugęs iš širdies, kuri žino, kiek žmogaus kančia verta, yra pergaubtas pasigailėjimo ir užuojautos šilima. Toji šilima ir senesniuose kūriniuose, kuriuose autorius griežtai laikosi natūralizmo objektyvumo, jau buvo prasikišusi. Bet tai buvo kas kita. Pirmiau, pv., tokiuos „Audėjuos“, savo užuojautą rašytojas apgaubia visą klasę, čia pirmą syk nusikreipia į vienos būtybės likimą.

---

*) Lietuvių kalbon ji yra išversta J. Talmanto; Švietimo M-jos leid., 1921 m.

II.

Hauptmannas dažnai rodo aukštesnio pasaulio išsiilgimą, brendusį žemės skurde. Tam iškelti jis ir šioj dramoj — pasakoj duoda skurdo foną, įvesdamas mus į kalnų prieglaudos namus, kur vargas ir nepritekliai klesti. Ir su kokia nenusisekėlių kompanija skaitytojas išsyk susiduria! Ne vienas prieglaudos gyventojų galėtų turėti užuovėją už kalėjimo grotų. Vagiliai, girtuokliai, paleistuviai, jie su įnirtimu varžosi dėl kasdieninės duonos kąsnio. Į tokį tarpą, kai jie vienas nuo kito grobį atiminėja ir varžos, mokytojas Gotvaldas atneša drugio krečiamą Hanelę. Ji, nebeišķęsdama tėvo smūgio, ieškojusi sau mirties. Jau skubančią į mirties glėbį, pamatė ją vienas darbininkas, — jis ją ir iš eketės ištraukė norinčią pasiskandinti. Mokytojas Gotvaldas, ėjęs kiek vėliau pro šalį, paėmė iš jo skenduolę sušildyti ir atgaivinti. Dabar, tokios margos prieglaudos gyventojų kompanijos stebimas, tas švelnus padarėlis klejoja ir veržiasi iš globos. Namų gyventojų klegesys ją iš naujo baugina, sukelia nerimą ir žiaurios tėvo globos prisiminimus. Nei išsikalbėti nei išsiklausti ko nors iš jos niekam nesiseka, — tiek ji yra sukrėsta. „Aš taip bijau...“, „...man skauda“, ir dar — „duokit man ramybę“. Tuo tarpu apie įvykį pasklinda gandas plačiau. Įvykio ištirti ateina pats apskrities viršininkas. Bet ir jis, šalia „bijau“, išklausia iš Hanelės tik tiek: „Mane šaukė“. Kas? „Gerasis Viešpats Jėzus.“ Kur? „Į vandenį.“ Išeina apskr. viršininkas, nedaug ištraukęs, gydytojo atsiųsti, o jos tėvą, mūrininką Materną, pasodinti į šaltąją. Gydytojas, tuoj po to atėjęs, stebi drugio sukrėtimus ir stengiasi ligonę nuraminti. Tuo metu, kai jis rūpinasi Hanelę atvesti į sveikųjų tarpą, yra pagaunantys, vidujinių regėjimų nušviesti, iš vargo kilę jos žodžiai: „Kur mano mama? Ar danguj? Ach, ach, taip toli“, „...aš labai norėčiau pas mamą“. Ir juo toliau, juo labiau ji tolinas nuo žemiškos sferos, kur jau nebedaro ribų tarp realybės ir svajos, tarp žemiško ir dangiško. Sapno, svajos pasaulis, jai yra vienintelė realybė. Sesuo Morta, kuri prie jos budi, jai rodosi esanti dangaus pasiuntinys, siųstas tam, kad išsipildytų jos norai. Viena, kas jai duoda neįsivaizduotos realybės pajautimą, tai seniau įvykusi nuodėmė, — ir tai didelė nuodėmė, nes „prieš šventą Dvasią“. Bet šviežias drugio antkritis vėl ją nukreipia į naują įsivaizdavimą. Kai sesuo Morta išeina, Hanelei prieš akis stojas šmėkla — mūrininko Materno figūra: žiaurus veidas su girtavimo pėdsakais, plaukai raudoni, suvelti; kairėj rankoj laiko senus mūrininko įrankius, dešinėj diržą, ir visas jis pasikėsinimo pozoj. Didžiausiam įtūžime jis artinasi prie lovos jos mušti. Išsigandus, Hanelė bėga iš lovos, atsidaro krosnies dureles ir nusilpusi prie jų krinta. Tokioj būklėj ją užtinka grįžusi sesuo Morta, kuri tačiau, užmigdydama, vėl ją perkelia į sapno pasaulį. Hanelė vėl sapnuoja dangų. Juk į dangų, pas save, paimti

ją pažadėjęs „mieliausias Jėzus“. Dangiški paveikslai tačiau dar maišosi su žemiškais, ir Jėzus greit pasikeičia mokytoju Gotvaldu. Dangiškos vestuvės pinas su žemiškomis. Ore siaučia alyvų kvapas, jai rodosi, taip jis vis aiškiau kaskart juntamas. O tolumoj švelnūs balsai — tai angelai, jie gieda kaip kadaise giedojusi motutė ją lopšy besupdama. Štai ir motina, besėdinti ant lovos krašto: vargšė, be laiko pasenusi, išblyškusi, skurde išdžiūvusi. Ji atvykusi pranešti savo dukterei apie dangiškas pievas, neapsakomus skanestus ant Dievo stalo, vyną auksinėse taurėse... Kaip Dievo dovaną palieka dukters rankose „dangaus raktelį“. Jai atsitolinus, Hanelė regi angelų būrį, kuris, tarsi patvirtindamas motinos žodžius, gieda apie dangaus grožybes. Ta angelų giesme, kuri, anot vieno kritiko*), priklauso prie gražiausių Hauptmanno kūrybos lapų, baigiasi pirmoji dalis.

Antroji dalis. Diakonisa budi prie Hanelės lovos. Hanelės veidas apgaubtas laime, vidujinis regėjimas dar neišnykęs. Pažinus sesutę, ji pradeda linksmai čiauškėti, ką yra regėjusi. „Angelai! angelai iš dangaus! angelai su ilgais sparnais“. O kad ji tai tikrai regėjusi, rodo neva motutės dovaną. Sesutė turi daug vargo, kol ją nuramina. Bet neilgam. Hanelė jau įsivaizduoja Mirties Angelą, juodą, didelį, rimtą ir tylintį. Tuo tylėjimu, kai Hanelė jį apipina virtine klausimų, jis atneša tikrą mirties nuotaiką. Baimė auga laipsniškai aukštyn, ir Hanelė jau šaukiasi motinos, kad pagelbėtų atsispirti prieš mirtį. Tačiau ji turi mirti, tai bus, ir ji pati, atmerkusi akis, tuo greit įsitikina. Būtų šiaipjau viskas gerai, tik ji taip apiplyšusi, apdriskusi, — kaip galėsianti tokia pasirodyti prieš Dievo akis... Ir greit tuo, ko gyvenime tegalėjusi tik svajoti, ji jau gali džiaugtis dabar, sapne. Ateina, kaip koks pasakų karalaitis, sodžiaus siuvėjas, papuošia ją gražiausiais sužadėtinės rūbais, įduoda nuometą, vainiką, apauna stiklinėmis kurpaitėmis. Ji dabar esanti princesė ir dangaus sužadėtinė. Ir po to — ji jau mirštanti. Girdėt laidotuvių maršo garsai. Iš lėto artinasi angelas. Hanelę vėl supurto mirties siaubas. „Sesute, gelbėk!“ Toliau ji pergyvena vaizdingą savo laidotuvių paveikslą. Regi prisiartinantį Gotvaldą prie grabo. Jis toks liūdnas ir susigraudinęs: per veidą rieda ašaros. Po to ateina mokiniai, kurie ją seniau pravardžiuodavę „princese driske“, o dabar kreipiasi jie kaip į tikrą princesę. Gotvaldas klaupiasi prie jos kojų ir deda varpelių bukietą. Dabar ji žinanti, kad jis tikrai ją mylėjęs. Įbėga dar dvi senės moterys, apsirengusios lyg ir pakasynų rūbais, vyrai, kuriuos ji prieglaudoj pažinojusi, — jie žino: „per kaimą nuėjo angelas“, „mergaitė, matyt, nepaprasta elgeta“. Keturi angelai guldo ją į stiklo grabą, nušviečiamą dangiška šviesa. Žmonės tik stebisi, ar tai ta pati Hanelė, mūrininko Materno pastumdėlė, kuris savo pykčiu

*) Heise W., Gerhart Hauptmann, 7 p.

ir kirčiais išvarė ją iš gyvųjų tarpo... Iš tolo girdėti Materno balsai, artinasi jis grūmodamas atkeršyti, „parodyti“. Jo grūmojimus pertraukia įėjęs vyras, keleivio rūbais, visas apdulkėjęs, paprastas ir nusižeminęs. Į jį Maternas, lyg griaustinio kirčiais, paleidžia visą koliojimosi tarškynę. O tačiau tas keleivis kaip buvo ramus, taip ir pasilieka; kaip išmėtinėjanti sąžinė vertina mūrininko elgesį, pagaliau klausia: „kur tu dėjai Jo (Dievo) vaiką? — „Ar aš galiu žinoti, kur jis valkiojasi“ — teisinasi Kaino tonu mūrininkas. Susirinkusių būry tarpais Materno adresu pasigirsta: „Žmogžudys, žmogžudys“. Maternas kryžiuojasi nesąs kaltas: „Tegul mane perkūnas nutrenkia, jei aš čia esu kaltas“. O vis dėlto tolimas žaibas ir neaiškus griaustinis jo kaltes lyg ir užantspauduoja. Ir kai nušvinta po to Hanelės rankose „dangaus raktelis“, mūrininkas jaučiasi to stebūklingo reginio visai parblokštas. — Tuo tarpu keleivis prisiartina prie Hanelės ir sako: „Nesibijokite. Ta mergaitė nemirė — ji miega. „Joana Matern kelkis!“ Hanelė keliasi. Prasidedantį po to jos amžinoji kelionė. Šviečia amžinoji šviesa, aktui pritaria švelni muzika ir angelų choras. Būrys angelų ją neša rojun. — Keičiasi scena: vėl pilka realybė. Prieglaudos kambarys kaip buvo, lovoje guli Hanelė, išbalusi, apdriskusi, tokia pat kaip pirma. Gydytojas su klausomąja triūbele tikrina sveikatą.

Sesuo Morta
Mirė?

Gydytojas Vachleris
M i r ė.

III.

Kaip matyti, svarbiausia veikėja šioj dramatizuotoj pasakoj yra Hanelė. Tai veikalo kompozicijai turi pirmaeilės reikšmės. Hanelės likimas, jos pergyvenimai čia pastatomi centre, visa kita yra tik priemonės, skirtos tam, kad Hanelė išeitų ryškesnė, reljefingesnė. Kai stebim prieglaudos margą kompaniją, brutalią, nusmukusią, ir kai po to iškyla Hanelė, švelnus, dangaus išsiilgęs padarėlis, jau iš pradžios nusivokiam, kad prieglaudos gyventojai turės fono, rėmų reikšmę, tokią, kokią kad turi juodi rėmai šviesos pergautam paveikslui. Sekant dramos — pasakos eigą, tas įsitikinimas tolydžio vis tvirtėja. Ir toliau, kai Hanelės svaičiojimų tarpuose įsibrauna realios figūros ir laiks nuo laiko ją grąžina prie žemės, dar ryškiau juntam, kad tie asmens yra tarsi pridėčkai, pasirodą tam, kad Hanelės, jos v i e n o s pasaulis prieš mus dar įsakmiau skleistųsi. Visą laiką taip ir eina dvi, karts nuo karto persipindamos linijos: Hanelės aplinka — prieglaudos gyventojai, tėvas Maternas, visi, kurie rūpinasi jos likimu, ir pati Hanelė, tos aplinkos centras.

Iš vargingo prieglaudos gyvenimo jį perkeliama į svajos ir religinių pasakojimų sritį. Tai būtų, kaip minėta, slidus natūralistui kelias. Bet pažiūrėkim, k a i p juo eita. Rašytojas dvasioj liekas ištikimas natūralizmo dėsniams, kada jis svajos, haliucinacijų vaizdus rodo ne jų pačių dėsningume, bet griežtai pajungia daiktiško pasaulio logikai. Visa, ką Hanelė pergyvena, galima lengviausiai, su būtinu priežastingumu, išaiškinti anksčiau susikrovusiais vaizdais. Jos vaikiška fantazija, mokyklos metai, girdėtos bažnytinės giesmės, realiai jos pasivaizduotas pasakų pasaulis, liaudies tikėjimas, iš motinos pasakojimų ir jos širdies kilęs geresnio gyvenimo išsiilgimas, — visa tai, drugio sukrėtimams veikiant, stojas sapno bei haliucinacijų pavidaluos.

Hanelė yra žemiškas kūdikis. Rašytojas anaiptol jos nekelia į šventųjų aukštumas. Jos troškimai yra kupini paprastumo ir sykiu vaikiškos tuštybės: norai nesiekia toliau vaisių, akys — toliau lėkščių su garuojančiais valgiais ar vyno taurėmis... Kaip visa tai žemiška! Taip, Hanelės fantazijos pasaulis yra realus, žemiškas pasaulis... Tegu ir perkeliama ji į antrąjį, tačiau realiai išaiškinamą, pasaulį, vis dėlto ji lieka ta pati Hanelė: mūrininko Materno duktė.

Tas natūralisto mastas žymu ir motyvavime. Sapno bei haliucinacijų motyvavimams yra glaudžiai susietas su Hanelės liga. Juo aštresnes formas įgauna drugys, tuo ji toliau kelias į haliucinacijos sritį.

Stiprus objektyvumas, nežiūrint ir aiškiai kyšančios užuojautos užguitam vaikui, siekia ir toliau. Pirmą syk vaikas pastatytas dramatinio kūrinio centre. Tokios naujovės įvedimas reikalavo ir atitinkamų priemonių. Vaikiškumas reiškiasi pasyvumu, pasidavimu, paveiksliškumu, o šito vaiko esmė be to dar yra kentėjime. Dėl to ir toji „pasaka“ yra tokia paveiksliška: akcija ne tiek iš motyvų susikirtimo, kiek iš paveikslų, it kokioj filmoj*), vieno po kito sekimo.

Nežiūrint griežtai išlaikomo objektyviškumo „„Hanelėj“ yra ir to, kas pagauna: lyriškumo. Angelų giesmė pirmosios dalies pabaigoj rodo ir gilią Hauptmanno lyrinę prigimtį.

---

*) Beje, prieš kiek laiko „Hanelė“ buvo rodoma ir ekrane, Kaune. Čia kaip tik gali pasireikšti visas vaizdų spalvotumas. *A. Ž.*

M. Johnson

Žirafa, Dievo užmirštas padaras

Afrika nebūtų Afrika, jei dieną ten nematytum žirafos ilgakaklės, o naktį negirdėtum plėšriosios hienos. Žirafą pirmiausia jūs susitiksit atvykdami. Paskutinė iš visų gyvulių ji jus išlydės.

Vieną dieną Kaisato dykumoje matėme mirštančią žirafą; jos sprandas buvo nusuktas, o nugaroj krauju raudonavo ketu-

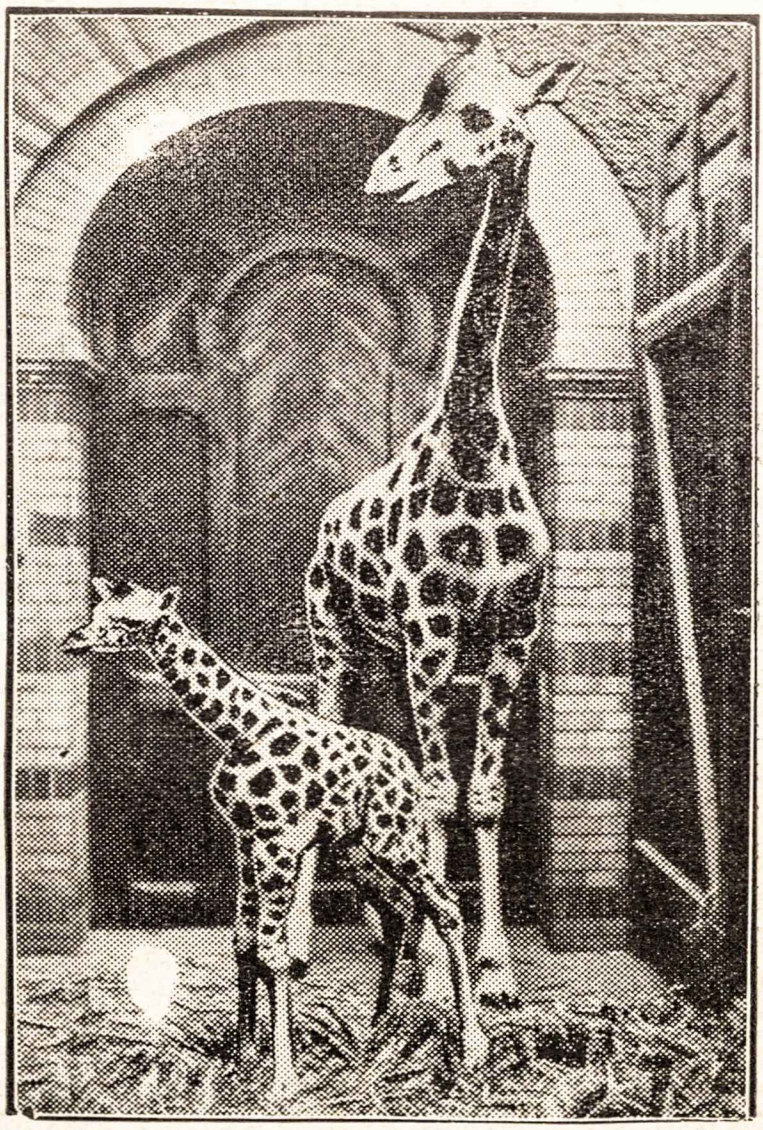

Žirafa su savo jaunikliu Zoologijos sode.

rios didelės žaizdos. Tai liūto aukos būta. Bokulis, mūsų juodasis palydovas, patraukė savo plačiais pečiais, teištardamas vieną žodį: s i m b a. Jų kalba taip vadinamas tas žvėrių karalius.

Mirštančios žirafos tamsios ir malonios akys susitiko su manosiomis ir užgeso. Ją nelaimė ištiko begeriančią. Netoli šaltinio augo keletas žalių medžių; pasiskabiusi lapų, ji atėjo gerti, o tuo tarpu dykuma atliuoksėjo grobuonis liūtas...

Nežinau, ar gali būti kitų gyvulių, kurie būtų tokie beginkliai, kaip žirafos. Tiesa, ji gali greičiau bėgti, negu žemės kirminai, ji savo pryšakinėmis kojomis smarkiau įmuša, negu straigė ir ji geriau mato, negu kurmis. Bet žemės kirminas turi savo olą, straigė taip pat moka pasislėpti, kurmis gyvena nuo visų priešų žeme prisidengęs, o žirafos gyvenimas — plačios lygumos. Jos kaimynai — liūtai ir leopardai. Jiems žirafos minkšta mėsa malonus kąsnis. Ji negali niekur pasislėpti: jos kaklo ilgumas juokingai nesiderina su visu kūnu; jos kojos tokios, kad net atsigerti ji patogiai negali. Gerdama ji taip turi išsižergti, kad pavojuj ištikus, jai reikia didelių pastangų atsistoti. Jai bėgti trukdo ilgas ištysęs kaklas; ji neturi gintis nei dantų nei nagų; ji negali riksmu gąsdinti savo puolikų ar perspėti kitas. Ji negali nei muštis, nei bėgti, nei šaukti, nei pagaliau pasislėpti. Žirafai tenka tik pasiduoti savo liūdnam likimui, ir ji ramiai taiki gyvena tarp visų pavojų. Jos niekad nesikandžioja, kaip zebrai, ir nesikivirčija, kaip raganosiai.

Kartais iš netyčių susitikdavom su žirafomis motinomis. Jų mažieji rodydavo didelio susidomėjimo; matyti, dvikojis gyvulys jiems būdavo taip keistas, kad net ir apie galimą pavojų negalvodavo. Kada žirafiukas ištiesęs savo ilgą kaklą strikseno į mus, jo motina eidavo iš galvos. Ji negalėdavo balsu jo sulaikyti, o savo kojomis nemušdavo taip, kaip tai daro lokiai. Ji tik bėgiodavo aplink, pastodavo jam kelią, bet ar sulaikysi susidomėjusį jauniklį, užsispyrusį sužinoti, kas mes ir ko mums reikia.

Iš tikrųjų, tai buvo gražus motiniškos meilės pavyzdys! Motina rodė visus pavojaus ženklus; jai mūsų judesiai atrodė įtartini, greičiau artimi grobuonims. Tačiau ji nebėgo nuo mūsų, kol jos mažasis sutiko su ja eiti.

Vieną kaitrią dieną, kada savo tyrimų daryti negalėjau, likau namie ir savo palapinėj skaičiau knygą. Staiga kažkas sujudino mano stogą. Pamaniau, kad kažkos piktas nelauktas svečias taikosi užeiti. Pasiėmęs lazdą išėjau pro duris. Prieš mane stovėjo ilgu kaip bokštas kaklu žirafa. Ji ramiai sau skabinėjusi nuo mano taisyto stogo dar žalias šakutes. Ji manęs iš tikrųjų išsigando, bet neparodė jokio noro ant manęs pykti. Atrodė, kad ji nesmagiai jautėsi ir aš lyg girdėjau jos nužemintą kalbą: „Iš tikrųjų, aš nežinojau, kad jūs čia. Dovanokite“. Ji nuėjo pamažu, be trukšmo toliau sau maisto paieškoti.

KAIP ŽIRAFOS GERIA

Žirafas retai pamatysi geriant. Dėlto net sako, kad jos niekada negeriančios. Kartą vis dėlto man teko pamatyti, kaip tas vargšas gyvulėlis vargsta gerdamas. Prieš mane žirafa prie kūdros. Ji ilgai tyrinėjo apylinkes, paskui pamažu prisiartino prie vandens ir palaukė kiek laiko, tartum, klausydama. Išskyrus mažą krūmelį, už kurio aš buvau pasislėpęs, daugiau nebuvo

kur liūtui pasislėpti; dykuma buvo lygi, kaip stalas. Ilgai ji žiūrėjo į vandenį, kraipė savo ilgą kaklą, bet negėrė, nors vanduo jos išdžiūvusį liežuvį nemažai turėjo masinti. Pagaliau ji išsižergė savo keturiomis kojomis, tačiau vandens pasiekti vis dar negalėjo, nors ir ilgą kaklą turėdama, tik labiau sulinkusi, ji pasiekė vandenį ir gėrė ištisą valandą, tarytum suprasdama, kad po tokios prierangos reikia gerai ir pasinaudoti.

Kitą kartą aš vėl mačiau tokį pat vaizdą. Žirafos geria ilgiau negu kiti gyvuliai. Jos nebijo besiganančių kitų savo kaimynų. Kartą teko matyti kelias žirafas, kurios sau ramiai praėjo pro raganosių būrį, visai į juos nekreipdamos dėmesio. Tačiau visą laiką jos žvalgosi po apylinkę ir pamačiusios, kad koks nors žvėris puola kitus, tuojau bėga tolyn.

Jeigu vanduo būna tarp krūmų ir žolėmis apaugęs, žirafos ten negers. Jos bijo draskančių žvėrių nagų. Keletą kartų teko matyti žirafų kaimenes, kurios ilgai nemačiusios vandens, negerdavo ten, kur saugumas būtų menkas.

Žmogus retai būna jos priešu. Permaža būtų garbės medžiotojui nudobti tokį ramų gyvulėlį. Jis geriau pasiieškos liūto ar kito girios ar dykumų galiūno. Žirafos nepaprastai domisi viskuo. Sakysim, jos tiek susidomi, praeinančiais karavanais, kad tiem iš akyračio išnykus vis dar žiūrės į tą pusę. Net ir pabaidyta, ji ilgai nebėga: žingeidumas pergali baimę.

Kartais kolonistai užmuša žirafą dėl jos odos, kuri labai tinka botagams daryti, kuriuo galima dvidešimt ir daugiau pakinkytų jaučių suvaldyti. Taip pat iš jos daromi pirmos rūšies batai. Tačiau anglų valdžia globoja žirafas, nes kitaip jos greitai išnyktų.

Vietos gyventojai retai užmuša žirafą, nors jos mėsa jiems labai tinka. Juos labiausia vilioja jos uodegos ilgi plaukai, kurie, anot jų, saugoja nuo piktųjų dvasių. Iš šitų juodų, kietų plaukų jie daro apyrankius, antkaklius, su kuriais nesiskiria ir dieną ir naktį. Dažnai mums bekeliaujant tekdavo užtikti negyvą žirafą; mūsų juodukai puldavo prie tos liūto aukos, tikėdamiesi, kad šakalai ir plėšrūs paukščiai nebus išpešioję tos brangios uodegos, nors jie įsitikinę, kad negyvos žirafos uodega jau nėra ginklas prieš piktąją dvasią.

Netiesioginiu būdu žmogus pasidarė žirafos žudikas, statydamas geležinkelius į Ugandą. Žirafa turi apie septynetą metrų aukščio. Nutiestas geležinkelis jų iš tos vietos neišbaidė: didelėmis kaimenėmis jos ten klaidžiojo, kaip ir jų senoliai. Kada liūtas įšokdavo į jų tarpą, išsiblaškydavo į visas puses. Bebėgdamos, ypač naktį, jos užsimušdavo į telegrafo laidus. Dešimtys žirafų tokiu būdu žūva.

Žirafos prijaukinti visai negalima. Ji iš baimės numirs greičiau, negu pateks į narvą. Teko kartą matyti jauna žirafa, kuri nesidavė prijaukinama: buvo nervuota, apatinga ir, rodos,

tegalvojo apie tas laukines lygumas, kur ji buvo gimusi. Aplamai, visi į nelaisvę patekę laukiniai gyvuliai žymiai pasikeičia.

Tačiau žirafą sutiksi visur žvėrynuos ir zoologijos soduose. Ji yra keistas gyvulys, priešistorinio meto gyvulių išlikęs atstovas. Ji iš visų gyvulių didžiausia. Jos plauko margumas, kiekvieno gyvulio kitoks, ir kaiminėj labai įdomus tas įvairumas.

Pasakojama, kad pirmoji žirafa buvo civilizuotų žmonių pamatyta Romoj Cezario laikais. Susidomėjimas buvo didelis. Iki 1827 m. nuo XV-to amžiaus galo jokios žirafos nebūta Europoj. Tik tais metais Egipto paša pasiuntė po porą žirafų Anglų ir Prancūzų karalių dvarams, kaipo diplomatinę dovaną. Pasakojimai apie tuos gyvulius buvo perdėti, kad ir susidomėjimas visur buvo didelis. Pasakojo, kad jos tokios didelės, kad raitas žmogus gali pro apačią lengvai pralįsti. 1836 m. vėl jų ketvertas Afrikos nubiečių Londono gatvėmis buvo nuvestos į zoologijos sodą (Regent Park).

Apie žirafas maža yra pasakojama anekdotų ir visokių nuotykių. Ji dėl savo taikumo niekuomet nesikiša į kitų reikalus.

Kartą liūtų užpultą žirafą pamatė iš traukinio, ėjusio iš Mombasos ir Nerobį. Traukinio bildesys baidė puolikus ir žirafa atsidėjusi gynė savo mažytį priešakinėmis kojomis. Traukinys sustojo, kad keleiviai galėtų pasigėrėti šiuo retu reginiu. Nebijodamas liūtų urzgimo vienas amerikietis žurnalistas su fotografijos aparatu iššoko iš vagono ir nubėgo arčiau. Jo nesulaikė keleivių šauksmai. Žmogaus drąsa pabaidė liūtus: palikę sužeistą savo auką jie pabėgo, o žirafa liko prie žirafiuko, kurio buvo nulaužta koja.

Vietos gyventojai pasakoja apie draugystę tarp dramblių ir žirafų. Tiesa, jie turi bendrų bruožų: patys nori gyventi ir kitiems netrukdyti. Jie yra priešistorinių žinduolių ainiai. Vienas Afrikos tyrinėtojas kartą sutikęs žirafą labai susigyvenusią su drambliais: žirafa gerai ir toli mato, o drambliai gina ją nuo aršiausio priešo, liūto.

Vietos gyventojai keistai tiki, kad žirafos susikalba uodegomis. Ištikrųjų — patinas pamatęs priešą išlenda iš lapų ir mostaguoja savo ilga plaukuota uodega. Ką nors įtardama, ji taip pat vizgina uodega.

Vertė *A. J.*

A. Valašinas

Dėmesys ir jo lavinimas

Kai mes žiūrime vasaros vakarą į raudonus saulėleidžius ir gėrimės spalvuotu horizontu, tada mes nepastebime, kas aplink mus dedasi. Sakome, kad mes kreipiame savo dėmesį į saulėleidžius. Kai mes klausome keno nors kalbos, tai mūsų dėmesys yra į ją nukreiptas ir daugelio dalykų, kas yra arba vyksta šale mūsų, mes nesuvokiame. Šiuose ir kituose pavyzdžiuose mes turime reikalo su dėmesiu.

Kas yra dėmesys? Dėmesys yra galia, kuri padeda įspūdžius, veikiančius mūsų sąmonę, aiškiai ir ryškiai pajusti. Dėmesį mes galime kreipti į daiktus, įvykius, reiškinius, į jutimus, atvaizdus ir abstrakčius dalykus. Pav., galima įtemptai žiūrėti į žmogaus veidą, į žaidžiančius gatvėje vaikus, į didelį žaibavimą naktį, į meilės jausmą, į prigimtąją teisę ir t. t. Juo daugiau atvaizdų galime mąstyti, juo dėmesys yra platesnis. Ir juo mažiau atvaizdų galime mąstyti, juo dėmesys yra siauresnis.

Dėmesys padeda įvairius atvaizdus ir sąmonės dalykus aiškiau suvokti. Atsižvelgiant į tai yra keletas dėmesio aiškinimų. Pav., Dürr atskiria tris dėmesio aiškinimo teorijas (Žiūr. E. Dürr, Zur Lehre von der Aufmerksamkeit, 1907). Ribot sudarė motorinę dėmesio aiškinimo teoriją.

Iš tikrųjų, kas priverčia suspiesti dėmesį prie vieno dalyko? Ribot aiškina, kad įvykių ar atvaizdų sekimas vieno po kito priverčia dėmesį veikti, nes šiuos įvykius ar atvaizdų judėsius pagauna sąmonė. G. E. Müller kitaip aiškina dėmesį. Pagal jį, dėmesys tada atiranda, kai mes ką nors suvokiame. Sakysime, koks nors dalykas paveikė mus, mes tuojau įgauname sąmonę apie tą dalyką ir tuo pačiu laiku atsiranda ir dėmesys. Anot Lindworsky, dėmesys yra atskiras sielos procesas ir gimiringas su noru. Tas noras sustiprina mūsų sąmonės suvokiamąjį dalyką. Taigi mūsų valia padeda mums suspiesti dėmesį į vieną dalyką. Taip dėmesys yra suprantamas ir kasdieninėje žmonių kalboje. Tačiau valia veikia tik vadinamajame aktingame dėmesyje.

Kyla klausimas, kaip tada aiškinti pasingąjį dėmesį (savaimingąjį dėmesį). Pagal naujuosius eksperimentinės psichologijos tyrimus, kūdikis neturi dar valingojo nei savaimingojo dėmesio. Jame yra palinkimas (triebhaftes Wollen), kuris ir padeda palaikyti dėmesį prie vieno dalyko. Vėliau tas palinkimas, dėka valios veiksmų, padeda ir aktingajam dėsniui išsiplėtoti. (J. Lindworsky, Eksper'mentelle Psychologie, München 1921, Verlagsabteilung Kempten).

Dėmesiui turi reikšmės apercepcija. Kas yra apercepcija? Pirma paimsime pavyzdį iš kurio paaiškėtų apercepcija. Sakysime, Čiurlionies galerijoje į vieną paveikslą žiūri trys žmonės:

dailininkas, filosofas ir ekonomistas. Kiekvienas iš jų skirtingu atžvilgiu žiūrės į tą paveikslą: dailininkas kreips dėmesio į tai, ar gerai šiame paveiksle sudarytos spalvos, ar to paveikslo autorius gerai įkūnijo savo nusistatytą idėją šiame paveiksle ir t. t. Filosofui daugiausia rūpės, kokia idėja šiame paveiksle yra įkūnyta, kaip kiekvienai idėjai galima atitinkamas vaizdas duoti ir t. t. Ekonomistui bus įdomu žinoti, kiek šis paveikslas kainuotų ir t. t. Aiškus dalykas, kad tas skirtingumas, kuriuo visi trys minėti asmenys nevienodai žiūri į paveikslą, pareina nuo jų įvairių atžvilgių, kuriais jie žiūri į minėtą paveikslą. Ne visi žmonės yra vienodos psichinės sudėties.

Dėmesio kreipimas į vieną ar į kitą daikto pusę priklauso nuo suvokiančių asmenų sąmonės turinio. Visa tai, ką mes pajuntame daiktuose, priklauso nuo atvaizdų, esančių mūsų sąmonėje. Taigi, įvairių pajutimų įvertinimas, kuris priklauso nuo aukštesniųjų žmogaus sąmonės būvių, vadinasi apercepcija. Kad dėmesys turi glaudų sąryšį su apercepcija, aišku iš to, jog tada, kai mes suvokiame naują dalyką, tai jis nesukelia mumyse įdomumo ir visai nekreipia dėmesio. Taip pat neįdomu, jei suvokiame mums žinomą dalyką. Įdomu yra, kai suvokiame tai, kas iš dalies yra jau žinoma ir iš dalies dar nežinoma. Įdomu yra tai, kam mes turime atitinkamą apercepciją. Dėl to dėmesys be apercepcijos būtų visai negalimas.

Dėmesys ne visus suvokiamuosius dalykus gali apimti. Dargi vieni žmonės daugiau dalykų gali savo dėmesiu apimti, kiti mažiau. Vienas gatvėje kalbėdamasis su savo draugu girdi, kaip šoferis derasi su savo klientu dėl kainos už nuvežimą į paskirtą vietą, o kitas net visai nepamato, kaip pro šalį praeiną jo pažįstamas. Net ir to paties žmogaus dėmesys atskirais laikotarpais yra nevienodo platumo: susijaudinęs ir pergyvenęs kurį nors persilaužimą žmogus visiškai yra nedėmus. Tačiau juo daugiau dėmesys apima dalykų, juo jis yra paviršutinesnis.

Dėmesio stiprumas daug pareina nuo suvokiamojo dalyko įdomumo. Įdomus dalykas nesąmoningai patraukia mūsų dėmesį. Žmonės imasi kartais sunkių darbų vien dėl to, kad jie jiems yra įdomūs. Įdomumas mūsų psichikoje sukelia patenkinimo jausmą, mums malonu tada dirbti, nors tas darbas yra gana sunkus. Įdomumas yra labai glaudžiai su dėmesiu susijęs: dažniausiai jų negalima atskirti vienas nuo kito. Dėmesys yra stipresnis, kai mus paveikia stiprūs jutimai: pav., gaisro metu žmonės yra susirūpinę savo gyvybės išsigelbėjimu ir į tai nukreipia visą savo dėmesį. Dėmesys nesti visą laiką vienodai stiprus: jo intensyvumas nuolat svyruoja; čia jis yra stiprus, čia vėl susilpnėja ir t. t. Vaikų dėmesys yra mažiau pastovus, negu suaugusiųjų.

Naujas dalykas sužadina visų dėmesį, bet ne visi vienodai pasilieka į šį dalyką įsitempę. Dėmesys esti intensyvesnis ir stipresnis tų žmonių, kurie turi stipresnę vaizduotę ir stipriau suvokia įvairius daiktus. Dėmesys sustiprina jutimus ir tuo pa-

deda geriau suvokti kokį nors dalyką, nes jis patį jutimų procesą pagreitina. Pavyzdžiui, jeigu stebėsime du jutimu: vieną gaisro, o antrą šviesos ir į vieną kreipsime dėmesį, o į kitą ne. Tą pajusime geriau, į kurį kreipsime dėmesį.

Yra žmonių, kurių dėmesys silpnai veikia ir dažnai jie negali, prireikus, suspiesti dėmesio. Tai yra dėmesio kliūdymai.

Dėmesys gali į vieną ar į kitą pusę nukreipti mūsų energiją. Pakrikusių nervų žmonės negali suspiesti dėmesio. Ypač tie, kurių valingasis dėmesys yra silpnas, ne visuomet intensyviai gali suspiesti savo dėmesį. Ir normalūs žmonės ne visuomet gali suspiesti dėmesį su reikiamu stiprumu: nuvargus ne tik nebeveikia savaimingasis dėmesys, bet ir valingasis.

Yra skiriama dvi dėmesio rūšys: 1) pasingasis ir 2) aktingasis dėmesys. Šioms dviems dėmesio rūšims paaiškinti, mes paimsime pavyzdį. Sakysime, gatvėje mes kalbame su savo pažįstamu ir visiškai negirdime automobilių ūžimo bei švilpimo. Tik staiga kažkas suriko ir tuoj bematant visi žmonės ten susirinko. Mes tuojau nutraukiame savo kalbas ir einame pažiūrėti, kas ten atsitiko. Sužinome, kad automobilis parmušė žemėn praeivį. Tokiu būdu šis atsitikimas pertraukė mūsų kalbas ir išblaškė dėmesį. Čia mes dėmesį nuo savo kalbos nukreipėme į kitą dalyką: į triukšmą, kuris kilo gatvėje. Čia mūsų pirmo dėmesio nutraukimo priežastis yra išorinis erzinimas. Kitas pavyzdys. Einame gatve. Prie kino iškabintas didelis skelbimas, kuriame didelėmis raidėmis parašyta, kad vakare eina kalbančioji filma. Mes tuojau einame arčiau ir norime skaityti šį skelbimą. Čia mūsų dėmesį patraukė taip pat išorinė priežastis. Būdami kambaryje mes girdime gatvėje orkestrą griežiant. Tuojau einame pažiūrėti, kas ten griežia. Čia mūsų dėmesį nukreipė taip pat išorinė priežastis. Visuose šiuose pavyzdžiuose mes turime reikalo su vadinamuoju pasinguoju dėmesiu.

Kitoks yra aktingasis ar valingasis dėmesys. Pav., studentas auditorijoje klauso profesoriaus paskaitų. Gatvėje tuo laiku eina kareivių būrys ir gana gražiai dainuoja. Studentas norėtų pamatyti per langą dainuojančius kareivius. Bet negražu paskaitos metu žiūrėti per langą. Dėl to jis visai nekreipė dėmesio į einančius gatve kareivius ir ramiai toliau klauso paskaitų. Arba dar pavyzdys. Moksleivis mokosi pamokas. Pas jį atėję draugai kalbasi ir juokauja. Tuo tarpu jis būtinai turi išmokti dar vieną pamoką. Jis nekreipia į savo draugų kalbas ir juokus dėmesio ir užgulęs mokosi pamokas. Šiuose pavyzdžiuos mes turime reikalo su aktinguoju dėmesiu. Pasingajam dėmesiui nereikalinga valios pastangų, nes jis vyksta savaime. Aktingajam dėmesiui reikia nemaža valios pastangų, kad jį būtų galima suspiesti. Aktingasis dėmesys nepriklauso nuo išviršinių erzinimų. Pasingasis dėmesys dažniausiai esti vai-

kuose, nes vaiko dėmesys yra nepastovus. Vaikas savo dėmesį gali greit perkelti nuo vieno dalyko prie kito. Čia jis kalbasi su savo motina, čia tuojau bėga laukan pasižiūrėti, kur orkestras griežia. Mokykloje vaiko dėmesys nuo mokytojo žodžių tuojau nukrypsta į stipresnį triukšmą, iškilusį gatvėje ir t. t. Aktingasis dėmesys esti suaugusiuose, kurie, pagal savo norą, gali kreipti jį į norimą dalyką.

Dėmesys turi didelę reikšmę žmogaus gyvenimui. Dėmesio pagalba savo proto veikime galime padaryti įvairių atmainų. Vienus įspūdžius galime išskirti iš kitų. Pav., girdėdami didelį riksmą, mes galime išskirti vyrų ir moterų balsus arba savo pažįstamų balsus, jei jie ten bus ir tik į juos tekreipti dėmesį. Žiūrėdami į Europos žemėlapį, mes galime dėmesį tekreipti tik į Lietuvą. Dėmesio pagalba mes galime sąmonę suspiesti prie vieno dalyko. Dėmesys mums padeda suskirstyti sudėtingus atvaizdus atskirais jų elementais. Sakysime, mes įeiname į salę, kur yra daug paveikslų. Mes negalime į visus lygiai kreipti dėmesio. Pasirenkame vieną, mums įdomesnį, ir žiūrime į jį. Dėka dėmesio mes galime abstraktiškai (atitrauktai) galvoti. Pav., svarstant stalą, mes galime nekreipti dėmesio į jo spalvą, dydį, mes tik studijuojame jo formą. Taigi mes čia galime abstraktuoti (atitraukti) stalo spalvą, didumą ir k. Dėmesys mums padeda daryti dideles ir gilias kombinacijas. Dirbant proto darbą, kartais labai reikalingas gilus jo sutelkimas prie reikiamojo dalyko.

Graikų mokslininkas Archimedas tiek buvo įsigilinęs į savo brėžinius smėlyje, jog net nepastebėjo, kaip priėjo prie jo romėnų kareivis, taikydamas jį nudurti. „Neliesk mano brėžinių“ — buvo jo atsakymas. Mokslininkai, filosofai, menininkai kartais, labai įsigilinę į savo dalyką, giliai suspiečia savo dėmesį, jog nebegirdi visokių išorinių įspūdžių. Didelės reikšmės dėmesys turi kasdieniniame žmogaus gyvenime: be oj, tiesiog, mes negalėtume nė vieno darbo atlikti. Žmonės turi net atskirus posakius tiems, kurie esti išsiblaškę ir neatydūs. Didesnės reikšmės gyvenime ir išsilavinimui turi aktingasis dėmesys. Kiekvienas darbas reikalauja didesnio ar mažesnio dėmesio įtempimo. Bet tik valia padeda susikoncentruoti dažnai nemaloniame ir sunkiame darbe. Aktingasis dėmesys yra svarbi mūsų sielos galia, pajėgianti mūsų sąmonę pririšti prie vieno dalyko. Dėl to kai kurie psichologai (Geyser, Lendworsky) aktingąjį dėmesį laiko tam tikru valios aktu, nes aktingajam dėmesiui suspiesti dažnai reikalinga valios.

Kaip lavinti dėmesį? Kalbant apie dėmesio lavinimą, daugiau reikia turėti galvoje aktingasis dėmesys. Čia dar reikia pažymėti du dėmesio tipu, kuriuos aiškina Meumann (Inteligenz und Wille, 2 Aufl., Leipzig, 1913). Tai intensyvus ir distributyvus dėmesys. Intensyvaus dėmesio tipas pajėgia prie vieno dalyko suspiesti savo dėmesį ir ilgai patverti. Šio tipo atstovai,

pav., yra siauri savo srities specialistai. Jie nepajėgia tuo pačiu momentu susikoncentruoti daugelyje dalykų. Distributyvus dėmesio tipas yra tas, kurio atstovai pajėgia kreipti dėmesio į daugelį dalykų. Tokiais yra, pav., žurnalistai, kunigai, mokytojai ir kt. Meumann dar skiria šias dėmesio rūšis: statinis ir dinaminis dėmesys. Statinis yra dėmesys, jeigu kokiam nors dalykui prisiminti reikalinga dar nemaža pastangų. Dinaminis, jei buvusio sąmonės dalyko prisiminimui nereikia pavartoti daug pastangų ar valios.

Vienas svarbiausių dalykų dėmesiui lavinti yra intensyvus ir įdomus darbas. Todėl mokyklose labai svarbu mokinius išmokyti susikoncentruoti prie mokomosios pamokos. Čia reikia pašalinti ir kliūtis, kurios padeda mokslininkams išsiblaškyti. Pav., langų apatinės dalys turėtų būti visuomet nepermatomos, kad įvairūs reginiai, matomi pro langą, neišblaškytų mokinių dėmesio nuo pamokų.

Asmens, kurie negali susikoncentruoti prie mokomojo dalyko, gali pradžioje vartoti dirbtines priemones. Pav., sienoje pakabinti popierį su juodu tašku ir iš pradžių keletą minučių žiūrėti, stengiantis apie nieką negalvoti, kad būtų galima susikaupus žiūrėti į šį tašką. Galima pasirinkti tam tikrą tašką ir jį žiūrėti. Bet geriausias būdas dėmesiui lavinti yra dirbti susikaupus. Tada palengva išsivysto aktingasis dėmesys. Vokiečių pedagogas Cvehlmann sako, kad giliai dėmesio koncentracijai reikalinga stipri valia. Dėmesiui yra priešingas išsiblaškymas. Yra žmonių, kurių dėmesys labai svyruoja ir negali būti suspiestas net nė trumpam laikui prie vieno dalyko. Tai dažniausiai atsitinka su nervuotais žmonėmis. Tokiems reikalinga būti nuolat kur nors užsiėmusiems, reikia skaityti. Tada palengva dėmesio koncentracija atgaunama. Tačiau dar to neužteks. Reikia gydyti ir pačią sielą, nes dėmesys gaudžiai yra susijęs su kitomis žmogaus psichinėmis galiomis, kaip protu, valia, jausmais. Daugiau išsiblaškę yra tie, kurie neturi nuolatinio darbo, kurie daugiau dykinėja, negu dirba. Kas neturi aukštesnių ir gilesnių pažiūrų į gyvenimą, kam viskas yra paprasta, tas nebetenka centrinio punkto, į kurį galėtų nuolat kreipti savo dėmesį ir kuris padėtų atgauti jo prarastą koncentraciją. Anglų pedagogas Milis savo knygoje „Koncentracijos jėga“ pataria jauniems žmonėms, norintiems atgauti ar įsigyti dėmesio koncentraciją, kreipti daugiau dėmesio į idealines gyvenimo vertybes. Anot jo, dėmesio koncentravimas į idealines gyvenimo vertybes turi didelės praktinės reikšmės, nes tada žmogus esti paliuosuojamas nuo visokių trūkumų, kurie eina iš pačios prigimties. Taip pat tada lengviau galima nusikratyti pavydu, pykčiu, garbės troškimu. Žemais palinkimais, kurie labai kliudo dėmesį sutelkti prie veno dalyko. Dėmeso koncentracijai kliudo ir bereikalingi rūpesčiai, nes jie eikvoja žmogaus energiją.

Miss Eleonor Gertrude Volmer

Kalifornijos mokykla

(Laiškas iš Kalifornijos).

Kalifornija nuo Lietuvos toli... nežinau, kaip ir palyginti. Na, skubiai keliaujant reiktų mažų mažiausia 10 dienų, o vidutiniškai 15. Tokia kelionė atsieitų jūsų pinigais apie 2.000 litų.

Girdėjau, kad jūsų šalis jauna; bent neseniai atsigavus. Mūsiškė, palyginti, irgi jauna. Iš pradžių ji buvo Ispanų valdoma, paskui turėjo ją Meksika. Tik pereito šimtmečio pusėje atsipirkom ir susidėjom su Amerikos Jungtinėmis Valstybėmis. Ir auginam dabar kviečius, miežius; trūsiamės su vynuogėm ir kitais šiltųjų kraštų vaisiais; verčiamės gyvuliais. Kasam iš žemės šviną, sidabrą, net patį poną auksą; gaudom žuvis, prekiaujam ir gyvenam. Bet nors mūsų kraštas, palyginti su jūsiškiu, ir toli, nors mūsų krašte auga medžių ir 10 metrų skersmens, o 120 aukščio, nors turim ir garsius, tur būt, ir jums girdėtus Siera Morenos kalnus, nors ir barškuolių gyvačių nestoka, bet gyventi ir mums dabar sunkiau, o mokiniams ir pirma reikėjo mokytis, ir dabar reikia, ir nėra vilties, kad nereiktų. Visur, mat, reikia mokytis; visur yra mokiniai, visur yra mokytojai. Tik mokymosi būdai kiekviename krašte vis truputį kitokie. Kitokie kiek ir pas mus, kaip Europiškose mokyklose.

Kai lyginam savo mokyklas su jūsiškėmis, tai iš karto krinta į akį pats mokyklos vardas: ir ima noras pasakyti, kad jūs „atbulai" mokotės: pirma išeinat aukštesniąją mokyklą, paskui aukštąją. Mes laipsniuojame taip: aukštas, aukštesnis, aukščiausias. Taigi mes pirmiausia pereiname per gramatikos mokyklą, paskui einame į aukštąją (gimnaziją), o paskui jau žengiam į aukštesniąją (universitetą). Gramatikos (pradžios) mokykloj mokomės 8 metus, aukštojoj 4. Savaitėj dirbame 5 dienas. Šeštadienis ir sekmadienis laisvas. Darbo dienomis susirenkam į mokyklą pusiau 9 ir dirbam iki pusiau 4. Žinoma, vieną valandą pamokos pertraukiamos pietų. Paprastai kiekvienas dalykas dėstomas atskirame kambaryje, ir ne mokytojas eina pas mokinius, bet mokiniai pas mokytoją į pamoką. Tiesa, kad nenori, gali neiti, o kartais gali pasirinkti vieną ar kitą mokytoją, nes to paties dalyko pasitaiko ir du mokytojai. Bet vieną valandą per dieną turi būtinai atidirbti darbo kambaryje. Jeigu nenueini į kitas pamokas, tai niekas nieko nesakys, bet pačiam atsirugs, nes yra paskirta programa, ką visi turi mokėti! jeigu nelankysi pamokų, tai pačiam teks daugiau padirbėti. Gale semestro (pusmečio) visi mokytojai patikrina savo mokinių žinias raštu. Mokinys yra priverstas mokytis ne tik semestro gale, bet ir nuo pat pradžios, nes mokytojas, ką aiškindamas, nuolatos klausinėja, o negražu, jei nemokėsi atsakyti.

Mokyklų yra įvairių tipų; vienos pabrėžia labiau vienus da-

lykus, kitos kitus. Bet, apskritai, reikalaujama, kad mokinys išmoktų bent vieną svetimą kalbą šalia angliškosios. Dažniausiai privaloma ir lotynų kalba. Religijos pamokų čia nėra, nes valstybė atskirta nuo Bažnyčios, o pagaliau čia labai daug sektų. Katalikai turi įsisteigę savo mokyklas, žinoma, su religijos pamokomis.

Mergaitėms yra nustatyta visoms privaloma uniforma: balta bliuskelė ir tamsiai mėlynas sijonėlis; skrybėlaitę ar kepurę dėvi, kokia patinka. Vyrai be uniformos. Pirmaisiais metais mergaitėms žiedais ir kitais dalykėliais puoštis draudžiama.

Klausiama, ką mokinys veikia už mokyklos sienų? Negalima bendros taisyklės išvesti. Paprastai mokykloje darbas bai-

Rašytojas Vincas Krėvė, neseniai šventęs 25 metų literatūros darbo sukaktuves.

giamas apie pusiau 4. Ligi pareini namo, nedaugiausia laiko belieka ligi vakarienės; o vakarieniaujama paprastai tarp 6 ir 7. Tuo tarpu atlieki visokius niekniekių niekniekius, aplankai ką nors arba paleidi radio. Po vakarienės tenka mokytis. Jeigu mokykloj darbo valandomis buvai gerai dirbęs, tai namie tenka mažiau, arba ir visai nieko, jeigu mokinys gabus. Tada ir knygas palieki darbo kambaryje savo spintelėj. O vakaru naudojies: nueini į kino, pavažiuoji kur arba nueini į valstybės knygyną paskaitos klausyti.

Po ketverių metų darbo, jeigu per metus darbus atlikdavai, jeigu pusmetiniai darbai įvertinti patenkinamai, tai gauni iš mokyklos pažymėjimą ir gali sakyti mokyklai sudieu.

Apžvalga

Leonardo Šimučio literatūrinio ir visuomeninio darbo 20 metų sukaktuvės.

Leonardas Šimutis vienas žymiausių Amerikos lietuvių katalikų veikėjų ir žurnalistų, žadinančių lietuvišką dvasią.

Jis gimė 1892 m. žemaičių krašte. Mokės Kaune, paskum išvyko Amerikon. Studijavo teisę ir žurnalistiką. Literatūros ir visuomenės darbą pradėjo dirbti dar 1911 mt. Kaune. Amerikoj rūpinosi „Vyties“ leidimu, vadovavo jaunimui, steigė vyčių kuopas, važinėjo po visas lietuvių kolonijas su karštomis kalbomis ir paskaitomis, ruošė scenos vaidinimus ir pats rašė. Visą laiką veikė ir tebeveikia beveik visose liet. katalikų centrinėse organizacijose, dalyvauja jų suvažiavimuose ir seimuose.

1918 m. Tautos Fondo seimas pavedė jam surinkti Lietuvos Nepriklausomybės reikalams 50 000 dolerių aukų. O jo vadovaujamas Fondas surinko per metus 250 000 dolerių. Vien per savo prakalbas per 2 m. jis surinko 100 000 dolerių. Grįžęs Lietuvon buvo išrinktas atstovu į III Lietuvos seimą (1926 m.). 1927 m. vėl išvyko Amerikon ir važinėjo su pranešimais po kolonijas.

Pradėjo rašyti dar Lietuvoje į „Šaltinį“, „Vienybę“, o Amerikoj rašinėjo į „Moksleivį“, „Žvaigždę“, „Garsą“, „Vytį“, „Draugą“ ir kt. Buvo „Garso“ redaktorius. Nuo 1927 m. redaguoja „Draugą“.

Šimutis yra parašęs keletą šimtų eilėraščių L. Šilelio slapyvarde, eilę monologų, poemą „Dėl Tėvynės“, apysaką „Piemenuką“, porą operėčių: „Į Tėvynę“, „Amerikietį ir piršlį“ (dar nespausdinta), porą komedijų: „Susiprato“ ir „Kūmutes“ ir kt.

Angelo Sargo vaikų sąjungos vadai, suvažiavę Kaune gruodžio 30 d., nutarė reorganizuoti pagal naują statutą sąjungos veikimą daugiau atsižvelgiant į vaikų psichologiją.

Vaikai turės ženkliukus, uniformą. Pagrindinis vienetas bus pulkas, kuris steigiamas susidarius 15 narių. Pulkas dalijasi į kuopeles, kuopelės į būrelius (7 — 12 narių). Nariai bus 3 laipsnių: kandidatas, angelaitis ir vyresnysis angelaitis. Pereinant iš vieno laipsnio kitan — egzaminai. Sąjunga turi 370 kuopų su 40 000 narių.

L. K. Blaivybės dr-jos konferencija įvyko 29 ir 30 gruodžio. 29 d. buvo vadų kursai.

Paaiškėjo, kad nežiūrint krizio, girtybė plečiasi. Per 9 mėn. išgerta už pusę milijono litų daugiau, negu pernai. Susirūpinta bealkoliniu gėrimų gamyba ir šįmet manoma tai realizuoti. Dr-ja sumokėjo daugelį skolų, todel praėjusiais metais nedaug literatūros teišleido. Sudaryta alkolikų globos komitetas, kurs rūpinasi alkolikų ligoninės statymu. Dabar veikia 119 skyriai su 16 000 narių. Kai kurie skyriai turi savo namus, krautuves, arbatines, knygynus, kioskus. Vyriausybė sutikusi atiduoti dr-jai Liaudies Namus. Dr-ja rūpinasi gauti Šv. Ministerijos leidimą steigti abstinentų kuopeles mokyklose (jau ir įstatai paruošti), bet kol kas neigiamai atsakyta. Baigiamas ruošti platus veikalas apie alkolį „Pagrindiniai alkolizmo klausimai“.

Ateitininkai sendraugiai savo *suvažiavime* sausio m. 3 d. svarstė, diskutavo daugelį svarbių klausimų: kovą su bolševizmu, visokiais būdais besismelkiančiu Lietuvon, geltonąja spaudą, darbininkų klausimą, civilinę metrikaciją ir k. Pabrėžta, jog su politika į religiją lįsti nevalia ir jog sendraugių organizacija nėra politinė, bet politika privalo atsižvelgti į religiją ir moralę. Nutarta steigti sendraugių savitarpio apdraudą ir pavesta valdybai susitarti dėl svarbesnių punktų su skyriais. Svarbiausias dalykas dabar globoti savo jaunesniuosius brolius. Naujon valdybon išrinkti: prof. I. Česaitis (pirm.), agr. Valatka, p. Pakštienė ir p. St. Rauckinas.

Mirė prof. dr. Jonas Yčas. Pereitų metų gruodžio 17 d. mirė Vyt. D. Un-to prof. J. Yčas. Velionis gimė Simpeliškių sodžiuje, Biržų apskr. Jo

tėvas Martynas Yčas žymus knygnešys ir poetas, motina poeto Dagilio sesuo. Jonas, lietuviškoj dvasioj išaugęs, pamėgo labiausiai Lietuvos praeitį. Baigė Petrapilio istorijos — filosofijos institutą kandidato laipsniu. Velionis daug dirbo istorijos mokslų srity, vadovavo kelioms gimnazijoms (Voroneže, Panevėžy.). Daug padėjo tremtiniams. 1918 m. buvo pakviestas Valstybės tarybon. 3 kabinetuose buvo švietimo ministeriu. 1919 m. Karaliaučiaus universitetas pasikvietė jį. 1920 m. gavo filosofijos daktaro laipsnį už disertaciją „Kronikas S. Grunau šimtmečių bėgy". V. D. Universitete buvo istorijos profesorius (humanitarinių m. fakultete).

Katalikai mokytojai buvo susirinkę *konferencijon* gruodžio 29 d. Katalikų Mokytojų Sąjungos darbas yra labai sunkinamas įvairiais įtarinėjimais ir mokytojų kilnojimais. Sąjungos laikomai vienintelei Kaune vyrų Simano Daukanto seminarijai progresyviškai mažinta pašalpa, nežiūrint įvairių darytų žygių. Dabar beduoda 25% pašalpos, todel seminarija likviduojama ir dabar tėra IV kursas. Sąjunga įsteigė privačią pradžios mokyklą Laisvės al. 3. Ji gražiai laikosi be jokių pašalpų. Dirba joje 3 mokytojai; lanko mokyklą 68 mokiniai. Praėjusiais metais surušė Palangoj pedagoginius ir lietuvių k. kursus. Skyriuose veikimas sunkus. Nutarta suaktualinti savo organą „Lietuvos mokykla". Priimta rezoliucija mokytojų kilnojimo reikalu, sudarymo visų Lietuvoj esančių mokytojų sąjungų jungiamojo komiteto, kurs rūpintųs bendrais reikalais, ir sudarymo prie Šv. Ministerijos kuriamosios instancijos reikalu, nes dabar Šv. Ministerija rūpinasi tik administravimu.

Į naują valdybą išrinkta: pirm. dr. K. Ruginis, nariais dr. J. Grinius ir I. Malinauskas.

Iš Vilniaus krašto

Vytauto Didžiojo Gimnazijos Eucharistininkų kuopos 5 metų gyvenimo sukaktuvės.

Vilniaus Vytauto Didžiojo Gimnazijos Eucharistininkų kuopa įteigta 1926 m. pabaigoje. Pirmaisiais jos steigėjais buvo gimnazijos kapelionas kun. Vincas Taškūnas ir mokinys Juozas Kanopka. Mokinių, kurie myli ir garbina Šv. Eucharistiją, gimnazijoj niekuomet netrūko. Ir dabar, minėdama 5 metų sukaktuves, kuopa turi 80 narių. Gruodžio 20 dien., Eucharistininkai minėjo 5-metines savo gyvavimo sukaktuves. Iš ryto 9 valandą kuopos nariai Šv. Mikalojaus bažnyčioje išklausė šv. Mišių ir priėmė iš savo dvasios vado kun. V. Taškūno rankų šv. Komuniją. Po pietų 4 val. gimnazijos salėj įvyko iškilmingas susirinkimas. Kuopos įsikūrimo istoriją ir pirmų 5-rių metų veikimą nupasakojo kuopos pirmininkė Genovaitė Kisielytė. Po to sekė įdomi ir turininga Silvos Urboniuko paskaita apie šv. Eucharistiją. Likusią, meniškąją, programos dalį išpildė vyresnieji ir jaunesnieji Eucharistininkai. Buvo jaunesniųjų suvaidinta A. Giedriaus „Išvadavo" ir sudainuota kvartetas. Panelės E. Palevičiūtė ir V. Pilypavičiūtė paskambino fortepijonu keletą religinių kūrinių. Minėjimą, į kurį buvo atvykę gimnazijos mokytojai, mokiniai ir Eucharistininkų simpatikai, baigė pakeltu ūpu sugiedodami Tautos Himną. Šiųmetinę valdybą sudaro: Genovaitė Kisielytė — pirmininkė, Povilas Galickas — vicepirmi-

ninkas, Antanas Vengris — iždininkas, Stasys Bukauskas — sekretorius ir Petras Matkevičius — knygyninkas. Kuopos dvasios vadu yra visų mylimas gimnazijos kapelionas V. Taškūnas.

Turėdami prieš save 5 metų nueitą kelią, su Dievo pagalba drąsiai žiūrim į ateitį!

Erichas

Mųsų veikimas

Dainuosime! Teko patirti, kad šių metų pavasarį pasirodys jaunimui parinktų dainų rinkinėlis, kuriame tilps apie 30 dainų su gaidomis vienbalsiam dainavimui. Reikia manyti, kad moksleivių ekskursijos, kurių tiek daug žadama ruošti, negalės apsieiti be šio rinkinio.

„Girtini žygiai. „Ateities" ir „Ateities Spindulių" administracijos gauna daug pavienių ir kolektyvių užsakymų. Tas faktas rodo, kad mūsų moksleivija jaučia spaudos vertę ir moka ją pasirinkti, nors tai daug brangiau atseina. Vadinamoji „geltonoji" spauda, kuri paskutiniu metu viliojančiais pažadais agituoja moksleivius, tik per prievartą bus skaitoma.

Alio Šiauliai! Moksleiviškoji visuomenė rodo ypatingo aktingumo. Visoks darbas, koks tik įmanomas besiauklėjantiems žmonėms, varomas drąsiai plačiu mastu. Pažymėtina, kad per daug platūs užsimojimai patiems moksleiviams kartais kenkia jų mokslinimosi darbe. Štai, pavyzdžiui, paskutiniu metu reikėjo nutraukti darbą dviems moksleiviams: A. Šidlauskaitei ir Drumžliui.

Panevėžyje darbo kalnai vienas po kito nugriaujami. Charakteringas panevėžiečiams moksleiviams optimizmas dar skaisčiau šiais 1932 m. liepsnoja. Sunkių gyvenimo sąlygų (krizis ir t. t.) brukamas pasyvumas blunka optimizmo šviesoje.

Kaišiadorių moksleiviai paaukojo Katalikų Universitetui 47 litus. Baigę gimnaziją žada studijuoti katalikų universitete.

Rokiškio moksleiviai savo bažnyčioje 1931 m. gruodžio mėn. 20 d. meldėsi už Č. Sasnauską ir kartu minėjo šv. Elžbietos 500 mt. mirties sukaktuves. Iškilmingas pamaldas laikė ir pamokslą sakė kun. Lipnickas. Po pamaldų Č. Sasnauskui pagerbti sugiedotas ateitininkų himnas.

Tą pačią dieną įvyko „Konrado Valenrodo" poemos vyriausio herojaus teismas. Teisėjų, gynėjų ir kaltintojų kedėse sėdėjo patys moksleiviai, literatūros mokytojui p. Rapševičiui pirmininkaujant.

Kitose provincijos gimnazijose ir aukštesnėse mokyklose eina taip pat rimtas auklėjimosi ir lavinimosi darbas. Visur žymu puiki nuotaika, pasiryžimų gausėjimas, sava iniciatyva ir susipratimas. Visa tai rodo, kad Lietuva turi gražią ateitį.

Iš Ukmergės praneša, kad moksleiviai, „susiskirstę į atskirus būrelius, susiėję nagrinėja lietuvių literatūrą, pasaulėžvalgos klausimus, meną ir kitus rimtus dalykus".

Padėka

Nuoširdžiai dėkojame už gausią 1000 lt. „Ateities" reikalams auką. gerb. Andrioniškio klebonui kun. J. Dargužui. Šitokia atskirų asmenų parama ir bendrai jaučiamas mūsų darbui katalikiškos visuomenės palankumas duoda mums vilties, kad pradedanti dvidešimts antrus metus „Ateitis" ir toliau mūsų moksleivijai bus tuo kelią šviečiančiu žibintu, kurio dėka katalikiškoji visuomenė šiandien turi savo eilėse uolių kovotojų už katalikybės reikalus ir idealus.

„Ateities" redakcija ir administracija

Draugėms-ams ir kitiems savo prieteliams už sveikinimus ir linkėjimus šv. Kalėdų ir Naujų Metų proga širdingai dėkoju.

Ant. Masionis,
stud. ateitininkas

Atsiųsta paminėti

1. *Venckaus Pr., dr., Fundamentalinės teologijos paskaitos,* I dails. V. D. Universiteto leidinys, Kaunas, 1931 m. 192 pusl. Kaina nepažymėta.

2. *Soter.* religijos mokslo laikraštis 1931 m. N 2 (13). Leidžia V. D. U-to Teologijos Filosofijos fakultet. teologijos skyrius. Red. e. o. prof. dr. P. Malakauskis.

3. *Laimės kalendorius* 1932 m. L. K. Blaivybės dr-jos leid. 70 nr. Kaina 50 centų.

4. *Vaikų draugas,* kalendorėlis 1932 m. Angelo Sargo vaikų sąjungos leid. 1 nr. Kaina 20 cent.

4. *Budėk,* Lietuvos moksleivių ir skautų kalendorius 1932 m., „Skautų Aido" leid. Kaina 1,50 lt.

5. *Juozas Gailevičius, Matematikos uždavinynas* VI — VIII klasių kursui atkartoti su išleidžiamųjų egzaminų temomis. Šviet. Min. Kn. Leid. Kom. leid. 162 pusl. Kaunas, 1931 m. Kaina 5,6 lit.

6. *Eretas Juozas, dr., Vokiečių literatūros istorija.* I, V. D. U-to Teol. — Filosofijos fakult. leid. Kaunas, 1931 m.

7. *Mačernis J.,* Kristus tikrai gyvena tarp mūsų. II leid. Šv. Kazimiero d-jos leid. Nr. 526, Kaunas, 1932

Red. *A. Graževičius* Ats. red. *A. Vaičiulaitis*

Jau vėl pradėjo eiti visų lauktas dienraštis

„RYTAS“,

8 pusl. kasdien, iliustruotas ir visiems įdomus. Greita informacija, plati kronika, įdomi beletristika, aktualūs klausimai tik ***„Rytе“***.

„Rytas“ dabar įdomiausias dienraštis.

Adresas: Kaunas, Duonelaičio g-vė 24 Nr.

Kaina: metams — 50 lt., 1 mėn. — 5 lt. Užsieniuos — dvigubai.

DRAUGAI! Jūs mokslo keliu žengiate į katalikiško jaunimo vadų eiles. Vado būtina savybė—praktiškumas, sugebėjimas kitiems vadovauti, metodingai konkretizuoti kilnias idejas. Jus prie šių taurių savybių paruoš tik

„JAUNIMO VADAS“,

nes jis vien apie tai kalba ir rašo. Skubėk **„Jaunimo Vadą“** užsisakyti. Eina kas mėnuo. Kaina metams 3 lt., pusei metų 1 lt. 50 ct., atskiras numeris 30 ct.

Kaunas, Mickevičiaus gatvė Nr. 28.

„Ateities Spinduliai“ 1932 metams dovanai

visiems tiems, kurie surinks po 5 naujus metinius prenumeratorius, apsimokančius po 8 lt. arba po 10 naujų metinių prenumeratorių, apsimokančių po 4 lt. Be to, **dešimčiai uoliausių platintojų bus paskirta dovanomis 1929—1931 metų «Gamtos Draugo» komplektai,** įdomiausių pasiskaitymų knygos, turinčios po 500 su viršum puslapių ir **trisdešimts pasižymėjusių platintojų gaus dovanų** po pilną bet kurių metų (1920—1931 m. — pasirinktinai) vyresniųjų moksleivių žurnalo «**Ateities**» komplektą (500—600 puslapių knygą).

Visus, kas myli brangina «Ateities Spindulius» ir nori, kad jie ir toliau skaidrintų mūsų beaugančios kartos mintis ir protus, teiktų jiems pamokymų, pramogos, džiaugsmo ir malonumo, kviečiame į draugišką talką, paskleistį juos kuo plačiausiai besimokančių jaunesniųjų moksleivių ir prasilavinusios kaimo jaunuomenės tarpe. Tenelieka nė vieno jaunuolio-ės, moksleivio-ės, kurie «At. Spindulių» neskaitytų ir nė vieno tėvo, motinos, kurie savo vaikams to įdomaus žurnalėlio neprenumeruotų.

Prenumeratos kaina: metams 8 lt, pusm. 5 lt. Moksleiviams ir kaimo jaunimui: met. 4 lt., pusm. 2 lt. 50 cnt. Užsieny: met. 12 lt., pusm. 6 lt., moksl. m. 6 lt., pusm. 3 lt.

Adresas: „At. Spinduliai“, Kaunas, Laisvės Alėja 3, Tel. 26-76.

1932 metai turi mus sutelkti

dar labiau apie tą šviesos žiburėlį, kilnių idealų ir siekimų skiepintoją, jau dvidešimt antrus metus leidžiamą mėnesinį moksleivių žurnalą

„ATEITĮ“.

Visus moksleivius, tiek esamuosius to žurnalo skaitytojus, tiek ir tuos, kurie į platų jo skaitytojų ratą dar nebuvo patekę, **kviečiame prenumeruotis „ATEITĮ“ 1932 metais!** «ATEITIS» nedaro tuščių pažadų, bet ji gerai supranta ir atjaučia moksleivių reikalus ir gyvenimą ir stengiasi būti jiems mokyklos suole nepavaduojamu draugu ir patarėju.

Ne vien žurnalą, o ir priedų

gauna «Ateities» skaitytojai, nes nuo 1929 metų «Ateitis» savo skaitytojams duoda su kiekvienu sąsiuviniu priedo retą ir įdomų gamtos mokslų populiarų «Kosmo» žurnalo skyrių «Gamtos Draugas», kurio per metus susidaro stambi — apie 200 pusl. įdomiuosių pasiskaitymų knyga.

Bet dar didesnių dovanų gauna platintojai,

kuriems 1932 metams dovanų yra skiriama:

1) 10 komplektų «Gamtos Draugo» 1929—1931 m. (10 knygų apie 600 pusl. kiekviena).
2) Pasirinktinai 1920—1931 m. «Ateities» žurnalo komplektų (vieną komplektą už 10 metinių prenumeratorių moksleivių arba 5 prenumeratorius nemoksleivius).
3) Vieną premiją knygomis 100 lt. vertės.
4) Vieną premiją knygomis 50 lt. vertės.
5) Tris premijas knygomis po 25 lt. vertės.
9) Nemokamai einamųjų metų prenumeratą, surinkus nemažiau kaip 10 metinių pr-rių moksleivių arba 5 pr-rius nemoksl.

Dovanų gauti galės tik tvarkingai atsiskaitą, pasižymėję platintojai žurnalo administracijos nuožiūra.

„Ateitis“ visai pigus žurnalas,

nes metams **moksleiviams tekaštuoja 6 lt. (pusmečiui 3 lt.),** o nemoksleiviams—metams 15 lt., o pusmečiui—8 lt. Už tuos pinigus pr-riai gauna kas mėnuo po stambų 64 pusl. sąsiuvinį žurnalo ir 16 pusl. «Gamtos Draugo» priedą.

Visus kviečiame nevėluoti «Ateitį» užsisakyti, arba stoti į gausingų jos platintojų eiles. Kad ir vieną naują skaitytoją suradęs, būsi pasitarnavęs tam seniausiam moksleivių žurnalui palaikyti.

Visus kviečiame į talką!

Prenumeratorių adresus ir pr-tos pinigus reikia siųsti adresu:

„Ateitis“, Kaunas, Laisvės Alėja 3. Telef. 26-76

Akc. „Žaibo“ B-vės spaustuvė Kaune. Karo cenzūros leista.